

Government of Tamilnadu

ಕನ್ನಡ ಸಂಪದ

KANNADA READER

ಎಂಟನೆಯ ತರಗತಿ

VIII - STANDARD

**Untouchability
Inhuman - Crime**

Department of School Education

© Government of Tamilnadu

First Edition - 2011

Reprint - 2012

(This Book is Published under Uniform System of School Education Scheme)

CHAIRPERSON

Dr. K. Renuka

Former Guest Faculty
Dept of Kannada,
University of Madras,
Chennai - 600005.

REVIEWER

K. Johnson Sukumar

Kannada Pandith
Government Higher Secondary School,
Panakahalli, Thalavadi ,
Erode District - 638 461.

AUTHORS

Dr. A. Srikrishna Bhat

Retd, H.O.D, Dept of Kannada
University of Madras,
Chennai - 600 005.

B. Sarala Kumari

B.T. Asst
Kannada Sangha Higher SecondarySchool,
Ayanavaram,
chennai - 600 023.

N. Basavaraju

B.T. Asst
Government Higher Secondary School,
Thalavadi ,
Erode District - 638 461.

Laser Typeset

B. Ravi Prasanna Kumar

Sec. Asst. Teacher

PUMS, Thalavadi.

Layout & Illustrations: **T. Raghu & M. Vijayasarathy**

Drawings & Book Wrapper: **Aras**

Textbook Printing

Tamilnadu Textbook Corporation,

College Road, Chennai - 600 006

This book has been printed on 80 G.S.M. Maplitho Paper

Printed by web offset at:

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯೇ

ಜನ ಗಣ ಮನ ಅಧಿನಾಯಕ ಜಯ ಹೇ!
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ !!
ಪಂಚಾಬ ಸಿಂಧು ಗುಜರಾತ ಮರಾಠಾ
ದ್ರಾವಿಡ ಉತ್ತರ ವಂಗ !!
ವಿಂಧ್ಯ ಹಿಮಾಚಲ ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ !
ಉಚ್ಚಲ ಜಲಧಿ ತರಂಗಾ !!
ತವಶುಭ ನಾಮೆ ಜಾಗೇ
ತವಶುಭ ಅಶಿಷ್ವಮಾಗೆ !
ಗಾಹೇ ತವ ಜಯ ಗಾಥಾ !!
ಜನಗಣ ಮಂಗಳ ದಾಯಕ ಜಯಹೇ !
ಭಾರತ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತಾ !!
ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ ಜಯಹೇ
ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಹೇ !!

- ರವೀಂದ್ರನಾಥ್ ತಾರೂರ್

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯೇಯ ಸಾರ

ಭಾರತ ಮಾತೆಯೇ! ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ನೀನೇ ಎಲ್ಲರ ಮನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದೀರ್ಯೇ. ನಿನ್ನ ಶ್ರೀನಾಮ ಪಂಚಾಬ, ಸಿಂಧು, ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ದ್ರಾವಿಡ, ಉತ್ತರ (ಒರಿಸ್ಸು) ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಮನೋದ್ವಿಪನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀನಾಮ, ವಿಂಧ್ಯ ಹಿಮಾಚಲ ಪರ್ವತ ಶೈಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠನಿಸುತ್ತದೆ; ಯಮುನಾ ಗಂಗಾ ನದಿಗಳ ಮಧುರ ನಾದದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ; ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ ಅಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಅವು ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ; ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹರಡುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ತಾಯೇ! ನಿನಗೆ

ಜಯಹೇ! ಜಯಹೇ! ಜಯಹೇ!

ತಮಿಳ್ಳ ತಾಯಿ ವಾಜ್ತು

ನೀರಾರುಂ ಕಡಲುಡುತ್ತ ನಿಲಮಡಂದ್ಯಕ್ಕಿಳಿಲೊಳುಗುಂ
 ಸೀರಾರುಂ ವದನಮೆನತ್ತಿಗಳ್ ಭರತ ಖಂಡಮಿದಲ್
 ತಕ್ಕಣಮುಂ ಅದಿಲ್ ಸಿರಂದ ದ್ರಾವಿಡನಲ್ ತಿರುನಾಡುಂ
 ತಕ್ಕಣಿರು ಪಿರ್ಮೆನುದಲುಂ ತರಿತ್ತನರುಂ ತಿಲಕಮುಮೇ
 ಅತ್ತಿಲಕ ವಾಸನ್ಯಪೋಲ್ ಅನ್ಯತ್ತಲಗುಂ ಇನ್ನಮುರ
 ಎತ್ತಿಸ್ಯೆಯುಂ ಪುಗಳ್ ಮಣಕ್ ಇರುಂದು ಹೆರುಂ ತಮಿಳಣಂಗೇ
 ತಮಿಳಣಂಗೇ !

ಉನ್ ಸೀರಿಳಮೈತ್ತಿರಂವಿಯಂದು
 ಸೆಯಲ್ ಮರಂದು ವಾಜ್ತುದುಮೇ !

ವಾಜ್ತುದುಮೇ !
 ವಾಜ್ತುದುಮೇ !

-ಮನೋನೃಷೀಯಂ ಪಿ. ಸುಂದರಂ ಪಿಳ್ಳೆ

ತಮಿಳು ತಾಯಿಯ ಷಾಫಣನೆ

ಕಡಲುಡುಗೆಯಾದ ಭೂಮಾತೆಯ ಸುಂದರ ವದನದಂತಿರುವ ಭಾರತದ ತೆರೆ
 ನೊಸಲಿನಂತಿರುವ ದ್ವಾರಕಾಲ್, ಶ್ರೀಗಂಥದ ತಿಲಕವಿಟ್ಟಂತಿರುವ ನಲ್ಲಾಡು ದ್ರಾವಿಡ, ಆ ತಿಲಕದ
 ಸುಗಂಥದಂತೆ ಸರ್ವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ
 ಘಾಮ ಘಾಮಿಸುತ್ತಿರುವ ತಮಿಳುತಾಯೇ, ನೀನ್ನ ಗಂಭೀರವಾದ ಜಿರಯಾವ್ಯಾವನವನ್ನು ನೆನೆದು
 ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಮೈಮರೆತು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಭಾರತ ನನ್ನ ದೇಶ. ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರು. ನನ್ನ ದೇಶವನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಾಡಿನ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅನವರತ ದುಡಿಯುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನ ತಂಡ ತಾಯಿಯರು, ಶ್ರೀಕರು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರನ್ನು ನಾನು ಗೌರವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಪ್ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ನಾಡಿಗೂ, ನನ್ನ ನಾಡಿನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಏಳಿಗೆಯನ್ನೂ, ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಅತ್ಯಾನಂದ ಪಡುತ್ತೇನೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮರ್ಪಣೆಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಒಗ್ಗಟನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಮತ್ತು ಬಲಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೃತ್ಯಾವಾಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಎಂದೂ ನಾನು ಹಿಂಸೆಗೆ ಅಸ್ವದ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮತ್ತೀಯ, ಭಾಷಿಕ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಪ್ರಾಯಗಳು ವುತ್ತು ವಿವಾದಗೊಳ್ಳು ಶಾಂತಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಹಿಂದಿ

ಫಟಕ - 1

ಪಾಠ	-	ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ	1
ಪದ್ಯ	-	ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಕನ್ನಡ ರಾಜೀಶ್ವರಿ (ಕಂತ ಪಾಠ)	6
ಲುಪಪತ್ರ	-	ಸಾವಿರಣ್ಣಿ	8
ವ್ಯಾಕರಣ	-	ನಾಮಪದ್ದ	15

ಫಟಕ - 2

ಪಾಠ	-	ಸುಭೃತ್ಯಾಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ	16
ಪದ್ಯ	-	ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ	21
ಲುಪಪತ್ರ	-	ಗಮಯನ ಕಥೆ	24
ವ್ಯಾಕರಣ	-	ವಾಕ್ಯಗಳು	30

ಫಟಕ - 3

ಪಾಠ	-	ಶಿಕಾರನ ದಬಾರು	31
ಪದ್ಯ	-	ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು (ಕಂತ ಪಾಠ)	39
ವ್ಯಾಕರಣ	-	ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು	42

ಫಟಕ - 4

ಪಾಠ	-	ಚದುರಂಗದ ಚತುರ	44
ಪದ್ಯ	-	ಲಿಂಗದೊಳಗೆ ಮನಮಿಲ್ಲದೆ	48
ವ್ಯಾಕರಣ	-	ಸಂಯುಕ್ತರೂಪಗಳು	50

ಫಟಕ - 5

ಪಾಠ	-	ಸಪ್ತಕರೀ ಮಂತ್ರ	52
ಪದ್ಯ	-	ನಕ್ಷು ನಗಿಸಿರೆ ಸಾರ (ಕಂತ ಪಾಠ)	58
ಲುಪಪತ್ರ	-	ಅಕ್ಷಿ ಹೆಬ್ಬಾಳು	60
ವ್ಯಾಕರಣ	-	ಕಾಲ	72

ಫಟಕ - 6

ಪಾಠ	-	ಕಿಸಾಗೋತಮೀ	74
ಪದ್ಯ	-	ಬಳಿಗಾರನ ಹಾಡು	80
ಲುಪಪತ್ರ	-	ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆ	83

ಫಟಕ - 7

ಪಾಠ	-	ಕಂಬಳ	86
ಪದ್ಯ	-	ಜೋಗದ ರೆಫಾಂಕು (ಕಂತ ಪಾಠ)	91
ಲುಪಪತ್ರ	-	ಎಲ್ಲೋರ	94
ವ್ಯಾಕರಣ	-	ಭಂದಸ್ಸು, ಪರಿಚಯ	99

ಫಟಕ - 8

ಪಾಠ	-	ಸುದಾಮೆ	100
ಪದ್ಯ	-	ಸುರಿಯಲಿ ತಂಪೆಯಲಿ (ಕಂತ ಪಾಠ)	104
ಪತ್ರಲೇಖನ	-	ಮಾದರಿ ಪತ್ರ	106

ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಬಂಧ)

- ವಾಸುದೇವ ಭಟ್ಟ

“ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂದದ
ಅಳಿಸಿದುಷ್ಟದ ಹಾಲಿನಂದದ
ಕಳೆದಿಸಿಗುರಿನ ಕಳ್ಬಿನಂದದ ಸುಲಭವಾಗಿಹ್ ॥”

ಎಂದು ಮಹಾಲಿಂಗ ರಂಗವಿಯು ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷೆಯ ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಹಣ್ಣಿನಂತೆ ಮಧುರ, ಹಾಲಿನಂತೆ ಸತ್ಯಭರಿತ, ಕಳ್ಬಿನಂತೆ ಜಗಿದವರಿಗೆ ಸಿಹಿ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಅದರ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು, ಸತ್ಯವನ್ನು, ಸಾರವನ್ನು ಸವಿದಷ್ಟು ರುಚಿಕರ, ಪುಟ್ಟಿಕರ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ನಯಗೊಳಿಸಿ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯಗೊಳಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದು ದ್ರಾವಿಡರು ನೆಲೆಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಿತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಡಿನ ಮೂಲ ಜನಾಗಂದವರು. ಪಶು, ವ್ಯವಸಾಯ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಜಿಪ್ಟ್, ಯೋವನ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ರವಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಡಗಿನ ಗುರುತಿನ ನಾಣ್ಯಗಳು ಇವರ ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ವೇದ, ಮನಸ್ಸುತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ತುರ್ವಶ’ರೆಂದೂ ಇವರನ್ನು ಕರೆಯುಲಾಗಿದೆ. ರಾವಾರ್ಯಣ ಮಹಾಭಾರತಗಳಲ್ಲಿ, ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕನಾಟಕದ ಹೆಸರು ಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಜನಾಗಂದ ನಾಡು ಕ್ರಿ. ಪ್ರಾ. 1,000 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಡಿನ ಜೀವನ ಕ್ರಮವು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಂತೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು ದೊರಕಿದವು. ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮೂರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ಎಂದು.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಆಯ್ದ ಧರ್ಮವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಸ್ವರೂಪವು ಬದಲಾಗಿದೆ. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಪನರಿಸಿದ್ದರೂ ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಭಾವವು ಕನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಲವು ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕಾಣಲಾಗೇವೆ. ಜನರ, ಜನಾಂಗದ ಮೂರ್ಖನಂಬಿಕೆಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದವು. ನಾಗನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು, ಚೋಡಿ, ಮಾರಿ ಮೊದಲಾದ ಭೂತಗಳನ್ನಾರಾಧಿಸುವುದು ನಿಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಏರ್ಶೈವ ದಾಸ ಪಂಥಗಳಂತೂ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿವೆ. “ಭಜನೆ ಮಾಡದ ಮನೆಯಿಲ್ಲ, ದೇವರಿಲ್ಲದ ಜನರಿಲ್ಲ” ಎಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ದೇವರ ಭಾವನೆ ನಾಲಗೆ ಮೇಲೆ ಈ ರೀತಿಯಿತ್ತು.

“ನಾರಾಯಣ ನಿನ್ನ ನಾಮದ ಬೀಜವ
ನಾನೆಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಲಿ । ನಿನ್ನ ನಾಮ
ನಾಲಗೆ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದೇನು” ||

ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸ ಭಾರತ, ತೋರವೆ ರಾಮಾಯಣ, ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದುವುದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಷ್ಠಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡತ, ದ್ವೇತ ಪಂಥಗಳು ವೇದಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋಸರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ನಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ : ಕನ್ನಡಿಗರ ನಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಇಂದಿನಂತಿರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಿಭಿಕ್ತ ಸುಟುಂಬಗಳೊಂದಲೇ ರಚಿತವಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ, ನಿರಹಂಕಾರ, ವಿನಯ ಹಾಗು ಸಂಪತ್ತು ಉತ್ತಮ ಪ್ರದೇವಿತ್ತ. ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಈ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. “ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತುಳುಕುವುದಿಲ್ಲ”, “ನುಡಿಗೆ ತಕ್ಕ ನಡೆ”, “ಆಡಿದಂತೆ ಮಾಡು”, “ಆಳಾಗ ಬಲ್ಲವನು ಅರಸಾಗಬಲ್ಲ”, “ಕೊಟ್ಟು ಕೆಟ್ಟವನಿಲ್ಲ, ಕೊಡದೆ ಬಾಳಿದವನಿಲ್ಲ”, “ತಾಳಿದವ ಬಾಳಿಯಾನು”-ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಔನ್ನತ್ಯದ ಅರಿವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕನ್ನಡಿಗರು ಏರರು. ಇಂದು ಕಾಣುವ ನೂರಾರು ಏರ ಕಲ್ಲುಗಳೇ ಅದಕ್ಕೆ ನಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿಗಾಗಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತಾಗ್ರ ಮಾಡುವ ಜೀವನಾದರ್ಶವು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಮೆ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಉತ್ತಮ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರೂ, ವ್ಯವಹಾರ ಚರ್ಚರೂ, ತಮ್ಮ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಚಾಚೊ ತಪ್ಪದೆ ಅನುಸರಿಸುವ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ : “ಹತ್ತು ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುತ್ತು ಕಟ್ಟುವುದು” ಮುತ್ತು ಕಟ್ಟುವ ಮನೋಧರ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರಿಷ್ಟು. ಅವರ ಜೀವನದ ಹಂತ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಲೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕಲೆಯ ಮನೋಧರ್ಮವಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರು ಸೌಂದರ್ಯದ ಆರಾಧಕರು. ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ-

“ಗಿಡದಾಗ ಗಿಡ ಚೆಲುವ | ಮಾವಿನ ಗಿಡ ಚೆಲುವ ||
ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಕಾಗ ಗಿಣಿ ಚೆಲುವ | ಮಾಲೀನ ಚಿಕ್ಕಾಗ
ಚೆಲುವ ಚಂದ್ರಮಾ”||

ಇಂತಹ ಕಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಅವರದು. ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ವರದಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಸುವ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರತಿಭೆ, ಶೀಲ್ಪಕಲೆ, ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಸುಸ್ವಷ್ಟಿಸಿವೆ.

ಬಾದಾಮಿ, ಪಟ್ಟದ ಕಲ್ಲು, ಏಕೋಳೆ, ಹಳೆಬೀಡು, ಬೇಲೂರು, ಮೈಸೂರಿನ ಅರಮನೆ ಮೊದಲಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತನೆಯ ಚಾತುಯೆವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿಯಂತೂ ನಮ್ಮು ನಾಡಿನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಪಡೆದ ಕನಾಟಿಕ ಸಂಗೀತ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಅಲ್ಲ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಾರುವ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಕಲೆಯ ಒಂದು ಅಂಗವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರರು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಪೊನ್ನ, ಜನ್ನ, ಬಸವಣ್ಣ, ಹರಿಹರ, ಕುಮಾರವಾಂಸ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶ್ರೀ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಮುದ್ದಣ, ಗೋವಿಂದ ಹೆಚ್, ಮಾಸ್ತಿ, ಡಿ.ವಿ.ಜಿ., ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ, ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿ, ಪ್ರ.ತಿ.ನ. – ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನು ಹಲವಾರು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಭಂಡಾರವೇ ಇದ್ದ ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನ್ಯಣಿ ಪಡೆದಿದೆ. 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಗೆ ಲಭಿಸಿವೆ. ಇನ್ನು ನಿರ್ಕಾರಸ್ಥರಾದ ಹಳ್ಳಿಗರ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾವ್ಯ, ಕತೆ, ಗಾದೆ, ಒಂಟುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾಸಾಗರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೈಗನ್ನಡಿ.

“ಸಿರಿಗೆ ಅಧಿದೇವಿ ಶಾರದೆಯ ಸತ್ಯಾಳೆ, ಸ್ಯೇಪಿನ ಜನ್ಮಭೂಮಿ,
ಸಚ್ಚರಿತ ಸೀಮೆ, ಸತ್ಯದ ತವರು ಮನೆ, ಪೆಮ್ಮೆಗೆ ಅಡವ್ಯು,
ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಆಗರಂ, ಅತುಲ ಉತ್ತಪ್ತಕೆ ನೆಲೆ, ಜೆಲುವಿನ ಹೋಶಂ
ಅನೂನು ಮಂಗಳೋತ್ಸಂ”

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಉಷ್ಣ	=	ಶಾರಾಮ.	ಸತ್ಯ	=	ಸಾರ.
ಆಳ್ಳೆಕೆ	=	ಆಳುವುದು.	ಕ್ರಾಂತಿ	=	ಆಂದೋಲನ.
ವಾಣಿಜ್ಯ	=	ವ್ಯಾಪಾರ.	ಮಾಧುರ್ಯ	=	ಇಂಧಾದ.
ಪ್ರಣ್ಣಿ	=	ಶಕ್ತಿ.	ಭಿನ್ನ	=	ವ್ಯಾತ್ಯಾಸ.
ಉದ್ಯೋಗ	=	ವೃತ್ತಿ, ಕೆಲಸ.	ಪ್ರಾಜೀನ	=	ಪುರಾತನ.
ಆರಾಧಿಸು	=	ಪೂಜಿಸು.	ಸರ್ವಸ್ವ	=	ಎಲ್ಲವೂ.
ನಿಷ್ಪೇ	=	ನಂಬಿಕೆ.			

ಅಭಾಷಣ

I. ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಮಹಾಲಿಂಗ ಕವಿಯು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಗೆ ಹಾಡಿದ್ದಾನೆ?
2. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಭಾರತದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ್ಕಿಂತ ಹೇಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ?
3. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮೂಲ ಜನಾಂಗದವರು ಯಾರು?
4. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು? ಅವು ಯಾವುವು?
5. ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗದವರ ವೃತ್ತಿ ಯಾವುದು?

II. ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ದ್ವಾರಿತ ಜನಾಂಗದವರ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕೆಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.
2. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
3. ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.

III. ಗಾದೆಯ ಮಾತುಗಳು:

1. ತುಂಬಿದ ಕೊಡ ತುಳುಕುವುದಿಲ್ಲ.
2. ಆಳಾಗ ಬಲ್ಲವನು ಆಳುವನು ಅರಸಾಗಿ.
3. ನುಡಿಗೆ ತಕ್ಕ ನಡೆ.
4. ಆಡಿದಂತೆ ಮಾಡು.
5. ಕೊಟ್ಟಿ ಕೆಟ್ಟಿವನಿಲ್ಲ, ಕೊಡದೆ ಬಾಳಿದವನಿಲ್ಲ.
6. ತಾಳಿದವನು ಬಾಳಿಯಾನು.

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

1. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ, ಹಾಲಿನಂದದಿ, ಕಬ್ಬಿನಂದದಿ, ಜೀವನಾದಶ.
2. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.
ವ್ಯವಹಾರ, ಪ್ರಸ್ಥಿ, ಪ್ರೇತಾಹ, ಸಹಕಾರ, ವಿನಯ, ಹಿರಿಮೆ.
3. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಸುಲಭ, ಸಿಹಿ, ದೇಶ, ನಿರ್ವರ್ಣ, ಸತ್ಯ.
4. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ತತ್ವವು - ತದ್ಭವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಉದ್ಯೋಗ, ತಾಂತ್ರಿಕ, ನಿತ್ಯ, ಸಿರಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

1. ಕನಾಡಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಯಿರಿ.
2. ಕನಾಡಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಕೇಗೊಳಿ.

ಪರ್ಯಾ

ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಕನ್ನಡ ರಾಜೇಶ್ವರಿ

ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಕನ್ನಡ ರಾಜೇಶ್ವರಿ
ಶರಣ ಬಂದೆ ಪಾದಕೆ ಭುವನೇಶ್ವರಿ.

ಪಂಪನ ನುಡಿ ಮಿಂಚಿನ ಮಣಿ ಮಾಲೆಗೆ
ನಾರಣಪ್ಪ ಕಡೆದ ಭಾವ ಜ್ಞಾಲೆಗೆ
ಶಿಲೆಯೆ ಅರಳಿ ನಗುವ ಕಲೆಯ ಲೀಲೆಗೆ
ಯಾರು ಸಮವೆ ತಾಯಿ ನಿನ್ನ ಚೆಲುವಿಗೆ?

ಶಂಕರ ರಾಮಾನುಜರಲಿ ಸುಳಿಯುವ
ಮಧ್ಯರ ನವಚಿಂತನದಲಿ ಬೆಳೆಯುತ
ಬಸವಟ್ಟನ ನೀತಿಗೆ, ಅಲ್ಲಮಹಿಂ ಪ್ರೀತಿಗೆ
ನಮೋ ಎನುವೆ ದರ್ಶನಗಳ ಜ್ಯೋತಿಗೆ -

ಕಾವೇರಿಯ ಸಿರಿಪಯಿರಿನ ಹಾಡಿಗೆ
ಮಿಂಚನಗೆಯ ಶರಾವತಿಯ ಬೀಡಿಗೆ
ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಚಾಮುಂಡಿಯ ಜೋಡಿಗೆ
ಮಣಿದೆ ನೂರು ವೈಭವಗಳ ನಾಡಿಗೆ -

- ಡಾ. ಎನ್.ಎಸ್.ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ:

ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರು ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರೂ ಹೌದು. ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರು ಕವಿಯಾಗಿ, ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೂರಾರು ಭಾವಗಿತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುಂದರ ಹಾನೂ ಮಧುರವಾದ ಅವರ ಗೀತೆಗಳು ನಾಡಿನಾಡ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಇವರ ಗೀತೆಗಳು ಚಲನಚಿತ್ರ, ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನ, ಕಾನೆಟ್, ಪತ್ರಿಕೆ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ ಮನೆ ಮನೆಗಳ ಜನರ ಮನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿವೆ. ಇವರ ಗೀತೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇ ಬೇರೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಈ ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ರಾಜೇಶ್ವರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ ಎಂದು ಕವಿಯು ಹಾಡಿಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ನುಡಿ - ಮಾತು; ಜ್ಞಾಲೆ - ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿ; ಕಡೆದ - ರೂಪಿಸಿದ; ಚೆಲುವು - ಚಂದ; ಸುಳಿಯುತ - ಜಲಿಸುತ್ತ; ನವ - ಹೊಸ; ಸಿರಿ - ಸಂಪತ್ತು; ಪಯಿರು - ಪೈರು, ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆ; ಬೀಡು - ಮನೆ; ಜೋಡಿ - ಜೊತೆ; ಮಣಿದೆ - ಶರಣಾದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

- ಕವಿಯು ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಶರಣಾಗುವರು?
- ತಾಯಿ ರಾಜೇಶ್ವರಿಯ ಚೆಲುವನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ?
- ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- “ಕಾವೇರಿಯ ಸಿರಿ ಪಯಿರಿನ ಹಾಡಿಗೆ” ಈ ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
- ಕವಿಯು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಮಣಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

- ಕನ್ನಡ ರಾಜೇಶ್ವರಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ? ತಿಳಿಸಿ.
- ಕವಿಯು “ಕನ್ನಡ ರಾಜೇಶ್ವರಿಗೆ ನಮೋ ಎನ್ನುವೆ” ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆ?

ಭಾಷಣಭ್ಯಾಸ

I. ಈ ಪದಗಳ ಒಳಾಧ್ಯಾವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ:

ಶರಣು ಬಂಡೆ, ಶಿಲೆಯೆ ಅರಳಿ, ನಗುವ ಕಲೆ, ನವ ಚಿಂತನ, ಸಿರಿ ಪಯಿರು.

II. ಪದ್ಯದ ಸಹಾಯಕಿಂದ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಭತ್ತಿ ಮಾಡಿ:

ಕವಿಗಳು	ನದಿಗಳು	ಶಿವಾರಣರು	ಮತನಾಪಕರು
1.			
2.			

III. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

- ಬೇಲೂರು ಕಾವೇರಿ
- ತಲಕಾವೇರಿ ಚಾಮುಂಡಿ
- ಮೃಸೂರು ವಿರೂಪಾಕ್ಷ
- ಹಂಪ ಶರಾವತಿ

ಚಟುವಟಿಕೆ

- ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.
- ಅಲ್ಲಿಮ, ಬನವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಯಿರಿ.
- ಕಾವೇರಿ ಮತ್ತು ಶರಾವತಿ ನದಿಗಳ ಜಲವಾತಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಉಪಪರ್ಯಂತ

ಸಾವಿಯಬ್ಜೆ

-ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

ಸಾವಿಯಬ್ಜೆ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅವಳ ತಮ್ಮ ಮಾಥವನು ಬಂಕಾಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಸನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಚಲದುತ್ತರಂಗ ಗಂಗವಜ್ಞಮಾರಸಿಂಹ ಭೂಪರಿಗೆ ಸಾಲಿನ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳುವುದು ಹೊಸತೇನಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸೋದರಸೋಸೆ ಮಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಬಹು ದುಃಖವಟ್ಟನು.

ಸಾವಿ ಮಾರಸಿಂಹನಿಗೆ ಸೋದರ ಸೋಸೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಮಗನೂ ಮಗಳೂ ಆಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಳು. ಮಾರಸಿಂಹನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಹೆಂಡಿರು ಮಡಿದು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿತು. ರಾಜನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬಾರದೆಂದು ಅವನು ರಾಜ್ಯರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ವಂಶವನ್ನು ಅರಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಂಗಿ ಜಾಬವೈಯ ಮನು ಒಂದನ್ನು ದತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆಗ ಗಭೀರಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಜಾಬವೈ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಅರಸನು ಅದನ್ನೇ ತನ್ನದೆಂದು ತಂದು ಸಾಕಿದನು.

ವಿರಕ್ತನಾದ ವೀರ ಮಾತುಲನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿ ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರನ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿ ಸಾಕು ತಂದೆಯೊಡನೆ ನಿಂತು ಸಮರಸನ್ನಾಹ, ಯುದ್ಧ ಕೋಲಾಹಲಗಳ ಸಂಭ್ರಮದ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಳು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ಬಾಲೆ ಅರಗುವರರೊಡನೆ ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಹೋಗಿ, ಕುದುರೆ ಏರುವುದರಲ್ಲಿ ಸರಳನ್ನು ಎಸೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಗುರಿಯನ್ನು ಕೆಡಹುವುದರಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯ ತರುಣರಿಗೆ ಸಮ ಎಂಬ, ಮಿಗಿಲಾದ, ಜಾತುರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಗಂಗವಜ್ಞನು ತನ್ನ ಈ ಸೋಸೆ ಮಣಿಪುರದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಅಪರಾವತಾರ. ಎಂದೊಮ್ಮೆ, ಮಂಗಳರಾಷ್ಟ್ರಾ ಮಹಿಂಷಾಸುರ ಮಧ್ವನಿ ಜಿನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲೆಂದು ಈ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವಳೆಂದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಬ್ಬವನು.

ಹೀಗೆ ಬೆಳೆದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಅರಸನು ಮದುವೆ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿದನು. ಅರಸನ ಜಾತಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಲವರು ತಕ್ಕ ತರುಣರುಂಟು. ಇವರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪುವೆಯಾ ಎನ್ನಲು ತರುಣ ಅವರೊಂದಿಗೆ ತಾನು ದ್ವಾರ್ಪದ್ಯ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ವಿಕ್ರಮ ತನಗೆ ಒಟ್ಟಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆನೆಂದಳು.

ಅರಸನು ತರುಣರನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಅರಮನೆಯ ಮುಂದಣ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿ ಪರನಾಡಿನ ಒಬ್ಬ ಯೋಧನು ಬಂದಿರುವನೆಂದೂ ಅವರು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಕಾದಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅವರು ಆಗಬಹುದೆಂದರು.

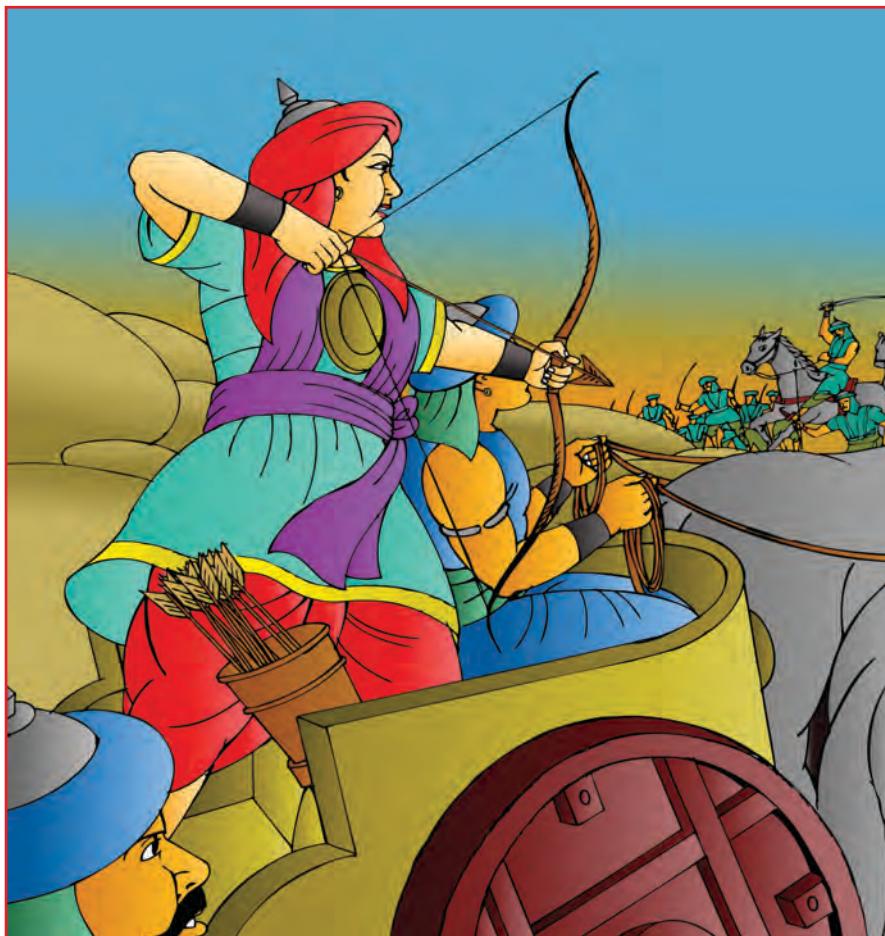
ಸಾವಿ ಗಂಡುಡೆ ಉಟ್ಟು ಮೋಗವಾಡವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಡಾರದಿಂದ ಬಂದಂತೆ ಕಣವನ್ನು ಸಾರಿದಳು. ನಾಲ್ಕುರು ತರುಣರು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರು ಅವಳೊಡನೆ ಸ್ವಧಿಸಿಸಿ ಸೋತು ಹಿಮ್ಮೇಟ್ಟಿದರು. ಮಾರಸಿಂಹನ ಸೋದರರದ ಶಾಖೆಯ ಲೋಕಣ್ಣನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸೋಲದೆ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತನು.

ಅದೇ ಕ್ಷಣಾ ಆ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಯೋಧಮೂರ್ತಿ ತನ್ನ ಮೋಗವಾಡವನ್ನು ತೆಗೆದು ಲೋಕಣ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ನಡೆಯಿತು.

ಕಾಳಗವನ್ನು ಸೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಯೂಥಪ ದಂಡನಾಯಕರಿಗೆ ಹೇಳಿ ತೀರದ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಮಾರಸಿಂಹನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡೆಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪೀಠದಿಂದದ್ದು ಕಳದೊಳಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಯುವಕನಿಗೆ, ಈ ಕೊಸನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ ಎಂದನು.

ಲೋಕನು ಆ ಮುನ್ನ ಸಾವಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದನು. ಆದರೆ ರಾಜನ ಸಾಕು ಮುಗಳನ್ನು ಬಯಸಿ ಕೇಜುವುದೆಂತು? ಆದುದರಿಂದ ಸುಮೃದ್ಧಾಗಿದ್ದನು. ಈಗ ಅವನ ಬಯಕೆ ತಾನೇ ಕೈಗೂಡಿ ಬಂದಿತು. ಅವನು, ‘ನಿಮ್ಮ ಹಸಾದ, ಒಲ್ಲೆನೇಕೆ’ ಎಂದನು.

ಲೋಕವಿದ್ಯಾರ್ಥನಿಗೂ ಶ್ರವಕೀ ದೇವಿಗೂ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ಮಾರಸಿಂಹನು ಅದನ್ನು ವ್ಯೇಭವದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಇದಾಗಿ ಈಗ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷವಾಯಿತು.

ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಡಗಳಿಂದ ಹಗೆಗಳ ಎರಡು ತಂಡ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದತ್ತ ಹಾಯ್ಯಬರುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಅರಸನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾಳೆಯಗಳಿಗೆ ಬೇಹನ್ನಟ್ಟಿ, ಅವನು ಗಡಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಕಳುಹಿದನು. ಬಾಗಿಯೂರ ಕಡೆಗೆ ತಾನು ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಲೋಕಣ್ಣ ಮುಂದಾದನು.

ಚಲದುತ್ತರಂಗನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಹೆದರುವವನಲ್ಲ. ಈ ಮೊದಲು ಅವನು ಅನೇಕ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದುಂಟು. ತರುಣಾದ ಲೋಕನನ್ನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಈ ಬಾರಿ ಲೋಕನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಇವನಿಗೆ ಬೇಡವೆನ್ನಿಸಿತು. ಲೋಕನು ಸಾವಿಯ ಇನಿಯ ಎಂಬುದವ್ಯೇ ಇದರ ಕಾರಣ. ಇದನ್ನು ನರಪತಿ ಬಲ್ಲನು. ಆದರೆ ಇಂಥ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ದಳಪತಿ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಹೋಗಬಾರದನ್ನುವುದು ರಾಜಧರ್ಮವಲ್ಲ; ನಂತರ ಧರ್ಮವಲ್ಲ; ಚಲದುತ್ತರಂಗನ ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಲೋಕನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ತಾನು ಬೇಡ ಎನ್ನಬಾರದು ಎಂದು ದೊರೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಾವಿ ತನ್ನ ಸಾಕು ತಂಡೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಗಂಡನೊಡನೆ ತಾನೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಾಗಿ ತಂಡಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು.

ಸಾವಿ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಹೋಗುವುದು ದೊರೆಗೆ ಹೋಸತ್ತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗಂಡನೊಡನೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿರುವ ವೇಳೆ, ಇವಳು ಜೊತೆಗೆ ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಒಪ್ಪಬಹುದೇ ಎಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಕದನದಲ್ಲಿ ಜೀವಬಿಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಸೇನಾನಿ ಧೃತಿಗೆಟ್ಟಾನೋ? ಕೆಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ? ಸೇನೆಯ ಗತಿಯೇನು?

ತಂಡೆಯ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಂತೆ ಸಾವಿ, ‘ನಾನು ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಜೊತೆ ಸಾರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಿಳಿಯನೊಡನೆ ಕಾಳಗಕ್ಕೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಮಗನಂತೆ ಸಾಕಿದಿರಿ. ಈಗ ಒಬ್ಬ ಮಗನಂತೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಿ, ಗೆದ್ದರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಗೆಲುವು, ಸೋತರೆ, ಆಗಲೂ ನಮಗೆ ಗೆಲುವೇ, ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ, ನಗುತ್ತ ಕಳುಹಿ,’ ಎಂದಳು.

ದೊರೆ ನಗಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಮಗನಂತೆ ಸಾಕಿದ ಮಾತು ನಿಜ. ಮಗನಂತೆ ಕೊಲ್ಲಲು ಎಣಿಸಿದ್ದೇನೇ? ರಣದೇವತೆಗೆ ಮಗನ ಬಲಿ ಉಂಟು. ಮಗಳ ಬಲಿ ಉಂಟೇ?

ಮಗಳು ಬೇರೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೇನೂ. ಆದರೆ ಸಾವಿಯಂಥ ಮಗಳು? ಎಲ್ಲರಂತೆ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಂಥ ದಿಟ್ಟೆ ಹುಟ್ಟಲೇಕೆ? ದೈವದ ಇಷ್ಟೆಯನ್ನು ದೈವ ಬಲ್ಲದು. ಹೀಗೆ ಸಾಕಿದ ದೈವ ಹೇಗೆ ಮುಗಿಸುವುದೋ? ಅದಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವೆಂದು ತೋರಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಿ. ಹೋರೆಯಬಹುದಾದರೆ ಹೋರೆದು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಿ.

ಹೀಗೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ದೊರೆ ಸಮೃತಿಯಿತ್ತನು. ಅವರನ್ನು ಆ ಗಡಿಯತ್ತ ಕಳುಹಿಸಿ ತಾನು ಬಂಕಾಪುರದ ಈ ಗಡಿಯತ್ತ ಬಂದನು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಇಂದು ಈ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿತು. ಬಂಕಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಂದೆರಡು ದಿನದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ದುಸೀಮಿತ್ತಗಳು ತೋರಿದುವು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಹೇಗೋ ಸಾವಿಯಬ್ಬೆಯ ಬಾಳುವೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದನು. ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಕೆಟ್ಟಿ ಸುದ್ದಿ ಬರುವುದು ಎಂದೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಿತು.

ಹಗೆ ಬಂಕಾಪುರದ ಕಡೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅರನು ಪಾಳೆಯದಲ್ಲಿ ದಳಪತಿ ರಾಚಮಲ್ಲನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಾನು ಬಂಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅಜಿತ ಸೇನ ಭಟ್ಟಾರಕರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ನಿಂತನು.

ಸಾವೇನು, ನೋವೇನು, ಬಾಳೇನು, ಬಗೆಯೇನು, ಎಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ದಿನವೂ ಗುರು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಿಪಾತ ಪರಿಪೂರ್ಣವಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ತಿಳಿವು ಇಂದು ಸಾರ್ಥಕ ಆಗ ಬಂದಿತು.

ದೊರೆ ಮಾಧವನನ್ನು, ಸಾವಿ ಮಡಿದ ತರನನ್ನು ಹೇಳು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಸಾವಿಯ ಆ ಸೋದರನು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ ಹೇಳಲಾರದೆ ಆ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ನಾಲ್ಕು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ಹಗೆಯ ಸೇನೆ ಬಾಗಿಯೂರ ಬಳಿ ಸಾರಿತು. ಗಂಗರಾಜನ ಸೇನೆ ಎದ್ದು ಮುಂದರಿದು ಅದನ್ನು ಸೇರಿತು. ಸೇನೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಲೋಕ, ಸಾವಿ ಇದ್ದರು. ಮಾಧವನು ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಬಹು ಹೊತ್ತು ಕದನ ನಡೆಯಿತು. ಇವರ ಸೇನೆ ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದೇ ಕಾದುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಗೆಯ ಪಕ್ಕದಿಂದ ಒಂದು ಆನೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿತು; ಲೋಕನ ಕುದುರೆ ಹೆದರಿತು. ಅವನು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆದೆ ಅವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿತು.

ಲೋಕನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಡನು. ಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರ ಎದ್ದು ಈ ಸಂಗತಿ ಮಾಧವನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಲೋಕನು ಕೆಳಗೆ ಬಿಡ್ಡರೂ ಸೈನ್ಯ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಅವನನ್ನೂ, ಸಾವಿಯನ್ನೂ ಮಧ್ಯೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹಗೆಯನ್ನು ತಡೆಯಿತು.

ಮಾಧವನು ಸಾವಿಗೆ, ಲೋಕವಿದ್ಯಾಧರನೂಡನೆ ಸೇನೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಸಾವಿ, ‘ಅವನಿಗೆ ನೆನಪಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಮಾತಿಗೆ ಅವನು ಒವ್ವತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈಮರೆತನೆಂದು ಇಂಥ ಹೀನಾಯವನ್ನು ಅವನಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದೆ? ಚೂಣಿ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ, ನೀನಿಲ್ಲಿರು. ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಹಗೆಯನ್ನು ಹಿಮೆಟ್ಟಿಸಿ ಬರುವೆನು.’ ಎಂದಳು.

ಮಾಧವನು ಲೋಕನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು; ಸಾವಿ ಮುಂದುವರಿದಳು.

ಎದುರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಆನೆ. ಅದರ ಮೇಲಿದ್ದ ಆ ಯೋಧನು ಸಾವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಸರಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿನು. ಮಾಧವನು, ‘ಎಲವ್ರೋ, ಹೇಡಿ, ಹೆಣ್ಣಿಂಬ ಹೇವಬೇಡ? ತಡೆ ಮೂಳ’ ಎಂದು ಮೋದನು.

ಮೋರತ ಹಗೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅವನು ಮತ್ತೆ ಸರಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮೋದಲು ಬಿಟ್ಟ ಸರಳು ಇವಳ ಪಕ್ಕಯಲ್ಲಿ ತೂರಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇವಳು ಕುದುರೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿಡ್ಡಳು; ಗಂಡನ ಕಾಲಬಳಿಗೆ ಸರಿದು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಳು. ಲೋಕನ ಜೀವ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನು ಬದುಕುವನೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾವಿ ಮಾಧವನನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನ ಉಡಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಡೆದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದು ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಇವನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟಿನು. ತರುಣ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ಗುಳಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದ ಷಣದಲ್ಲಿ ಮಾಧವನು ಅದನ್ನು ಸಾವಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಕೊಡಬಯಸಿದ ಯಾವುದೊ ಜೈವಧ ಎಂದು ನೆನೆದನು.

ಯಾವಾಗ ಅವಳೇ ಅದನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳ್ಳೋ ಆಗ ಅವನಿಗೆ, ಅದು ವಿಷ ಇರಬೇಕು, ಎನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಇವರ ಸೈನ್ಯ ಮತ್ತೆ ಅತ್ಯ ಇತ್ತಲಿಂದ ಬಂದಿತು; ಆನೆಯನ್ನು ಕಾಡಿತು; ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ತಿರಗಿಸಿತು. ಕದನ ಮುಖ ನೂರು ಮಾರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಿತು.

ವಿಷ ನುಂಗಿ ಸಾವಿ ಕ್ಷಣಾ ಮಾತ್ರ ಗಂಡನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿದಳು; ತಮ್ಮನ ಗಲ್ಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಬಾಯಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು; ಲೋಕನನ್ನು ನೋಡಿಕೋ ಎಂದು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

ವಿಷ ಬಹು ಪ್ರಬಲವಾದದ್ದಿರಬೇಕು. ಕೆಲವೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮೈ ತಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಇದಾದ ಕ್ಷಣಾದಲ್ಲಿ ಲೋಕನಿಗೆ ನೆನಪು ಬಂದಿತು. ಅವನು ಕಣ್ಣಿರೆದನು; ‘ಸಾವಿಯಲ್ಲಿ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಮಾಥವನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ; ಅವಳ ಕಳೇಬರದತ್ತ ನೋಡಿದನು; ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಟ್ಟಿನು.

ಲೋಕನು, ‘ತೀರಿಕೊಂಡಳೇ?’ ಎಂದನು. ಮಾಥವನು ಹೌದು ಎಂದು ತಲೆ ಆಡಿಸಿದನು.

ಲೋಕನು ಮೈದುನನಿಗೆ,’ ಇದನ್ನು ಎಳಿ ಬಾ,’ ಎಂದನು. ಮಾಥವನು, ‘ಪೈದ್ಯ ಬರಲಿ, ರಕ್ತ ಸೂರೆರದಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಮತ್ತೆ ಸರಳನ್ನು ಎಳಿಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದನು.

ಲೋಕನು, ‘ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋದನೆಂದು ನಾನು ಒಂಟಿಯಾಗದಂತೆ ಸಾವಿ ಮಡಿದಳು. ಬಾ, ಇದನ್ನು ಎಳಿ. ತಡೆಮಾಡಬೇಡ, ಎಳಿದು ಹಾಕಿ ದಳದೊಡನೆ ಸಾರು. ಹಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಇತ್ತ ಬಾ. ಬಾ ತಮ್ಮ ಬೇಗ’ ಎಂದನು.

ಮಾಡವನು ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ ಆ ಸರಳನ್ನು ಎಳೆದು ಹಾಕಿದನು; ತನ್ನ ಭಾವನ ಜೀವವನ್ನು ತಾನೆ ತೆಗೆದನು.

ಹಗೆ ಸೋತು ಹಿಮೇಟ್ಟಿತು. ಇವರ ಪಡೆಗೇ ಜಯವಾಯಿತು. ಲೋಕಣ್ಣ, ಸಾವಿ ಮಾತ್ರ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ತನ್ನ ಅಳಿಯ ಹೇಳಲಾರದೆ ಹೇಳಿದ ಈ ಕರೆಯನ್ನು ಗಂಗವಜ್ಞನು ಕೇಳಲಾರದೆ ಕೇಳಿದನು. ಸಾವಿ ಮಡಿದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವ ಹೋದಂತೆ ತೋರಿತು. ತಾನು ಎತ್ತಿದ ಕೂಸು, ತಾನು ಸಾಕಿದ ಉಸಿರು, ತನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮುಚ್ಚುಪುದೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದ ಬಾಳುವೆ, ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿದುರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ತಾನು ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಂತೆಯೇ.

ಬಾಳೀನು, ಸಾವೇನು, ನೋವೇನು, ನಗೆಯೇನು, ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತು ಮೋನ ಹೋಗದೆ ನಡೆಯುವ ಬಗೆಯೇನು ಎಂದು ಒಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಉಪದೇಶ ಇಂದು ಘಲಿಸಿತು. ತನ್ನಂಥ ಬಾಳಿಗೆ ಬಗೆಯೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಸನಿಗೆ ಅವನು ಸಾಕಿದ ಸಾವಿ ತೋರಿದ್ದಳು.

ಭಟ್ಟಾರ್ಕರು ಹೇಳಿದರು: ಕೃಷ್ಣದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲೇವಿನ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು. ಈಗ ಕೃಷ್ಣ ಒದಗಿತ್ತು. ಗಂಗವಜ್ಞನು ಸಲ್ಲೇವಿನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆಗಲೆ ಅಜಿತನೇನ ನುರುವಿನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಅಂದೆ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಮೂರು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಉಸಿರನ್ನು ಮುಡುಪಿದನು.

ಕೃತಿ ಕರ್ತೃ ವಿಚಾರ :

ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಅಯ್ಯಂಗಾರರು ಹೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಲೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮಾಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ 1891 ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಸರಕಾರದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, 1943 ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ವಹಿ ಹೊಂದಿದರು. ‘ಶ್ರೀನಿವಾಸ’ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಕೃತಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ನಾಟಕ, ಸಣ್ಣಕರ್ತೆಗಳು, ಕವಿತೆ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಅನುವಾದ ಪತ್ರಿಕಾಲೇವಿನ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಚನ್ನೆಬಸವನಾಯಕ, ‘ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೀಂದ್ರ’, ‘ಸುಭಜ್ಣಿ’, ‘ಕಾಕನಕೋಟೆ’ ಮೊದಲಾದ 60ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 1929 ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾಸ್ತಿಯವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ಸಂದಿವೆ. 1983 ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಜಾಳನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿತು. ‘ಕನ್ನಡದ ಆಸ್ತಿ’ ಎಂದು ಮನೆ ಮಾತಾದ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರರು 1986 ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥೆಯನ್ನು ‘ಮಾಸ್ತಿ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕರ್ತೆಗಳು’ – ಸಂಪುಟ – 1ರಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಸಾವಿಯಭೇಯ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸರಿಮಿಗಿಲೆಂಬಂತೆ ರಣಾಗಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸಾಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂದರ್ಭ, ಹೆಣ್ಣಿ ಅಬಲೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹುಸಿಗೊಳಿಸುವ ಸಾವಿಯ ಶೌಯ್ಯ ತ್ಯಾಗಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಾಠದಲ್ಲಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಅಬ್ಜೆ = ತಾಯಿ; ಶಿಕ್ಷ್ಯ = ಶಿಕ್ಷಣ; ಅಳುರೆ = ಅಳುರ್ವಾ; (ಧಾ) = ವಾಗಿಸಲು; ಅರಗುವರ = ರಾಜಕುಮಾರ; ಸರಳು = ಬಾಣ; ಜ್ಞಾತಿ = ದಾಯಾದಿ, ಬಂಧು; ಕಳ = ಕಣ (ಯುದ್ಧಭೂಮಿ); ಇನಿಯ = ನಲ್ಲಿ; ಹೊರೆ(ಕ್ರಿ) = ಕಾಪಾಡು; ಹೇವ = ಲಜ್ಜೆ, ಸಂಕೋಚ; ಪ್ರಣಿಹಾತ = ಕಾಲಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಶರಣ ಹೋಗುವುದು, ಪರಿಪ್ರೇಕೆ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಿಸುವುದು, ಹೆಡೆ = ಬಾಣ, ಹಗೆ = ಹೈರಿ, ಚೂರೆ = ಸೇನೆ.

ವಿವರಣೆ :

ಸಲ್ಲೇವನ - ಜ್ಯೇನರು ಆಚರಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಮರಣಾಂತ ಉಪವಾಸ; ಅಜಿತನೇನ ಭಟ್ಟಾರಕ - 10ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಜ್ಯೇನರ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಗುರು; ಶ್ರುವಕ - ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಜಿನದಿಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನು; ಕೃಷ್ಣ - ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ.

ಅಭಿಜ್ಞಾನ

I. ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

- ಸಾವಿಯಬ್ಜೆ ಮಡಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅರಸನಿಗೆ ಯಾರು ತಿಳಿಸಿದರು?
- ವಂಶವನ್ನು ಅರಳಿಸಲು ರಾಜನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವೇನು?
- ದೊರೆಯು ಬಂಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದನು?
- ಲೋಕನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿ ಸರಳನ್ನು ಎಳೆದು ತೆಗೆದವರು ಯಾರು?
- ಗಂಗವಜ್ಞನು ಯಾವ ಪ್ರತಿವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡನು?

II. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

- ಯುದ್ಧ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಾವಿ ಕಲಿತ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?
- ಸಾವಿ ಲೋಕನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
- ಲೋಕನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ದೊರೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವನೆಗಳೇನು?
- ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಸಾವಿ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಾವುವು?

III. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

- ಲೋಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ ಹಾಗೂ ಸಾವಿಯಬ್ಜೆ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಏರ ಮರಣವನ್ನಷ್ಟಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ.

IV. ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ:

- ಲೋಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ
- ಸಾವಿಯಬ್ಜೆ
- ಗಂಗವಜ್ಞ
- ಮಾಧವ

ವ್ಯಾಕರಣ ನಾಮಪದ

ಮನುಷ್ಯ, ಸ್ಥಳ, ವಸ್ತು, ಪ್ರಾಣಿ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳಿಗೆ ನಾಮಪದ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಗೋಪಾಲ, ರಾಮ, ಸೀತೆ, ಹುಡುಗ, ಹುಡುಗಿ	- ಇವು ವಂನುಷ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.
ಹುಲಿ, ನಾಯಿ, ಕತ್ತಿ, ಹನು, ನರಿ, ಹಾವು	- ಇವು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.
ಗಿಳಿ, ಕೊಗಿಲೆ, ಕಾಗೆ, ಪಾರಿವಾಳ	- ಇವು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.
ಮೇಜು, ಬೆಂಟು, ಮರ, ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣ, ಮನೆ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ	- ಇವು ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.
ಬೆಂಗಳೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಬಿಜಾಪುರ	- ಇವು ಶಾರುಂಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

ನಾಮಪದದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ.

1. ರೂಢನಾಮ :

ಹುಡುಗ, ನದಿ, ಪಟ್ಟಣ, ಮರ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಹುಡುಗ ಎಂದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅದರಂತೆ ನದಿ, ಪಟ್ಟಣ, ಮರ, ಪ್ರಾಣಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ನಾಮಪದಗಳಿಗೆ ರೂಢನಾಮ ಎಂದು ಹೆಸರು.

2. ಅಂಕಿತನಾಮ :

ರಾಮ, ಗಂಗಾನದಿ, ಮೈಸೂರು, ಹುಲಿ, ಮಾವಿನ ಮರ ಇತ್ಯಾದಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮನುಷ್ಯ, ನದಿ, ಶಾರು, ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ನಾಮಪದಗಳಿಗೆ ಅಂಕಿತ ನಾಮಗಳೆಂದು ಹೆಸರು.

3. ಅನ್ವಯನಾಮ :

ಕುರುಡ, ಮೂಗ, ಪ್ರೋಜಾರಿ, ಹಾವಾಡಿಗ, ಬಡಗಿ, ಕಮ್ಮಾರ್ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ವೃತ್ತಿ, ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಾಡಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇಂತಹ ನಾಮಪದಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯನಾಮಗಳು ಎನ್ನುವರು.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್

ಆಯ್ದಭಟ್, ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್, ಜಗದೀಶ್ ಚಂದ್ರಚೋದ್ನಾ, ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ರಾಮಾನುಜಂ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟರಾಮನ್ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್ ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರುಗಳು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತ. ಅದರೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದ ಅಮೇರಿಕ ದೇಶದ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಭೌತಿಕಿಜ್ಞನಿ. ಅವರು ಭಾರತದ ಖಾತ ಭೌತಿಕಿಜ್ಞನಿ ಹಾಗೂ ನೊಬೆಲ್ ಪಾರಿಶೋಷಕ ವಿಜೇತ ಸರ್ ಸಿ.ವಿ. ರಾಮನ್ ಅವರ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಡು.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಇಂದಿನ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಲ್ಲಿರುವ ಲಾಹೋರ್‌ನಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಹಾಗೂ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಬ ದಂಪತ್ತಿಗಳಿಗೆ 1910 ರ ಅಕ್ಷೋಬರ್ 19 ರಂದು ಮೂರನೆಯ ಮನುವಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಅವರು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಅವರ ಆರಾಧ್ಯದ್ವೈವ ಶಿವನ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ತಂದೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಅಯ್ಯರ್ ರೈಲ್ವೇಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಆಡಿಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಕನಾರ್ಟಕ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಿಟೀಲು ವಾದನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು. ತಾಯಿ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯವರು ಬಹಳ ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೆನ್ರಿಕ್ ಇಬ್ರಾಹಿಮ್ ಅವರ ‘ಗೊಂಬೆಯ ಮನೆ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮಿಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದರು.

ತಂದೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಅವರು ಚೆನ್ನೈಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದರು. ಆದುದರಿಂದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಟ್ರಿಪ್ಲೀಸೇನ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಿಂದೂ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಥ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಗಣಿತ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಆಸ್ತಕ್ಯಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನಿಕ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಪ್ರೇಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸೇರಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಏಷಿಕ್ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆರಿಸಿ ಪದವೀಧರರಾದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೇಸೆಯಲ್ಲೇ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದು ಗುರುಗಳ ಅಭಿಮಾನದ ಶಿಷ್ಯರೆನಿಸಿದರು.

1930 ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವು ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾದರೂ ಲಂಡನ್‌ನ ರಾಯಲ್ ಆಸ್ಟ್ರಾನಾಮಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿಯ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಾವು ರಚಿಸಿದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಜರ್ಮನಿ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲಿಯಂಗೆ ತೆರಳಿ ವರ್ಗನಿಯಮ, ಕ್ರಾಟೆಲ್, ಮೆಕ್ಕಾನಿಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ನ್ಯೂಕ್ಲಿನಿಕ್ ಸುರಿತು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರು. ಇವರು ‘ಮಾದರಿ ದ್ಯುತಿಗೋಳಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಯಲ್ ಆಸ್ಟ್ರಾನಾಮಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಬಂಧದಿಂದ

ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಸರಾಂತ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಎಡಿಂಗ್ಟನ್ ಮತ್ತು ಮಿಲ್ಸ್ ಅವರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾಠ್ರಾದರು. ಅವರಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭೋತಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಿರುಸಿನ ಉಪನ್ಯಾಸವು ನೆರೆದಿದ್ದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೈಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿ, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸಂಶೋಧಕರಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಯೋಜಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯೋಂದಿಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ನಡೆಸಿದರು. ಅವರ ಅನವರತ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲವೆಂಬುಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಡಿ.ಎಸ್.ಸಿ ಪದವಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮ ಪದಕ್, ರಾಯಲ್ ಅಸ್ತ್ರಾನಾಮಿಕಲ್ ಸೋಸೈಟಿಯ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ, ಹೆನ್ರಿಡ್ರೂಪರ್ ಪದಕ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಯಲ್ ಸೋಸೈಟಿಗೆ ಆಯ್ದು, ಕೇಂಬ್ರಿಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ‘ಆಡಮ್ ಬಹುಮಾನ’ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪುರಸ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಗೌರವಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 1983 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀತ ಕುಬ್ಜಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಸೋಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಅವರು “ಶ್ರೀತಕುಬ್ಜ”ಗಳು ಹೇಗೆ ರಾಘವೇಂಕಟಪ್ಪತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜಲಜನಕವು ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೀಲಿಯಂ ರಾಘವೇಂಕಾಗ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಸಂಕುಚಿತವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಕ್ಷತ್ರದೊಳಗೆ ಒತ್ತಡವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪರಮಾಣುಗಳು ಬಲಹೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋ ಮತ್ತು ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯನ್ ಪ್ರೈಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಶೈತಕುಬ್ಜಗಳು ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ನಕ್ಷತ್ರದ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಿತಿಗಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸ್ಥೋಟಗೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪಾಂಶ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಶೈತಕುಬ್ಜವಾಗುತ್ತದೆಯೂ ವಿವರಿಸಿದರು. ಶೈತ ಕುಬ್ಜದ ಮಿತಿಯು ಎಷ್ಟೆಂದು ಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳಿಂದ ಅವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಮಿತಿಯನ್ನು ‘ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಮಿತಿ’ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಆ ಮಿತಿಗಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಿಗ್ನಿವ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಸಾಮಿರಾರು ಅಣಬಾಂಬಾಗಳು ಏಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೋಟಿಸುವಂತೆ ಸಿಡಿದು ‘ಸೂರ್ಯ ನೋವಾ’ ಎಂಬ ಹೊಳಪಿನ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರು.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಸ್ವ ಇಷ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿರ್ವತ್ತರಾದರು. ತಮ್ಮ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತು. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಉಡುಗೆ – ತೊಡುಗೆ ಎಸಿಸಿದ ಧೋತಿ, ಹೇಳಿಗಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯು ಇವರಿಗಿತ್ತು. ಕನಾಟಕ ಸಂಗೀತವು ಅವರ ದಣಿದ ದೇಹ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಸ ಹುರುವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೂಲತಃ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಕುಶಾಹಲ, ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಮಾಣೀಕತೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಟುಲ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಶ್ರೀಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ 1995 ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರೂ ಅವರ ಭೌತಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಅಮರವಾಗಿವೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಚಿರಪರಿಚಿತ	=	ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ;	ವಿಜೀತ	=	ಜಯಗಳಿಸಿದ;
ಆರಾಧನೆ	=	ಪ್ರಾಜೆ ಮಾಡುವುದು;	ಪ್ರತಿಬ್ರಿಂಧ	=	ಕೌಶಲ;
ತೆರಳು	=	ಹಿಂದಿರುಗು;	ಅಭಿಮಾನ	=	ಹೆಮ್ಮೆ;
ಹೆಸರಾಂತ	=	ಪ್ರಸಿದ್ಧ;	ಮನ್ಮಣಿ	=	ಗೌರವ;
ಉಪನ್ಯಾಸ	=	ಭಾಷಣ;	ರೂಪಗೊಳ್ಳು	=	ರಚಿತವಾಗು;
ವ್ಯಾಯವಾಗು	=	ಕಡಿಮೆಯಾಗು, ಖಚಾಗು;	ವಿಸರ್ಜಿಸು	=	ಹೊರಬರು;
ಉಡುಗೆ	=	ಉಡುಪು;	ಅಸಾಧಾರಣ	=	ವಿಶೇಷ;
ಸಮೃದ್ಧಿ	=	ಅಧಿಕ, ಹೆಚ್ಚು;	ಅಮರ	=	ಅಳಿವಿಲ್ಲದ;
ವೇತನ	=	ಸಂಬಳ;	ಅನವರತ	=	ನಿರಂತರ.
ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ	=	ಗ್ರಹ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ;			

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಚರಿಪರಿಚಿತವಾದ ವಿಜಾಪುರಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಯಾವ ದೇಶದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಾತವಿಜಾನಿ?
3. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ತಾಯಿಯ ತಮಿಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕೃತಿಯ ಹೆಸರೇನು?
4. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಎಡಿಂಗ್‌ಟನ್ ಮತ್ತು ಮಿಲ್ಸ್ ಅವರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದುದು ಹೇಗೆ?
5. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಪಡೆದರು?
6. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಯಾವ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ನೊಬೆಲ್ ಬಹುಮಾನವು ದೊರೆಯಿತು?

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ತಂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.
2. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಗುರುಗಳ ಅಭಿಮಾನದ ಶಿಷ್ಯರಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?
3. 1934 ರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ನಡೆಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಪಡೆದ ಪ್ರಶ್ನೆ – ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
5. ‘ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಮಿತಿ’ಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ.
6. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಅಸಾಧಾರಣ ಗುರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ.

III. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಜನನ, ತಂದೆ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ವಿದೇಶಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
3. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ಶೈತ ಕುಬ್ಜಗಳು ಹೇಗೆ ರೂಪ್‌ಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂದು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ?
5. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

* ಶೈತ, _____ , _____. * ವಿಶ್ವಾತ, _____ , _____.

* ದಂಪತ್ತಿ, _____ , _____. * ವಿಶ್ವ, _____ , _____.

* ರಚಿಸು, _____ , _____. * ಮನುಷೆ, _____ , _____.

* ವೃತ್ತಿ, _____ , _____. * ನಿಧನ, _____ , _____.

II. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪರಿಚಿತ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಅಸತ್ತಿ, ಸಂಕುಚಿತವಾಗು, ಬಲಹೀನ, ಸಾಧಾರಣ, ವಿದೇಶಿ, ಸಮೀಪ.

III. ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯದ ನೀತಿತತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಗೆರೆ ಹಾಕಿ.

- ಭಾರತದ ದೇಶದವರೇ ಆದ ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್ ಅವರೂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಸಮೀಪದ ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಹೌದು.
- ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ತಾವೇ ರಚಿಸಿದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೇ ಮಂಡಿಸಿದರು.
- ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ನಿವೃತ್ತಿಯಾದರೂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಳಿವಯಸ್ವಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.
- ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಧೋತಿ - ಮೇಲಂಗಿಯನ್ನೇ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಇಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು.

IV. ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗುಣ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- ಎಡಿಗ್‌ಟನ್ ಮತ್ತು ಮಿಲ್ಸ್ ಅವರು ಹೆಸರಾಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು.
- ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದರು.
- ಸೀತಾಲಷ್ಟಿಯವರು ಸುಂದರವಾದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಸೂಪರ್ ನೋವಾ ಹೊಳಬಿನ ನ್ಯಾಕ್ಟ್‌ವಾಗಿದೆ.
- ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಹೊಸ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಿಂದ ಶೈತಕುಬ್ಜದ ಮಿಶಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು.

V. ಕೆಳಗಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಇತರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

- ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಕಲಿಯಲೆಂದು ಲಂಡನ್‌ಗೆ ಹೋದರು.
- ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಮಂತ್ರಿ ಆಗುವರು.
- ರ್ಯಾತನು ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.
- ಚಂದ್ರಶೇಖರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವು ದೊರೆಯಿತು.
- ನಾವು ಕನ್ನಡ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

- ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಆಲ್‌ಬಂ ನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ.
- ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತರಾದ ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
- ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ.
- ರ್ಯಾತ - ತಾರಾ ವೀಕ್ಷಣಾಲಯಕ್ಕೆ (ಪಾಲ್ನಿಟೋರಿಯಂ)ಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ.

ಪದ್ಯ

ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ

ಹಿತವಂ ತೋರುವನಾತ್ತ ಬಂಧು ಪೂರೆವಾತಂ ತಂದೆ ಸದ್ಧಮ್ಯದಾ
ಸತಿಯೋ ಸರ್ವಕೆ ಸಾಧನಂ ಕಲಿಸಿದಾತಂ ವಣಿಮಾತ್ರಂ ಗುರು
ಶ್ರುತಿಮಾರ್ಗಂ ಬಿಡದಾತ ಸುವೃತಿ ಮಹಾ ಸದ್ವಿದ್ಯೇಯೇ ಪ್ರಣಾದಂ
ಸುತನೇ ಸದ್ಗತಿದಾತನ್ಯೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥ 1 ॥

ಧರೆ ಬೀಜಂಗಳ ನುಂಗೆ ಬೇಲಿ ಹೊಲನೆಲ್ಲಂ ಮೇದೊಡಂ ಗಂಡ ಹೆಂ
ದಿರನತ್ಯಗ್ರಂಥಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಲ್ರ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಭೂಪಾಲಕಂ ಬಾಧಿಸಲ್ರ
ತರುವೇ ಪಣ್ಣಳ ಮೆಲ್ಲೆ ಮಾತೆ ವಿಷಮಂ ಪೆತ್ತಭರಕಂಗಾಡಿಸಲ್ರ
ಹರ ಶೊಲ್ಲಲ್ರ ಪರ ಕಾಯ್ದನೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥ 2 ॥

ಉಡುರಾಜಂ ಕಳೆಗುಂದಿ ಪೆಚ್ಚದಿಹನೇ ನ್ಯಾಗೋಧ ಬೀಜಂ ಕೆಲಂ
ಸಿಡಿಮಂ ಪೆಮ್ಮರನಾಗದೇ ಎಳೆಗರುಂ ಎತ್ತಾಗದೇ ಲೋಕದೊಳ್ಳಾ
ಮಿಡಿ ಪಣ್ಣಾಗದೆ ದೈವ ದೊಲ್ತೆಯಿರಲಾ ಕಾಲಾನುಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾಂ
ಬಡವಂ ಬಲ್ಲಿದನಾಗನೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥ 3 ॥

ಬಡಿಕೊಲಂ ಸಮಮಾಡಲಕ್ಕು ಮರೆಯೊಳ್ಳಾ ಕೂಪಂಗಳಂ ತೋಡಲ
ಕ್ಕಿಡಿದುಕ್ಕಂ ಮೃದುಮಾಡಲಕ್ಕು ಮಳಲೊಳ್ಳಾ ತೈಲಂಗಳಂ ಹಿಂಡಿಲ
ಕ್ಕಡವೀ ಸಿಂಗವ ತಿದ್ದಲಕ್ಕು ಕರೆಯಲ್ರ ಬಕ್ಕಗ್ರಂಥ ವಾಷಪ್ರಮಂ
ಕಡು ಮೂಲ್ವಂ ಹಿತಕೇಷ್ವನೇ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥ 4 ॥

ಅಣಮಾತ್ರಂ ಕೊಸರಿಲ್ಲದಾಳ್ಳನೆಡೆಯೊಳ್ಳಾ ಲಂಜಕೊಡಂಬಟ್ಟು ಮಾ
ರ್ವಣಮಂ ಕೊಂಡತಿ ವಿತ್ತಮಂ ಕಡಿಸಿ ಪ್ರೇಶನೆಷ್ಟೆತ್ತಿಯಿಂ ದ್ಮೋಹಮಂ
ಎಣಿಸುತ್ತೆಲ್ಲರ ಬಾಳ್ಳೆ ನೀರನೆರೆದಾರುಂ ಕಾಣದೇ ಭಕ್ಷಿಪಾ
ಗಣಕಂ ಹೆಗ್ಗಣಕಂ ಸಮಂ ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ ॥ 5 ॥

ಕರಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ:

- ಪುಲಿಗರೆ ಸೋಮನಾಥ

ಪುಲಿಗರೆಯ ಸೋಮನಾಥನು (ಕ್ರಿ.ಶ. ನು. 1299) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಅಗಿರುವ ‘ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ’ವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳು ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಪುಲಿಗರೆಯು ಈತನ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರವಾಗಿದೆ.

‘ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ’ವು ನೀತಿ ಬೋಧಕವಾದ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿ 107 ಪದ್ಯಗಳಿಂದ್ದು ಪ್ರತಿ ಪದ್ಯವೂ ‘ಹರಹರಾ ಶ್ರೀ ಚನ್ನ ಸೋಮೇಶ್ವರಾ’.

ಎಂದು ಅಂತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವನ ಅಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಶತಕ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೂರು ಕೆಲವೋಮೈ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಪದ್ಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದ್ಯವೂ ಒಂದು ಮುಕ್ತಕ್, ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣ ಭಾವವ್ಯಾಳ್ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪದ್ಯ. ಇಂತಹ ನೂರು ಮುಕ್ತಕಗಳ ಸಂಕಲನವೇ ಶತಕ. ಶೃಂಗಾರ, ನೀತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಭಕ್ತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಷಯ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತ್ವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶತಕಗಳ ಪ್ರತಿಪದ್ಯದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತವಿರುತ್ತದೆ. ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕವು ಲವಲವಿಕೆಯ ಶೀಲಿ ಉಪಮೇಗಳ ಸೋಗಸಿನಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

1. ಆತ್ಮಬಂಧು - ತನ್ನ ಬಂಧು; ಪ್ರೋರೆ - ಕಾಪಾಡು; ವರ್ಣ - ಅಕ್ಷರ; ಶ್ರುತಿಮಾರ್ಗ - ವೇದಮಾರ್ಗ;; ಸುವೃತ್ತಿ - ಮನಸಿ, ಖುಟಿ; ಸುತ - ಮಗ.
2. ಅತ್ಯುಗ್ರದಿ - ಕರ್ತೋರವಾಗಿ; ಧರೆ - ಭೂಮಿ; ಉಗ್ರ - ಭಯಂಕರ; ಅಭಕ್ತ - ಮಗು; ಉಡಿಸು - ಉಣಿಸು.
3. ಉಡುರಾಜ - ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಒಡೆಯ, ಚಂದ್ರ; ನ್ಯಾಗ್ನೋಧ - ಆಲದ ಮರ, ವಟಪ್ಪಕ್ಕ; ಪೆಮರ - ದೊಡ್ಡಮರ; ಮಿಡಿ - ಹೀಚು, ಕಸುಗಾಯಿ; ಒಲ್ಲೆ - ಪ್ರೀತಿ; ಬಲ್ಲಿದ - ಶ್ರೀಮಂತ, ಐಶ್ವರ್ಯವಂತ.
4. ಬಡಿಕೋಲು - ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬಡಿಯುವ ಕೋಲು; ಅರೆ - ಬಂಡೆ; ಕೂಪ - ಬಾವಿ; ತೈಲ - ಎಣ್ಣ; ಇಡಿದು - ಕುಟ್ಟಿ; ಬಕ್ಕು - ಬಹುದು; ಸಿಂಗ - ಸಿಂಹ; ಇಡಿದುಕ್ಕಂ - ಉಕ್ಕನ್ನು ಬಡಿದು; ಕರೆಯಲ್ - ಹಾಲು ಹಿಂಡಲು, ಹಾಲು ಕರೆಯಲು;
5. ಕೊಸರ್ - ಅಧಿಕ ಬಯಕೆ, ಅತಿಯಾಸೆ; ಆಳ್ಳನೆಡೆ - ಒಡೆಯನ ಬಳಿ; ಮಾರ್ಫಣ - ಪ್ರತಿ ಘಲ; ವಿತ್ತ - ಧನ, ಹಣ; ಪೈಶೊನೋಕ್ಕೆ - ಚಾಡಿಕೋರರ ಮಾತು. ಗಣಕ - ಕರಣಿಕ, ಗುಮಾನ್.

ಅಭಾಷಣ

I. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಆತ್ಮಬಂಧು ಎಂದರೆ ಯಾರು?
2. ಯಾರು ತಂದೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?
3. ಗುರು ಎಂದರೆ ಯಾರು?
4. ಸುವೃತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಯಾರು?
5. ಗಣಕನನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ?
6. ‘ವರ್ಣಮಾತ್ರಂ ಕಲಿಸಿದಾತಂ ಗುರು’ - ಎಂದು ಗುರುವನ್ನು ಏಕ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ?
7. ‘ಹರಕೋಲ್ಲಲ್ ಪರಕಾಯ್ನೇ? ಈ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕವಿ ಯಾವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ?’
8. ಉಡುರಾಜನಿಗೊದಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ?
9. ಮೂರ್ಖನನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಕವಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?
10. ಗಣಕನನ್ನು ಹೆಗ್ಗಣಕ್ಕೆ ಸಮ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾರಣವೇನು?

II. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

- ದೃವದೊಲುಮೆಯಿದ್ದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲ ಒಳಿತಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ.
- ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಹಿತವರು?
- ಮೂರ್ಖರನ್ನು, ಲಂಚಕೋರನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾನೆ?
- ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ?

ಭಾಷಾಭಾಷ್ಯನ್

- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:**
ಮೊರೊತ, ಸದ್ಧರ್ಮ, ಸದ್ವಿದ್ಯೆ, ಅತ್ಯರ್ಥ, ಪ್ರತ್ಯಭಕ್ತ, ದೃವದೊಲ್ಯೆ, ಪ್ರೇಶನೆಷ್ಟೇಕ್ತಿ, ಕಾಲಾನುಕಾಲ, ಎಣಿಸುತ್ತೆಲ್ಲರ, ಬಲ್ಲಿದನಾಗನೇ, ಬಕ್ಕರ್ಗೆ, ಲಂಚಕೋಡಂಬಟ್ಟು, ಕೊಂಡತಿ, ನೀರನೆರೆದಾರುಂ.
- ಕೆಳಗಿನವುಗಳ ವಿರುಹವಾಕ್ಯ ಬರೆದು ಸಮಾಸವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ:**
ಉಡುರಾಜ, ಪೆರ್ಮರ, ಎಳೆಗರು, ಬಡಕೋಲಂ, ಹೆಗ್ಗಣಕಂ.
- ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:**
ಹಿತ, ಧರೆ, ಬಡವ, ಮೃದು, ಅಡವಿ.
- ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ತತ್ವಮ - ತದ್ವಂಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:**
ಸಿಂಗ, ಅಡವಿ, ರಾಜ, ವ್ಯಾಪ್ತ, ಮಿದು.
- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ:**
ಹಿತ, ಪೂರೆ, ಶಿಕ್ಷಿಸು, ಕಾಯು, ಬಡವ, ವಿತ್ತ.
- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ನಾನಾರ್ಥ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ:**
ಪೂರೆ, ತಂಡ, ಸತಿ, ಗುರು, ಸುತ, ಧರೆ, ಶಿಕ್ಷಿಸು, ಅಭಕ್ತ, ಎತ್ತ.
- ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:**
  - ಧರೆ ಹೊಲ
  - ಬೇಲಿ ಬೀಜ
  - ಗಂಡ ಭೂಪಾಲ
  - ಪ್ರಜೆ ಹೆಂಡತಿ
- ಸಂದರ್ಭ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ:**
  - ಕಲೀಸಿದಾತಂ ವಣ ಮಾತ್ರಂ ಗುರು
  - ಹರಕೊಲ್ಲಲ್ರ ಪರಕಾಯ್ಯನೇ
  - ಬಡವಂ ಬಲ್ಲಿದನಾಗನೇ
  - ಕಡು ಮೂರ್ಖಂ ಹಿತ ಕೇಳ್ಣನೇ
  - ಆ ಗಣಕಂ ಹೆಗ್ಗಣಕಂ ಸಮುಂ

ಚಟುವಟಿಕೆ

- ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸೂಕ್ತಗಳ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ‘ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನ’ ಅಥವಾ ‘ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಕರ್ತೃಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ.
- ಇತರ ಕವಿಗಳ ಕೆಲವು ಶತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಉಪಪರ್ಯ

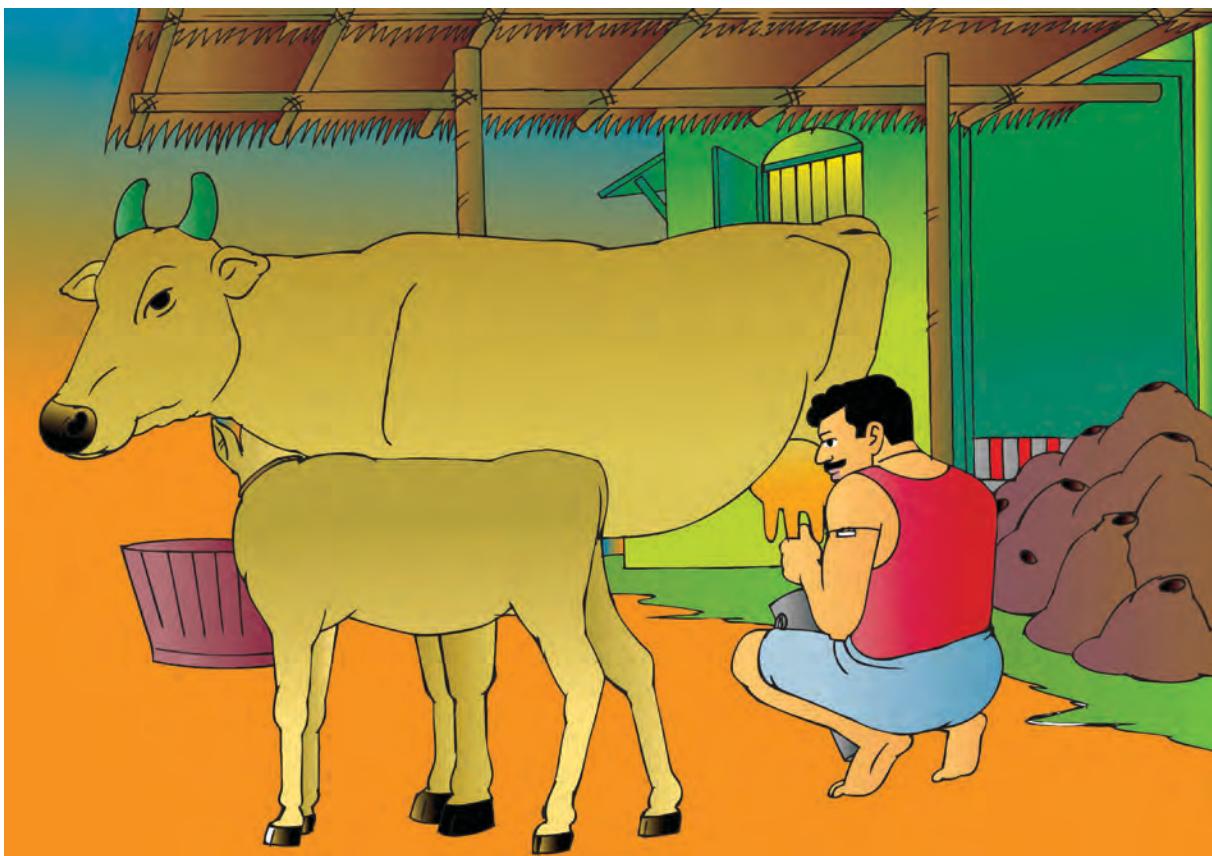
ಗಮಯನ ಕಥೆ

- ಎಲೋ.ಆರ್. ಹೆಗಡೆ

ಸಾಹಿತ್ಯವು ‘ಜನವಾಣಿಯ ಬೇರು, ಕವಿವಾಣಿಯ ಹೂ’ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಾಗೇ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದೂ ಅವಶ್ಯ. ಜನಪದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಂಪರೆ, ಜನತೆಯ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ದೊರಕುವುವು. ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಗಮಯನ ಕಥೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಉರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಅರಸನಿದ್ದನು. ಅರಸನಿಗೆ ಏಳು ಜನ ಹುಡುಗರು. ಆರು ಜನರಿಗೆ ಲಗ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಕೆರಿಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಲಗ್ನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ, ರಾಣಿ ಅವುಗಳು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ತೆಂದೆ ಎಂಬು ಕೆರಿಯ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಅಂತ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ತಂದೆ ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಅಣ್ಣ, ಅತ್ತಿಗೆಯರು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖ ಕೊಟ್ಟರು. ಅನ್ನ ಹಾಕದೆ, ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಕೊಡದೆ ಬಹಳ ತ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರು.

ಅದರಿಂದ ‘ನನಗೆ ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತು ಬೇಡ, ಮನೆಯೂ ಬೇಡ’ ಅಂತ ಹೇಳಿ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ಹೊರಟಿನು. ಹೋಗುವಾಗ ಸಂಜೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಒಬ್ಬ ಅಜ್ಞಿ ಮುದುಕಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. “ನನಗೆ ಉಟ, ಆಸ್ತಿ (ತೃಷ್ಣೆಗೆ) ಏನೂ ಬೇಡ; ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಜೆಯಾಯಿತು: ಬೆಳಗನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾಳೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂತ ಬಂದೆ” ಅಂದನು.

“ನಿನಗೆ ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏನು ಬಂತು” ಅಂತ ಕೇಳಿದಳು ಅಜ್ಞಿ. “ನನಗೆ ಉಟ್ಟ, ಆಸ್ತಿ ಕೊಡದೆ, ಹೊಡದು – ಬಡಿದು ಬಹಳ ತ್ರಾಸು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಕೆ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು.”

“ನೀನು ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ. ಇದೇ ಹೊಳೆಯ ಆಚಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗೋಳಿಯ ಮರವಿದೆ. ಈ ಗೋಳಿಮರದ ಆಚಿಗೆ ಕಾಡ ಗಮಯ (ಕಾಡಕೋಣ - ಕಾಡಮೈ)ಗಳ ಗೋಲೆ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬಂದು ಮಲಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಮಲಗು, ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ.”

ಆಗ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದವನು ಸೀದಾ ಆ ಗೋಳಿಮರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಹೋಗುವಾಗ ಅಜ್ಞಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕುಡಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಆಲದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಕೊಟ್ಟಿಯನ್ನು (ದೊನ್ನೆಯಂತೆ) ಮಾಡಿ, ಗಮಯಗಳ ಸಗಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬರಗಿ, ಕೊಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಆ ಜಾಗವನ್ನೇ ಚೊಕ್ಕ ಮಾಡಿ, ಮರಹತ್ತಿ ಕೊತುಕೊಂಡನು.

ಎದು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗಮಯನ ಗೋಲೆ ಬಂತು. “ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಗಣೆ – ಗಿಗಣೆ ಅಷ್ಟನ್ನು ಬರಗಿ ಬಹಳ ಚೊಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟವರು ಯಾರಷ್ಟು? ಯಾರು ಮರದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದವರು? ನಮಗೆ ಬಹಳ ಆರಾಮಾಯಿತು” ಅಂದವು. ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿದವು.

ಗಮಯನ ಗೋಲೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾ ಒಂದು ಗಮಯಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎವತ್ತೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿ: ಎವತ್ತು ಗಂಡು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಂಟ ಗಮಯ ಇತ್ತು. ಅದರ ಹತ್ತಿರ “ಇಲ್ಲಿ ಸಗಣೆ ಬರಗಿ ಚೊಕ್ಕಮಾಡಿದವರು ಯಾರು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ನೋಡು, ನಾವು ಹೋಗಿ ಮುಂಚೆಯೇ ಮಿಂದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆ” ಅಂತ ಹೇಳಿ ಹೋದವು. ಕುಂಟಗಮಯ ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿಯಿತು.

ಮರುದಿನ ಎದು ಗಂಟೆಗೆ ಬರುವ ಗಮಯಗಳು ಮೂರು ಗಂಟೆಗೇ ಬಂದವು, ಕುಂಟ ಗಮಯನ ಕ್ಕೆಲೀ ಕೇಳಿದವು. “ಇದೆಲ್ಲಾ ಚೊಕ್ಕ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು?” ಆಗ “ಇದೇ ಮರದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ನರಮನವ್ಯ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಮರ ಇಳಿದು, ಪೂರಾ ಸಗಣೆಯನ್ನು ಚೊಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಮರಹತ್ತಿ ಕೂತಿದ್ದಾನೆ” ಅಂದಿತು. ಆಗ “ಯಾರಷ್ಟು ನರಮನವ್ಯ? ಕೆಳಗಳಿ” ಅಂದವು. ಇವನು ಕೆಳಗಿಳಿಯತ್ತಾನೆ; ಮತ್ತೆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಹಿಂದೆಯೇ ಮರಹತ್ತಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, “ನಿನಗೆ ನಾವು ಏನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕೆಳಗಳಿ” ಅಂದವು ಗಮಯಗಳು.

ಆಗ ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಇವನ ಕ್ಕೆಲೀ “ನಮ್ಮ ಷೈಕೆ, ನೂರಾ ಒಂದು ಗಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಎವತ್ತೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿ, ನಿನಗೆ ಬೇಕಷ್ಟು ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಬೇಕಷ್ಟು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದುಕೊಂಡು ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಬಾಕಿ ಹೆಚ್ಚು ಉಳಿದ ಹಾಲು ಏನಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ವಲೆ (ಒರಲೆ - ಹೆಂಟಗೊಂಡ) ಹುತ್ತು ಉಂಟು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಕ್ಕಾಂಡು ಹೋಗಿ ಹಾಕು. ನಾವು ನಿನಗೆ ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಳಳಲನ್ನೂ, ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಳಲನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ನಿನಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಂದಾಗ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಳಳಲನ್ನು ಉದು, ನಾವು ನಿನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒದಗುತ್ತೇವೆ. ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವಾದಾಗ ನೀನು ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಳಲನ್ನು ಉದು, ನಾವು ಬರುತ್ತೇವೆ” ಎಂದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಗಮಯ ಹೇಳಿತು. ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಕೊಳಳಲನ್ನೂ, ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಳಲನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಪ್ರತಿ ದಿವಸದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳುವುದು; ಮೇಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಸಣ್ಣಯ್ಯನೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಮಯಗಳ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದು, ಹಾಲು ಕುಡಿದುಕೊಂಡು, ಹೆಚ್ಚಾದ

ಹಾಲನ್ನು ಒರಲೆ ಹುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು, ಸಗಣಿ - ಬಗಣಿಯಲ್ಲವನ್ನು ಬರಗಿ ಹಾಕಿ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕುಡಿಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು. ಇದರಂತೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ ಉಳಿದನು.

ಒಂದು ದಿವಸ ಒರಲೆ ಹುತ್ತಿಗೆ ಗಮಯನ ಹಾಲನ್ನು ಹಾಕುವಾಗ, ‘ಜಗ್’ ಅಂತ ಪ್ರಕಾಶ ಹೊಳೆಯಿತು. ಇವನು ಆ ಪ್ರಕಾಶ ಕಣ್ಣ ಕುಕ್ಕಿ, ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದುಹೋದನು. ಆಗ ಹಾವು ಬಂದು, ಇವನ ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮೂಸಿತು. ಅವನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ಬಂಗಾರವಾಯಿತು. ರೋಮ - ರೋಮ ಸಹ ಬಂಗಾರವಾಯಿತು.

ಆಗ ಎದ್ದು ಕೂತನು, ಕುಳಿತಾಗಲೂ ಹಾವು ಅಲ್ಲೇ ಹೆಡೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದು ಹೇಳಿತು. “ನನಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ನೀನು ನನಗೆ ದಿವಸಾ ದಿವಸಾ ಗಮಯನ ಹಾಲನ್ನು ವಲೆ ಹುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಇಟ್ಟಿದೆನಷ್ಟೂ ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟಿ, ನಾನು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವ ಸಮಯ ಬಂತು.

ನಾನು ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹುತ್ತವನ್ನು ಅಗೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಹೊನ್ನು ಉಂಟು. ಅದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸಾಗಿಸು, ಉಳಿದ ಹೊನ್ನನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನೇ ತೆಗೆದುಕೋ” ಅಂತ ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಒರಲೆ ಹುತ್ತನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿಹೋಯಿತು.

ಇವನು ಎದ್ದು ಬಂದು ಅದೇ ಮರ ಹತ್ತಿ ಕೂತನು. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಅಲದ ಎಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆಕ್ಕಿ, ಕೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಗಣಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಒಗೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಇವನ ಒಂದು ಕೂದಲು ಹರಿದು ಕೊಟ್ಟಿಯ ಸಂಗಡವೇ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ಹರಿದು ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಅರಸನ ರಾಜ್ಯವಿದೆ. ಆ ಅರಸನಿಗೆ ಒಬ್ಬೇ ಹುಡುಗಿ.

ಅವಳು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಸೆಳೆ(ಒಗೆ)ಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲು ಅವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಹೋಯಿತು. ಅವಳು ಕೂದಲನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ಮನಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೇ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಹುಡುಗಿಯ ತಾಯಿ - ತಂದೆ ಬಂದು ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಅವಳು ಏನೂ ಮಾಡಿದರೂ ಏಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, “ಎನಾಯಿತು?” ಅಂತ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

“ನನಗೆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಸೆಳೆಯವಾಗ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲು ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಆ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿನವರು ಯಾರೋ ಅವನನ್ನೇ ನಾನು ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತೇನೆ” ಅಂದಜು.

ಆಗ **“ನೀನು ಎದ್ದು ಉಂಟಮಾಡು. ಅಂತವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕರೆತರಿಸಿ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಲಗ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ”** ಅಂತ ಅವಳ ತಂದೆ ಹೇಳಿದನು.

ತಾಯಿ - ತಂದೆ ಆಳುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿನವನು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅರಸನು “ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿನವನಿಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿದ್ದವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬರಬೇಕು” ಅಂತ ಡಂಗುರ ಸಾರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು.

ಆ ಅಜ್ಞಿ - ಮುದುಕಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅರಸು ಬಹಳ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಮುದುಕಿ ಹೇಳಿದಳು. “ಅರಸರೇ, ಯಾಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾತಿದ್ದೀರಿ?”

ಆಗ ಅರಸನು, “ನನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲು ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಆ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿನವನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ”. ‘ನಾನು ಅವನನ್ನೇ ಲಗ್ನವಾಗಬೇಕು’ ಅಂತ ನನ್ನ ಮಗಳು ಹಟ್ಟಿಹಿಡಿದು ಕಾತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವನ ವಿಷಯ ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮಾಹಿತಿಯಿದೆಯೇ ಹೇಗೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಅವಳು “ಅಂಥವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಾನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಅಂದಳು.

ರಾಜರು, “ಅವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಲಾನ್ (ಶೋಧ) ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ನಿನಗೆ ಮೂರು ಗೆರಸಿ ಹೊನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಅಂದನು.

“ನಿನಗೆ ಮೂರು ಜಾತಿಗಳ ಲಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಬೇಕು. ಆ ಮೂರು ಜಾತಿಯ ಲಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಲ ಬಂಗಿ ಹಾಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಬೇಕು” ಎಂದಳು.

ಆಗ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಒಂದು ಖಾಂಡಿ ಲಾಡು, ಒಂದು ರವೆ ಲಾಡು, ಇನ್ನೊಂದು ಕರಿ ಲಾಡು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವಳು ತಕ್ಕಾಂಡು ಹೊರಟಿಳು. ದೋಣಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆಳುಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮುದುಕಿ ಹೊರಟಿಳು. ಗೋಳಿ ಮರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯ ಬಲಬದಿಗೆ ದೋಣಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ತಾನು ಇಳಿದಳು. “ನಾನು ಬರುವವರೆಗೆ ನೀವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಬೇಡಿ” ಅಂತ ಹೇಳಿ ಹೋದಳು.

ಸಣ್ಣಯ್ಯಮು ಮರದ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದನು. “ಮೊಮ್ಮೆನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಿದೆ ಎರಡು ಮೂರುವರ್ಷಗಳಾದವು, ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ಅಂತ ಬಂದೆ” ಅಂದಳು.

ಅವನಿಗೆ ಅಜ್ಞಿ ಮುದುಕಿಯ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮರದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದನು. “ಗಮಯನ ಗೋಲೆ ನಿನಗೆ ಹಾಲು - ಗೀಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತದೆಯೋ” ಅಂತ ಕೇಳಿದಳು. ಹೌದು ಅಜ್ಞವೈ, ನಾನು ಅದನ್ನು ಕುಡಿದೇ ಇಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ; ಅಂದನು.

ಆಗ “ಮಗನೇ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಲಾಡುಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ತಿನ್ನು, ಈಗ ಲಾಡು ತಿಂದು ನೀನು ಗಮಯನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿ” ಅಂದಳು. ಅವನು ಲಾಡನ್ನು ತಿಂದು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದನು. ಬಂಗಿ ಲಾಡು ತಿಂದು ತಲೆ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಅಜ್ಞಿ ಮುದುಕಿ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಳಲನ್ನೂ, ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಲನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಳು.

ಆ ಕೊಳಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ದೋಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಳು. ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾಯ್ಯ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಳಲೂ ಇಲ್ಲ, ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಹೋಳಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಓಡಿ ಹೋದನು. “ನೀನು ನನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿರೋ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಇದೇ ಹೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಸಾಯಬೇಕೋ ಅಂತ ಕೇಳಿದನು.

“ನಾನು ನಿನಗೆ ಏನೂ ಕೆಡುಕು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲು ಅರಸನ ಹುಡುಗಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಅವಳು ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲಿದ್ದವನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ ಅಂತ ಹಟ್ಟಿಹಿಡಿದು ಕಾತಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಅಂತ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇಕೋ ನಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಳಲು, ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಲು” ಅಂತ ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಆಗ ಅವನು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಳಲನ್ನು ಉದಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು. ಉದಿದ ಕೂಡಲೇ ಗಮಯನ ಗೋಲೆ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಜ್ಞಿ ಮುದುಕಿ “ನನಗೆ ಗಮಯನ ಗೋಲೆಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನಗೆ ಏನು ಅವಾಯ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅರಸನ ಮಗಳ ಸಂಗಡ ನಿನ್ನ ಲಗ್ಗು ಮಾಡಬೇಕಂತ ಕರೆತಂದದ್ದು, ಆ ಗಮಯನ ಗೋಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸು” ಅಂದಳು.

ಆಗ ಚಿನ್ನದ ಕೊಳಲನ್ನು ಉದಿದನು. ಗಮಯನ ಗೋಲೆ ದೋಷಿಯು ಸಾಗುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಸುತ್ತ ಹೋಯಿತು.

ಅಜ್ಞಿ ಅವನನ್ನು ಅರಸನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅರಸನು ಗಮಯನ ಗೋಲೆಯು ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾದನು. “ನೀವು ಏನೂ ಹೆದರಬೇಡಿ, ಈ ಗಮಯನ ಗೋಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡು ಇದ್ದದ್ದು” ಅಂದ ಸಣ್ಣಯ್ದು.

ಲಗ್ಗು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿ, ಅರಸನು ಡಂಗುರವನ್ನು ಹೊಡಿಸಿದನು. ಅರಸನ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಗಡ ಇವನ ಲಗ್ಗುವಾಯಿತು.

ಅವನ ಆರು ಜನ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಇವನು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಬಡಸ್ಟಿತಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದರು. ಸೊದೆ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಅಡವಿಯಿಂದ ತಂದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಜೀವನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಸನ ಮನೆಗೆ ಸೊದೆ ಹೊರೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಣ್ಣಂದಿರು ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವರೊಳಗೆ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣ “ನಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಣ್ಣಯ್ಯನೇ ಇವನು” ಅಂದನು.

ಉಳಿದವರು, “ತಮ್ಮನಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಮೈ, ಚಿನ್ನದ ಕೂದಲು ಉಂಟೋ?” ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿ ಅತ್ತಿಗೆ, “ಇವನು ನಮ್ಮ ಕೆರಿಯ ಮೈದುನನೇ” ಅಂದಳು.

ಸಣ್ಣಯ್ಯನು ಮಾವನ ಹತ್ತಿರ “ಕಾಡ ಗಮಯನ ಗೋಲೆಗೆ ಒಂದು ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿ” ಅಂದನು, ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು.

ಅರಸನು ಒಂದು ದಿನ ತೀರಿಬಿಟ್ಟನು. ಅವನು ತೀರಿದ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಅರಸಿಯೂ ತೀರಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಇಬ್ಬರ ಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಳಿಯನು ಮಾಡಿದನು.

ಅವನಿಗೆ ಎಂಟು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಿತ್ತು. ಸರ್ವವು “ನನಗೆ ಇನ್ನು ಬಹಳ ದಿನ ಇಲ್ಲ. ನಾಳೆ ನೀನು ಬರಬೇಕು” ಅಂದ ಹಾಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಿತ್ತು.

ಬೆಳ್ಳಿಗೆ ಎದ್ದು ಸೀದಾ ಅದೇ ಒರಲೆ ಹುತ್ತಿಗೇ ಹೋದನು. ಅಪ್ಪುರಲ್ಲಿ ಆ ಹಾವು ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದು, “ನಾನು ಈಗ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ನನ್ನ ಕರ್ಮ ಸಾಗಿಸಿ, ಬೇಕಾದಾಗ ದ್ರವ್ಯ ತಕ್ಷಾಂಡು ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟಿತು.

ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅದರ ಕ್ರಿಯಾ ಕರ್ಮದ ಹನ್ನೆರಡನೇ ದಿನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸಿದನು. ಆಗ ಅದೇ ಅಣ್ಣಂದಿರು – ಅತ್ತಿಗೆಯರು ಅಲ್ಲೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಆಗ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆದು, “ನೀನು ಪ್ರತಿನಿಶ್ಚಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿಯಬೇಕು” ಅಂದನು.

ಹಿರಿಯ ಅತ್ಯಿಗೆಯ ಕೈಲಿ, “ನೀನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿ, ಮತ್ತೇನೂ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ” ಅಂದನು.

ಉಳಿದ ಎದು ಜನ ಅಣ್ಣಂದಿರನ್ನೂ ಕರೆದು, “ ಒಬ್ಬ ಗಮಯನ ಗೋಲೆಯನ್ನು ಕಾಯಬೇಕು, ಒಬ್ಬ ತೋಟದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು, ಒಬ್ಬ ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು, ಒಬ್ಬ ದನಗಳನ್ನು ಕಾಯಬೇಕು, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸೊಪ್ಪಿನ ಹೊರೆ ತರುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು” ಅಂದನು.

ಎದು ಜನ ಅತ್ಯಿಗೆಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಮನೆವಾರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತರಬೇಕು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಗಮಯನ ಗೋಲೆಯ ಮತ್ತು ದನಗಳ ಗೋಲೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಅಕ್ಕಿ ಹೆಕ್ಕಬೇಕು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ತೋಟದ ನೀರನ್ನು ತೊಲಿಸಬೇಕು ಅಂತ ನಿಯಮಿಸಿದನು.

ಇವನು ಒರಲೆ ಹುತ್ತಿನಿಂದ ಮೂರು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಹೊನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕಂಡು ಬಂದನು. ಅಣ್ಣಂದಿರನ್ನು ಕರೆ ತಂದು ಅತ್ಯಿಗೆಯರನ್ನು ಸಹ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸುಖದಿಂದ ಉಳಿದನು.

ಕೃತಿ - ಕರ್ತೃ ವಿಚಾರ :

‘ಗಮಯನ ಕಥೆಯನ್ನು ಡಾ//ಎಲ್.ಆರ್.ಹೆಗಡೆಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವ “ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು” ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯಾಗಿರುವ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಡಾ// ಎಲ್.ಆರ್.ಹೆಗಡೆಯವರು ಕುಮಟಾ ಕಲಾ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. “ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಮಹಾಕವಿ” ಕುರಿತು ಮಹಾಪ್ರಭಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಹಕ್ಕಿಯ ನರಸಣ್ಣ’ ಎಂಬ ಭಾವಗೀತೆಯನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಜನಪದ ಗೀತಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ‘ಜನಪದ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಲೆ’ ಎಂಬ ಇವರ ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕ ಹೊರಬಂದಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅಧ್ಯಾ:

ಗಮಯ - ಕಾಡುಕೋಣ, ಕಾಡೆಮೈ; ಗೋಳಿಮರ - ಆಲದಮರ; ಗೋಲೆ - ಹಿಂಡು; ವಸ್ತು ಸೆಳೆ - ಬಟ್ಟೆ ಸ್ವಷ್ಟ ಮಾಡುವುದು; ಪೈಕಿ - ಸಂಬಂಧ; ಗರಸಿ - ಅಕ್ಕಿ ಕೇರುವ ಸಾಧನ (ಮೊರ); ವಲೆ (ಒಲೆ) - ಹುತ್ತ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಮನೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಬಿಟ್ಟನು?
2. ಸಣ್ಣಯ್ಯನಿಗೂ, ಗಮಯಗಳಿಗೂ ಪರಿಚಯ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಗೆ?
3. ಸಣ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ಹಾವು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರವೇನು?
4. ಅಜ್ಞಿ ಚಿನ್ನದ ಶಾದಲಿನವನನ್ನು ಹೇಗೆ ಹುಡುಕಿದಳು?
5. ಸಣ್ಣಯ್ಯನ ಮದುವೆ ಅರಸನ ಮಗಳ ಶಾದ ಏಕಾಯಿತು?
6. ಅಣ್ಣ ಅತ್ಯಿಗೆಯರಿಗೆ ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಯಾವ ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿದನು?

ವಾಕ್ಯಕರಣ

ವಾಕ್ಯ

ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ಪದಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ವಾಕ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃಪದ, ಕರ್ಮಪದ, ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ.

ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯ, ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಗಳಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯ : ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಶ್ರೀಯಾಪದವನ್ನಿಂಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಉದಾ: ಹಕ್ಕಿಯು ಹಣಿನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾರಿ ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹಣಿನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಪೂರ್ಣಶ್ರೀಯಾಪದವಿದೆ. ಆದರೆ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ, ಕುಳಿತು, ತಿನ್ನುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮೂರು ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಿನ್ನುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ಣಶ್ರೀಯಾಪದವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಶ್ರೀಯಾಪದಗಳು (ಅಪೂರ್ಣ) ಸಾಪೇಕ್ಷ ಶ್ರೀಯಾರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಶ್ರೀಯಾಪದವಿದ್ದು ಸಾಪೇಕ್ಷ ಅಪೂರ್ಣ ಶ್ರೀಯಾರೂಪಗಳು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಸಂಯೋಜಿತವಾಕ್ಯ ಅಥವಾ ಸಂಯುಕ್ತವಾಕ್ಯ : ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ ಅಥವಾ ಸಂಯುಕ್ತವಾಕ್ಯವೆನ್ನುವರು.

ಉದಾ:

ಮುಕ್ಕಳು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಹಾಲಿಲ್ಲ.

ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲ.

‘ಆದರೆ’ ಎಂಬ ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಕಾವ್ಯಯ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದೆ.

ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ : ಒಂದು ಪ್ರಥಾನ ವಾಕ್ಯವಿದ್ದು ಉಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಉಪವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ಒಂದುಗೂಡಿದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ‘ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ’ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಉದಾ:

ನಮ್ಮ ಉರಿಗೆ ಬಸ್ಸು ಬರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಳ್ಳಿಯವರು ಸಂತೋಷಗೊಂಡರು.

ತಾನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಹಂಚಿದನು.

ಶ್ರೀಮಂತನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಿತು.

ಶಕಾರನ ದಬಾರು

(ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಭಿಕ್ಷು : ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತೊಳಳುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಈ ತಿಳಿಗೆಡಿಗಳ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸಂಸಾರವೂ ಬೇಡ. ಅದರ ತೊಳಳಾಟವೂ ಬೇಡ, ಹಾ, ಈಗ ಈ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳಳದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಒಗೆಯಬೇಕು.

(ಶಕಾರನೂ, ಅವನ ಸಂಗಡಿಗ ಗೆಳೆಯನೂ ಬರುವರು)

ಶಕಾರ : ಎಲಾ ದುಷ್ಪಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಿ; ಗಜ್ಜರಿಯಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈಗಲೇ ನಿನ್ನ ಕತ್ತು ಹಿನುಕುತ್ತೇನೆ (ಎಂದು ಅವನ ಕತ್ತಿಗೆ ಕೈ ಇಡುವನು).

ಸಂಗಡಿಗ : ಅಯೋ ಪಾಪ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಾಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಹಾರಾಗಬೇಕೆಂಬವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕೆ? ಬಿಡಯ್ಯ ಅವನನ್ನು! (ಶಕಾರನು ಬಿಡುವನು).

ಭಿಕ್ಷು : ಹೇ ಸಾಧಕನೆ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯಿರಲಿ!

ಶಕಾರ : ಗೆಳೆಯ, ಅಕೋ ನೋಡು! ಶರಣನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಸಂಗಡಿಗ : ಏನೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದನು?

ಶಕಾರ : ನನಗೆ ಸಾಧಕನೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾನೇನು ಕೇಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತೆ?

ಸಂಗಡಿಗ : ಭೇ, ಅದು ನಿನ್ನ ಹೊಗಳಿಕೆ, ತೆಗಳಿಕೆಯಲ್ಲ.

ಶಕಾರ : ಹಾ, ಹಾಗಾದರೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲೆ ಶ್ರವಣಕನೇ ಕೇಳು –

ಭಿಕ್ಷು : ನೀನು ಧನ್ಯನು, ಪುಣ್ಯವಂತನು.

ಶಕಾರ : ಅಕೋ ಮಿತ್ರ, ಈ ಶರಣನು ನನಗೆ ನೀನು ಧನ್ಯ, ನೀನು ಪುಣ್ಯವಂತ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ನಾನೇನು ಶ್ರಾವಕನೋ ಜಾಡನೋ? ಏನೆಂದು ಆತನ ಭಾವನೆ!

ಸಂಗಡಿಗ : ಗೆಳೆಯ ಇದು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸ್ವತ್ತಿಯೇ, ನಿಂದೆಯಲ್ಲ.

ಶಕಾರ : ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲವೇ! ನಿಂದೆಯಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಬಾಯಾರೆ ಹೊಗಳಲಿ, ನಾನು ಆ ಎಲ್ಲ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕವನೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಅದರೆ ಈ ಬಡವಾಯಿ ಇಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ?

ಭಿಕ್ಷು : ನಾನು ನನ್ನ ಈ ಕಾಪಾಯಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಒಗೆಯಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಶಕಾರ : ಎಲಾ ನೀಜಾ! ಈ ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪುಷ್ಟಕರುಡವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಹಳೆಯ ತೋಟವನ್ನು ನನ್ನ ಭಾವನು ನನಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬರುವ ಢ್ಯೆಯ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ನರಿನಾಯಿಗಳು ಯಾವ ಅಳಕಿಲ್ಲದೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವವೋ, ಎಲ್ಲಿ

ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರು ಒಂದು ಗುಟ್ಟುಕು ನೀರನ್ನೂ ಕುಡಿಯರೋ ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೆಂಥೂಳಿಯಿಂದ ಮಾಸಿದ ಈ ಹೊಲನು ರಗಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆಯ ಬಂದಿರುವೆಯ? ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧಳಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಕಲಿನಲೇಬೇಕು.

ಸಂಗಡಿಗ : ಗೆಳೆಯ, ಈತನು ಹೊಸ ಸನ್ಯಾಸಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ, ಪಳಗಿದವನಲ್ಲ.

ಭಿಕ್ಷು : ಸಾಧಕನೆ ನಿನ್ನ ಉಹೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳು ಗತಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಶಕಾರ : ಎಲಾ ಕಳ್ಳು, ನೀನು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಏಕೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಲಿಲ್ಲ? ಮೂಲ್ಯ! (ಎಂದು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ).

ಭಿಕ್ಷು : (ಎಟುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತ) ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯ! ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯ!

ಸಂಗಡಿಗ : ಈ ಬಡವಾಯಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವುದರಿಂದ ನಿಮಗೇನು ಲಾಭ?

ಶಕಾರ : ಎಲಾ ಶರಣ, ನಾನು ವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ನಿಂತುಕೋ ಇಲ್ಲ.

ಸಂಗಡಿಗ : ಯಾರೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸುವಿ?

ಶಕಾರ : ನನ್ನೊಡನೆಯೇ.

ಸಂಗಡಿಗ : ಅಗಲಿ ಹಾಗಾದರೆ (ಸ್ವಾಗತ) ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಏಕೆ ಓಡಿಹೋಗಲೊಳ್ಳು? ಹೇಡುಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶಕಾರ : (ಸ್ವಾಗತ) ಎಲೆ ನನ್ನ ಜೀವವೇ, ಈ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಬೇಕೆ ಅಥವಾ ಇರಬೇಕೆ ಇಲ್ಲವೇ,ಹೋಗುತ್ತಾಡೆ ಮತ್ತು ಇರಲೂ ಕೂಡದೋ? (ಗೆಳೆಯನಿಗೆ) ಹಾ! ನನ್ನ ನಿಂಬಾಯಾಯಿತು. ನನ್ನ ಒಳದನಿಯು ನನಗೆ ಮೆಲು ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಲಿದೆ. ಇವನು ಹೋಗಬಾರದು ಇರಲಿಕ್ಕೂ ಆಗದು ಇವನು ಉಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದು; ಉಸಿರು ಎಳೆಯ ಕೂಡದು. ಇವನು ಬೇಗನೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯಬೇಕು.

ಭಿಕ್ಷು : ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯಿ! ನಿಮಗೆ ಶರಣ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂಗಡಿಗ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಯ್ಯ!

ಶಕಾರ : ಅಗಲಿ ಹೋಗುವುದಾದರೆ, ಅವನೇನಾದರೂ ಕುರುಹುದೋರಿ ಹೋಗಬೇಕು.

ಸಂಗಡಿಗ : ಎಂಥ ಕುರುಹು?

ಶಕಾರ : ಈತನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೆನರು ಚೆಲ್ಲಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀರು ಕೊಳಕಾಗುತ್ತಿದ್ದು. ಇದು ಆತನಿಗೆ ಕರಿಣವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬೇರೊಂದು ಪ್ರವಾಡವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನೀರನ್ನು ರಾಶಿಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಅರಳಿನ ಕಳಸವನ್ನಿಡುತ್ತಬೇಕು, ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲಿಂದ ಆತನು ತೊಲಗಬೇಕು (ಭಿಕ್ಷುವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡು ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿಂಬಿತಾನೆ)

ಶಕಾರ : ಅಕೋ ಗೆಳೆಯಾ, ಅವನು ಮತ್ತೆ....

ಸಂಗಡಿಗ : ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೋ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಆ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಲತಾರೂಪಿಯಾದ ಲಲಸೆಯರು ಸಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಶಕಾರ : ಹಾ, ನಿಜ, ಅಕೋ, ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಂಗಗಳು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹಲಸಿನಂತೆ ಹೇಗೆ ತಂಗು ಬಿದ್ದಿವೆ.

ಸಂಗಡಿಗ : ಗೆಳೆಯಾ, ಅಂದವಾದ ಹಾಸುಗಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊ.

ಶಕಾರ : ಗೆಳೆಯಾ, ಸ್ಥಾವರಕನಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಬಂದು ಬಿಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಆತನು ಇನ್ನೂ ಬಿಂದಿಯವ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಾಡುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಕಾಲು ಸೋತಿವೆ, ನಡೆಯಲಾರೆ, ಆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡು, ಹೋಧದಿಂದ - ಕೆಂಡದಂತಾದ ಒಂದು ಕೆಂಪು ಮಂಗನ ಮುಸಡೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನಿಂದ ಈ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾ, ಆತನು ಬರುವರಿಗೆ ನಾನು ಒಂದು ಸೋಗಸಾದ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುವೆ, ಹಾಡಲೆ? (ಅಂತೂ ಒಂದು ಹಾಡು ಹೇಳಿ) ಗೆಳೆಯ ನನ್ನ ಹಾಡು ಹೇಗಿತ್ತು?

ಸಂಗಡಿಗ : ಏನು ಬೇಕು ಸ್ವಾಮಿ? ತಾವು ಪ್ರತಿ ಗಂಧವರೇ ಸ್ವೇ!

ಶಕಾರ : ಎಲಾ ನಾನು ಗಂಧವನೆ? ಭೇ, ನರಸೇನಾ! ಹಿಂಗು ಜೀರಕ - ಭದ್ರ ಮುಸ್ತಾನಗುಣ ಸುಂದಿ ಬಚನಹಿತಾ ಇವೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲೆಂ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತಾ - ಗಂಧವ ನಾನಲ್ಲವೇ? ಕೇವಲ ಇಪ್ಪರಿಂದಲೇ ಹಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಇಂಗು ಮೆಣಸಿನ ಕಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ಕಾಯಿಸಿದ ತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಸವಿದೆ ನಾನು ಕೋಗಿಲೆಯ ಮಾಂಸವಾ - ಸುಕಿಲ್ಲ ಕಂತನು ನಾನಲ್ಲವೇ? ಗೆಳೆಯಾ, ಬಂಡಿ ಬಂದಂತೆ ಹೋರುತ್ತದೆ.

ಸಂಗಡಿಗ : ಅದು ಹೇಗೆ?

ಶಕಾರ : ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳು, ಮುದಿ ಹಂದಿಯಂತೆ ದನಿ ಮಾಡುವ ಗಾಳಿಗಳ ಫರ್ ಫರ್ ಎಂಬ ಸದ್ದನ್ನು.
(ಜೀಟು ಮತ್ತು ವಸಂತಸೇನೆಯರು ಬರುತ್ತಾರೆ, ವಸಂತಸೇನೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ)

ಚೆಂಟು : ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶಕಾರ : ಬಂಡಿ ಬಂತೆ?

ಚೆಂಟು : ಬಂದಿದೆ ಬುದ್ದಿ.

ಶಕಾರ : ಎತ್ತು ಬಂದವೇ?

ಚೆಂಟು : ಬಂದಿವೆ ಒಡೆಯಾ.

ಶಕಾರ : ನೀನು ಬಂದಿರುವೆಯಾ?

ಚೆಂಟು : ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ಸಮೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ ಈ ದೇಹ.

ಶಕಾರ : ಒಳ್ಳಿಯಾದು, ಹಾಗಾದರೆ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ತಾ.

ಚೆಂಟು : ಯಾವ ದಾರಿಯಿಂದ ತರಲಿ?

ಶಕಾರ : ಆ ಬಿದ್ದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿಂದ.

ಚೆಂಟು : ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ತಂದರೆ ಬಂಡಿ ಮುರಿದಿಂತು, ಎತ್ತು ಸತ್ತಾವು; ನಾನು ಜೀವಕ್ಕೆ ಏರವಾದೇನು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶಕಾರ : ಅಗಲಿ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಅರಸನ ಒಲುಮೆಯ ನಲ್ಲಿಯ ಸತಿಯ ತಮ್ಮನು; ನನಗೇನು ಕೊರತೆ? ಬಂಡಿ ಮುರಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ತರುವೆ; ಎತ್ತು ಸತ್ತರೆ ಹೊಸತನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವೆ; ನೀನು ಮಡಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ದೊರೆಯುವನು.

ಚೆಂಟು : ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮದೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಬಡಪ್ಪಾಳಿ ನಿಷ್ಠಾರಣವಾಗಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಏರವಾಗಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲ!

ಶಕಾರ : ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ, ಆ ಬಿದ್ದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಬಂಡಿಯನ್ನು ತರಲೇಬೇಕು. ಹೂ! ನನ್ನ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣಿ.

ಚೆಂಟು : ಆ.....ದರೆ, ಬುದ್ದಿ.....

ಶಕಾರ : ಧೂ! ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡಬೇಡ, ಹೊರಡು.

ಚೆಂಟು : ಅಗಲಿ ಒಡೆಯಾ (ಅಂತೂ ಬಂಡಿಯನ್ನು ತರುವನು) ಸ್ವಾಮಿ, ಇದೋ ಬಂಡಿ ಬಂತು.

ಶಕಾರ : ಎಲಾ ಪ್ರೋಕರಿ, ನೀನೂ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ, ಎತ್ತು ಹಾಳಾಗಲಿಲ್ಲ!

ಚೆಂಟು : ತಮ್ಮ ಮಹಾಪಾದಗಳ ಪುಣ್ಯವೇ ಅಂತಹವು!

ಶಕಾರ : ಗೆಳೆಯ ನಡೆ, ನಾವು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾ. ನೀನು ನನ್ನ ಗುರು, ನನ್ನ ಉಪಾಧ್ಯಯ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಆದುದರಿಂದ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕುನಿನ್ನದು.

ಸಂಗಡಿಗ : ಅಗಲಿ, ನಾನೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವೆನು (ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡು ಹೋಗುವನು)

ಶಕಾರ : ಎಲಾ, ತಡೆ, ತಡೆ; ಈ ಬಂಡಿ ನಿನ್ನದೆಂದು ನೀನು ಮೊದಲು ಕೂಡುವವನೋ ಹೋ! ಈ ಬಂಡಿ ನನ್ನದು. ನಾನು ಇದರ ಒಡೆಯನು; ನಾನೇ ಮೊದಲು ಕೂಡುವವನು, ಸರಿ ಬದಿಗೆ.

ಸಂಗಡಿಗ : ತಾವೇ ನನಗೆ ಕೂಡುಲು ಅಪ್ಪಣಿ ಕೊಡಿಸಿದಿರಿ. ಈಗ ತಾವೇ ಬೇಡವೆನ್ನುವಿರಿ.

ಶಕಾರ : ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೇನಾಯಿತು? ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಾವೇ ಮೊದಲು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಡವೇ?

ಸಂಗಡಿಗ : ಅಗಲಿ, ತಾವೇ ಮೊದಲು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ!

ಶಕಾರ : ಎಲಾ, ಬಂಡಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸೋ!

ಚೇಟಿ : (ಬಂಡಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಏರಬೇಕು ಸ್ವಾಮಿ.

ಶಕಾರ : (ಬಂಡಿಯನ್ನು ಇಣಿಕ ನೋಡಿ, ಹೆದರಿಕೊಂಡಂತೆ ಗೆಳೆಯನ ಕೊರಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನು) ಅಯ್ಯೋ ಸತ್ತೆ ಸತ್ತೆ ! ಈ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ರಾಕ್ಷಸ್ ಕುಳಿತಂತಿದೆ; ಅಥವಾ ಕಳ್ಳನಿರಬಹುದು. ರಾಕ್ಷಸಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯಬಳಣ, ಮತ್ತು ಕಳ್ಳನಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟಾನು. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವುದು?

ಸಂಗಡಿಗ : ಗೆಳೆಯ ಹೆದರಬೇಡ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣ ಕುಕ್ಕಿ ಒಳಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಚೇಟಿನ ನೆರಳು ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಶಕಾರ : ಮನು ಚೇಟಾ, ಬದುಕಿದ್ದೀಯಷ್ಟೇ ಅಪ್ಪಾ!

ಚೇಟಿ : ಅಹುದು ಸ್ವಾಮಿ!

ಶಕಾರ : ಗೆಳೆಯಾ ಒಳಗೆ ಯಾವುದೋ ಹೆಣ್ಣ ಇದ್ದಂತಿದೆ; ನೋಡೋ ಒಮ್ಮೆ.

ಸಂಗಡಿಗ : ನಡೆ ನೋಡೋಣ.

ವಸಂತಸೇನ : (ಬಿಗಡುಗೊಂಡು) ಅಯ್ಯೋ ದೃವೇ, ನನಗೆ ಯಾರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗದೋ ಆ ರಾಜವಾಲಕನೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೇ? ಇನ್ನು ನನ್ನ ಹರಣವು ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದೋ ಏನೋ ನಾನರಿಯೆ! ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ನಿಷ್ಪಲವಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸಂಗಡಿಗ : (ವಸಂತಸೇನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಾಗತ) ಅಲಲಾ, ಘಾತವಾಯಿತು! ಘಾತವಾಯಿತು! ಹುಲೀಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹುಲ್ಲೀಯ ಹಾಗೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ವಸಂತಸೇನೆಯು ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು!

– ಶಂ.ಬಾ. ಜೋಶೀ

ಕೃತಿ ಕರ್ತೃ ವಿಚಾರ :

ಶ್ರೀ ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿಯವರು ಶೈವ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರು; ವಿಮರ್ಶಕರು; ಸರ್ವಸಾಚಿ ಲೇಖಕರು. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಹುಟ್ಟು ಗ್ರಂಥದಿಂದ ‘ಹಾಲುಮತ ದರ್ಶನ’ದವರಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾಗವು ಶಾದ್ರುಕನ ‘ಮೃಜಿಕೆ’ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಆಜ್ಞಾದಾರಕ	= ಆದೇಶ ಪಾಲಿಸುವವ.
ತೊಳಳಿ	= ಕಷ್ಟಪಡು.
ವಿರಕ್ತ	= ವೈರಾಗಿ.
ತಲ್ಲಿನ	= ಮಗ್ನಿ, ಆಸಕ್ತ.
ಕೃಪೆ	= ದಯೆ.
ಅನಾಯಾಸ	= ಸುಲಭವಾಗಿ.
ಸ್ತುತಿ	= ಹೊಗಳಿಕೆ.
ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತು	= ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆ.
ಪಳೆಗು	= ಸಾಧುವಾಗು, ತರಬೇತಿ ಹೊಂದು.
ಹೆಡ್ಡ	= ದಡ್ಡ.
ಸಂಧಿಸಾಧಿಸು	= ಸಮಯಸಾಧಿಸು.
ಕುರುಹು	= ಗುರುತು.
ತೊಲಗು	= ಬಿಟ್ಟುಹೊಗು, ದೂರವಾಗು.
ತಲೆದೂಗು	= ಮೆಚ್ಚುಬಂಪು.
ವೈಕ್ಕ	= ಮರ.
ಹುಲ್ಲೆ	= ಜೀರ್ಕೆ.
ನಿಷ್ಫಲ	= ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬಾರದ.

ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭ:

ಉಜ್ಜಿಯಿನಿಯಲ್ಲಿ ಚಾರುದತ್ತನೆಂಬ ಆಗಭರ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದನು. ಅವನು ಸದ್ಗುಣ, ಉದಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅದೇ ಉರಿನಲ್ಲಿ ವಸಂತಸೇನೆ ಎಂಬ ಜೆಲುವೆ – ಸದ್ಗುಣ – ಕಲಾವತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಉರಿನ ರಾಜನ ಬೀಗನಾದ ಶಕಾರನು ವಸಂತಸೇನೆಯ ಬೆನ್ನೆಟ್ಟಿ ಬಂದನು. ಹೆದರಿದ ಅವಳ ಚಾರುದತ್ತನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಹೋಗುವಾಗ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಾರುದತ್ತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೊಂದು ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋದಳು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಶರ್ವಿಲಕನೆಂಬ ಕಳ್ಳನು ಚಾರುದತ್ತನ ಮನೆಯಿಂದ ಆ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕಳಿಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಆಗ ಚಾರುದತ್ತನು ಅವಳ ಆಭರಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿಯ ರತ್ನಾವಳಿ ಹಾರವನ್ನು ವಸಂತಸೇನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವಳಿಟ್ಟು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಜೂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಶರ್ವಿಲಕನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಿಂದ ನಿಜ ತಿಳಿದ ವಸಂತಸೇನೆ ಚಾರುದತ್ತನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದಳು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಚಾರುದತ್ತನು ವಸಂತಸೇನೆಗೆ ಪ್ರಾಣಕರಂಡಕ ಉದ್ದಾನಕ್ಕೆ ಬರಹೇಳಿ ತಾನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲಂಕೃತಜಾದ ವಸಂತಸೇನೆಯು ತನಗಾಗಿ ಕಾಯ್ದು ನಿಂತಿರುವ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಏರಿದಳು. ಆದರೆ ಅದು

ಶಕಾರನ ಬಂಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ಶಕಾರನ ಆದೇಶದಂತೆ ಜೇಟಿನು ಬಂಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಜಾರುದತ್ತನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂಡಿಗಳ ಓಡಾಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಬಂಡಿ ಅವನ ಮನೆಯಿದುರು ನಿಂತಿತ್ತು. ವಸಂತನೇನೆ ತನ್ನದೇ ಬಂಡಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಪ್ರಪಂಚರಂಡಕ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ ಶಕಾರನು ಇದ್ದನು. ಈ ಭಾಗವೇ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಶಕಾರನ ವಿನೋದ ಪೂರ್ಣ, ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವದ ಚಿತ್ರಣ ಇದಾಗಿದೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಬಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಭಿಕ್ಷು ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ?
2. ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನನಾಗಲು ಭಿಕ್ಷು ಮಾಡಿದ ತ್ಯಾಗವೇನು?
3. ಶಕಾರನು ಭಿಕ್ಷುವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?
4. ಶಕಾರನು ಹೊಡೆದರೂ ಭಿಕ್ಷು ಏನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?
5. ಭಿಕ್ಷು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಶಕಾರ ಆದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ?
6. ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಮಂಗಗಳು ಹೇಗೆ ತಾನು ಬಿದ್ದಿವೆ?
7. ಶಕಾರನಿಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಹೇಗೆ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ?
8. ಶಕಾರನ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸಂಗಡಿಗನು ಅವನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ?
9. ಬಂಡಿಯ ಗಾಲಿಗಳ ಸದ್ಯ ಹೇಗೆ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ?
10. ಶಕಾರನು ಜೇಟಿನಿಗೆ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

II. ನಾಲ್ಕೆಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

1. ಭಿಕ್ಷು ಶಕಾರನ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವ ಹೋಗಳಿಕೆ ಮಾತುಗಳು ಯಾವುವು?
2. ಶಕಾರನ ಹುಳಿನಲ್ಲಿಯೆ ಜಾಣತನವೂ ಮಿಶ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿರಿ.
3. ಶಕಾರನು ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಬಗೆಗೆ ತಾಳಿದ ನಿರ್ಣಯ ಯಾವುದು?
4. ಶಕಾರನು ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು, ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದ ಪವಾಡಗಳಾವುವು?
5. ವಸಂತನೇನೆಯನ್ನು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಶಕಾರನು ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ?

III. ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

1. ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಕಥಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಶಕಾರನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.

IV. ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಅಥವಾ ವಿಶೇಷ ಕೊಡಿರಿ.

1. “ಅಕೋ ಮಿತ್ರ, ಈ ಶರಣನು ನನಗೆ ನೀನು ಧನ್ಯ, ನೀನು ಪ್ರಣಾವಂತ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾನೇನು ಶ್ರಾವಕನೋ, ಜಾಡನೋ, ಏನೆಂದು ಅವನ ಭಾವನೆ?”

2. ‘ಕ್ಷತನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೆನರು ಚೆಲ್ಲಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀರು ಹೊಳೆಗಬಾರದು.’
3. ‘ಹುಲಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹುಲ್ಲೆಯ ಹಾಗೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ವಸಂತಸೇನೆಯು ಸಾವಿನ ದವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು.’

V. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
ತೊಳೆಲು, ತಲ್ಲಿನ, ಸ್ತುತಿ, ಪಳಗು, ತಲೆದೂಗು.

VI. ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಸ್ತುತಿ, ಸಜ್ಜನ, ಹೆಡ್ಡ, ನಿಷ್ಟಲ.

VII. ಹೊಂದಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:

1. ಹೊಗಳು	-	ತಲ್ಲಿನತೆ
2. ತಲ್ಲಿನ	-	ತೊಳೆಲುವಿಕೆ
3. ತೊಳೆಲು	-	ಹುಟ್ಟುವಿಕೆ
4. ಹುಟ್ಟು	-	ಹೊಗಳಿಕೆ

**VIII. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಂತೆ ಉಳಿದ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ:
ಉದಾಹರಣೆ : ಸಾಧನೆ ಮಾಡುವವನು – ಸಾಧಕ.**

1. ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವವನು –
2. ಪಾಲಿಸುವವನು –
3. ಶ್ರೀಕಂ ನೀಡುವವನು –

**IX. ಕೆಳಗಿನ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಉಳಿದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ:
ಮಾದರಿ : ಈ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಬೇಕು.
ಈ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಬೇಕೇ?**

1. ನಾನು ಕೇಳನೆಂದು ತೋರಿತು.
2. ನಾನು ಶ್ರಾವಕನು.
3. ನೀನು ಮೊದಲು ಕೂಡುವವನು.

ಚರ್ಚುವಟಿಕೆ

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಪರ್ಯಾ

ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು

ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ, ಮಣಿನಲ್ಲಿ ಮುಖೀನಾ ಮೊನೆಯಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲಿ ನೆನದಲ್ಲಿ ದೇವನಿರ್ವ ಅವ ನೀನಿ

ದ್ವಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸರ್ವಜ್ಞ:

ಹಿರಿಯ ನಾನೆನಬೇಡ ಗುರುವ ನಿಂದಿಸಬೇಡ

ಜರೆದವರ ಕೂಡ ಹಗೆ ಬೇಡ ಬಂಗಾರ

ದೆರವು ಬೇಡೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ:

ಆಳಾಗ ಬಲ್ಲವನು ಆಳುವನು ಅರಸಾಗಿ

ಆಳಾಗಿ ಬಾಳಲರಿಯದನು ಕೊನೆಗೆ

ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಹ ಸರ್ವಜ್ಞ:

ಹಣ್ಣಿ ಹಂಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಡೊಂಕು ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿ

ಡೊಂಕು ಒಳಗೆ ರುಚಿಯುಂಟು ಸಜ್ಞನರ

ಡೊಂಕು ಲೇಸೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ:

ಆಗ ಬಾ ಈಗ ಬಾ ಹೋಗಿ ಬಾ ಎನ್ನದಲೆ

ಆಗಲೆ ಕರೆದು ಕೊಡುವವನ ಧರ್ಮ ಹೋ

ನಾಷ್ಣಲೇ ಬಿಡದು ಸರ್ವಜ್ಞ:

ಹಂಗಿನರಮನೆಗಿಂತ ವಿಂಗಡದ ಗುಡಿಲೇಸು

ಭಂಗ ಬಟ್ಟುಂಬ ಬಿಸಿಯನ್ನಿಸಿತಲು

ತಂಗುಳವೆ ಲೇಸು ಸರ್ವಜ್ಞ:

ನಾರಿ ಪರರುಪಕಾರಿ, ನಾರಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ದಾರಿ

ನಾರಿ ಸಕಲರಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿ - ಮುನಿದರೆ

ನಾರಿಯೇ ಮಾರಿ ಸರ್ವಜ್ಞ:

ತನ್ನ ನೋಡಲಿ ಎಂದು ಕನ್ನಡಿಯು ಕರೆವುದೇ

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪುದಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನು

ಕನ್ನಡಿಯು ಜಗಕೆ ಸರ್ವಜ್ಞ:

ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ:

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಹೆಸರಾಂತ ಕವಿ ಸರ್ವಜ್ಞ. ಇವನ ಕಾಲ ಸುಮಾರು 1700 ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನ ಶ್ರೀಪದಿಗಳಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಇವನ ವಚನಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತಂದಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಜನರು ಪಾವನರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರೂ ಅಥವ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸರಳವಾಗಿ ಇವನು ತನ್ನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವನು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿ ಅವರ ಸುಖ ದು:ಖ, ಕೋಪ - ತಾಪ, ಲೋಪ - ದೋಷಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಜನರ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳಿರುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಮೊದಲಿಗನು. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಇವನೊಬ್ಬ ಮಹಾಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಜನರು ಇವನಿಗೆ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಜ್ಞ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಕಲಿಯಲು ಇವನು ಹಿಂಜರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಂದ ಬೇಕಾದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲಿಯಲು ವಿನಯ ಶೀಲತೆ ಇರುವವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಈ ಕವಿಯು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಾರಿದ ನಿಜ ಸಂಗತಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಮೊನೆ	=	ತುದಿ.
ನೆನೆದಲ್ಲಿ	=	ಸೃಂಗಿದಲ್ಲಿ.
ಇರ್ವ	=	ಇರುವ.
ನಿಂದಿನು	=	ತೆಗಳು, ಹೀಯಾಳಿನು.
ಜರೆ	=	ನಿಂದಿನು.
ಎರವು	=	ಸಾಲ.
ಅರಿಯದವ	=	ತಿಳಿಯದವ.
ಹೋಕ	=	ಹೋಗುವ.
ಲೇನು	=	ಮಿಗಿಲು, ಒಳಿತು.
ಹೊನ್ನು	=	ಚೆನ್ನ.
ಜಗ	=	ಜಗತ್ತು.
ಎನಬೇಡ	=	ಎಂದು ಹೇಳಬೇಡ.
ಮುನಿ	=	ಕೋಪಗೊಳ್ಳು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

- ದೇವರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ?
- ಯಾವ್ಯಾವ್ಯಾವು ಬೇಡವೆಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ?
- ಆಳಾಗಿ ಬಾಳಲು ತಿಳಿಯಬೇಕು - ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ?
- ಸಜ್ಜನರ ಮಾತು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಗೆ ಲೇಸೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ.
- ಯಾರ ಧರ್ಮ ಹೊನ್ನಾಗುವುದು?
- ನಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ ವಚನದ ಸಾರಾಂಶವೇನು?
- ಜಗದ ಕನ್ನಡಿಯೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನು ಯಾರನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ?

II. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಸರ್ವಜ್ಞನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಸಜ್ಜನರ ಡೋಂಕು ಲೇನು ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.
3. ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞನು ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಭಾಷಾಭಾಷಾನ

1. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ದೇವನಿರ್ವ, ನಾನೆನಬೇಡ, ಪರೋಪಕಾರಿ, ಲೇನೆಂದ, ಅರಸಾಗಿ, ಬಾಳಲರಿಯದ, ಹಂಗಿನರಮನೆ.

2. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅ. ದೇವರು, _____, _____, _____.

ಆ. ಸ್ವರ್ಣ, _____, _____, _____.

ಇ. ಅರಸ, _____, _____, _____.

ಈ. ನಾರಿ, _____, _____, _____.

ಉ. ಜಗತ್ತು, _____, _____, _____.

3. ಕೆಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗಿರುವ ವಚನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ವಿದ್ಯೆ, ಮಗು, ಧರ್ಮ, ದಾನ, ಬೇಸಾಯ.

4. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ಸಮಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

ಬೀಸಿಯನ್ನು, ಹಣ್ಣಿಹಂಪಲು, ಜಗದೊಡೆಯ, ಅರಮನೆ, ಪರೋಪಕಾರಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಸರ್ವಜ್ಞನ ಇತರ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಓದಿರಿ

ತಮಿಳಿನ ತಿರುವಳ್ಳುವರ್ ಬರೆದ ಕೆಲವು ಕುರಳಿಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅವೃಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುವ

ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳು ಯಾವುವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ವಾರ್ಯಕರಣ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು

ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲುಗಡೆ, ಅಥ ನಿಲುಗಡೆ, ಪ್ರಶ್ನೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಅವಶ್ಯವಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ, ಅಥ ವಿರಾಮ, ಅಲ್ಪವಿರಾಮ ಎಂಬ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ ಭಾವಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆ, ಉದ್ದರಣ ಚಿಹ್ನೆ, ಆವರಣ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳೂ ಇವೆ.

ಪೂರ್ಣ ವಿರಾಮ (.)

ವಾಕ್ಯಪೂರ್ಣಾರ್ಥಕ್ಕಿಯೆಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಹಕ್ಕಿ ಕೂಗಿತು.

ಅಥ ವಿರಾಮ (;)

ಒಂದು ಪ್ರಥಾನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳೆಡ್ಡರೆ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಅಥವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ : ಪಾಠ ಮುಗಿಯಿತು; ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿತು; ಹುಡುಗರು ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ಅಲ್ಪ ವಿರಾಮ (,)

ಸಂಚೋಧನಾ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಪದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಬಂದಾಗ ಕೊನೆಯ ಪದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಪದಗಳ ಮುಂದೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಪವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆ ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ : ಜನರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಜಾತೀಯತೆ, ಬಡತನ, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸೋಮಾರಿತನ ಇವುಗಳನ್ನು ದೂರವಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ (?)

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ವಾಕ್ಯ ಅಥವಾ ಪದದ ಮುಂದೆ ಬಳಸುವ ಚಿಹ್ನೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಉದಾ : ನಿನ್ನ ರೆಸರ್ವೇನು?

ಭಾವ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆ (!)

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಹೋಡ, ಆಶ್ಚರ್ಯ, ದುಃಖ, ಕೋಪ ಮೌದಲಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆ ಭಾವಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಆಹಾ! ಈ ಹೂವು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ!

ಅಯ್ಯೋ! ಅವನ ನತಿ ಹೀಗಾಯಿತೆ!

ಉದ್ದರಣ ಚಿಹ್ನೆ (“ ” , ‘ ’)

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಉದಾ : ಗಾಂಧಿಜಿಯವರು “ಗ್ರಾಮಗಳ ಉದ್ದಾರವೇ ದೇಶದುದ್ದಾರ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಚಿಹ್ನೆ (:-)

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯದ ವಿವರಣೆಯು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸಿರುವಂತಿದೆ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲು ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ : ವ್ಯಾಕರಣ:- ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ವ್ಯಾಕರಣ ಅವಶ್ಯಕ.

ಅವರಣ ಚಿಹ್ನೆ (( ))

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಡಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಅರ್ಥದ ಪದವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದಾಗ ಆ ಪದದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬರೆಯುವುದು ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಉದಾ : ಅವನಿಗೆ ವಿಷಮಶೀತ ಜ್ವರ (ಟೈಫಾಯಿಡ್) ಇದೆ.

ಚದುರಂಗದ ಚತುರ

ಜೀವನದ ಮೂಲಾಧಾರವೇ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. “ಸದ್ಗುರು - ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರಾದ ಮನಸ್ಸಿರುವುದು” ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಮಾತು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಾಠದಷ್ಟೇ ಆಟವೂ ಮುಖ್ಯ. ಆದಿಕಾಲದಿಂದ ಇಂದಿನ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನು ಆಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವ ಆಟಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆಟಗಳು ಸಮಾಜದ ಇತರ ಸಂಗತಿಗಳಂತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು, ಬೃಹತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಜನರ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿವೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಅಪ್ಪಗಳನ್ನು ಒಳಾಂಗಣದ ಹಾಗೂ ಹೊರಾಂಗಣದ ಆಟಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಚದುರಂಗ, ಕ್ಯಾರಂ, ಪರಗಡೆಯಾಟ, ಫಾಟ್ಟಮಣಿ (ಚನ್ನೆಮಣಿ) ಇವು ಒಳಾಂಗಣದ ಆಟಗಳು. ಕಬಡಿ, ಲಗೋರಿ, ಕಾಲ್ಜೆಂಡು, ಕ್ರಿಕೆಟ್, ಟಿನ್ನಿಸ್ ಮತ್ತು ಹಾಕಿ ಇವು ಹೊರಾಂಗಣದ ಆಟಗಳು. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಆಟಗಾರರು ಮುಂದಿನ ಮಟ್ಟದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವರು. ಪಿ.ಟಿ.ಎಂಎ, ಕಣಂ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಿ, ಸ್ನಾನಾ ನೆಹವಾಲ್, ಸಾನಿಯಾ ಮೀಜಾರ್, ಸಚೀನ್ ತೆಂಡೂಲ್‌ಕರ್, ಕರ್ಮಿಲ್‌ದೇವ್, ಅಭಿನವ್ ಬಿಂದ್ರ, ಲಿಯೋಂಡರ್ ಫೇಸ್, ಧಾರ್ನಾ ಚಂದ್ರ, ಬೈಚುಂಗ್ ಭಾಟೀಯಾ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಟಗಾರರು. ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಟಗಾರರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಒಬ್ಬರು.

ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು 1969 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 11 ರಂದು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಮಯಿಲಾಡುಮರ್ಯಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂಡೆ ವಿಶ್ವನಾಥ ಅಯ್ಯರ್ ಮತ್ತು ತಾಯಿ ಸುಶೀಲ. ಇವರಿಗೆ ಚದುರಂಗ ಆಟದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಲು ಮೂಲ ಕಾರಣರಾದವರು ಇವರ ತಾಯಿ. “ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ” ಎಂಬುದು ವಿಶ್ವನಾಥರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರ ತಾಯಿ ಸುಶೀಲ ಚದುರಂಗದಾಟವನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿ ಅದರ ಆಳವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಇವರ ಮೇಲೆ ಬೀರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಚದುರಂಗ ಆಡುವುದು ಇವರ ದಿನನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ತನ್ನ ಆರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚದುರಂಗದಾಟವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಅವರು ಚೈನ್‌ಯಲ್ಲಿನ ಎಗೋಮೋರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಡಾನ್‌ಚೋಸೆಟ್‌ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರೌಡ್ ಶೈಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು, ಬಳಿಕ ಲಯೋಲ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಓದುವುದು, ಸಂಗೀತವನ್ನು ಆಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕೆಜುವುದು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಹೃಷಿಸಣಿಗಳು.

ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಅನಂದ್ ಅವರು ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ಫಿಲಿಪ್ಪೇನ್ಸ್‌ಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರ್ವ ಚಡುರಂಗದಾಟದ ಕೆಲವು ಕುಶಲತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದೂರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರೀಡಾಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅವರ ತಾಯಿಯವರು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರೀಡಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕ್ಷಿಜ್‌ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಾನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಮಾರ್ಗ ಆನಂದರಿಗೆ ಹೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಆನಂದರಲ್ಲಿ ತಾರ್ಕಿಕ ಗುಣವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮರಳಿದ ವಿಶ್ವನಾಥನ್‌ರವರು ಚಡುರಂಗ ಕ್ಷಬ್ಬ ಒಂದರ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇರಿದರು. ಚಡುರಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವ ಅರುಣ ಎಂಬವರನ್ನು ಆನಂದ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಾಳಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡರು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಕ ಪತ್ನಿಯೇ ತನ್ನ ಯಶಸ್ವಿಗೆ ಕಾರಣರೆಂದು ಅವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿನು [ವಿಶ್ವನಾಥ್ – ಸುಶೀಲಾ] ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆನಂದ್ ತಮ್ಮ ಮೇದಲ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯಶಸ್ವನ್ನು 1987 ರಲ್ಲಿ ಪಡೆದರು. 1990 ರ ದಶಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸರಣಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪಂಡ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಿಂದ ಆಟದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಡೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಅವರ ಆಟದ ಆಳ್ಜಯಕರ ಗುಣ. 2000 ರಲ್ಲಿ ಫಿಡೆಯಿಂದ ಆಯೋಜಿತ ವಿಶ್ವ ಚೆನ್ಸ್ ಚಾಂಪಿಯನ್ ಶಿಪಾನಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾದ ಅಲೆಕ್ಸಿ ಶಿರೋವ್ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಚಾಂಪಿಯನ್ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆರಿದರು. ಅಕ್ಷಯ್ಯಬರ್‌ 2003 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಹನ್ಸೆರಡು ಅತ್ಯಂತ ಆಟಗಾರರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಜನರು ಪಾಲೇಂಡ ವೇಗದ ಚೆನ್ಸ್ ಚಾಂಪಿಯನ್ ಶಿಪಾನ್‌ನ್ನು ಗೆದ್ದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ತಂದರು. ಮೇಕೋ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ 2007 ರ ಚಡುರಂಗ ವಿಶ್ವ ಪಂಡ್ಯಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ್, ಒಂದು ಪಂಡ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿದೆ ಗೆದ್ದು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 29 ರಂದು ‘ವಿಶ್ವ ಚಾಂಪಿಯನ್’ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಪಡೆದರು. 2003 ಮತ್ತು 2004 ರ ಕೋರನ್ ಸರಣಿ, ಡಾಟ್‌ದುರ್ಡ್‌ ಸರಣಿ ಇವು ಆನಂದರಿಗೆ ಗೆಲುವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಇತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸರಣಿಗಳಾಗಿವೆ.

ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು ಪಡೆದ ಬಹುಮಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಹಲವಾರು. ಭಾರತದ ಅತ್ಯಾನುತ್ತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಎನಿಸಿದ ಪದ್ಧ ವಿಭಾಷಣ ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಆನಂದ್ ಅವರಿಗೆ 2007 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧಿ ಹೇರ್‌ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಅರ್ಜುನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಪದ್ಮಭಾಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮುಂತಾದವರ್ಗಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಇವರಿಗೆ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಕೆನಡ, ಬ್ರಿಟನ್, ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಸ್ವಿಂಡ್ ಮುಂತಾದ ವಿದೇಶಗಳೂ ಇವರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಇವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿವೆ.

ಹಾಗ್ಯಾಸ್‌ಗಳು ಮಾನವನಿಗೆ ಬೇಕೇ ಬೇಕು. ಅವು ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸುತ್ತವೆ. ಆನಂದ್ ಅವರು ಚಿಕ್ಕಾಗಿನಿಂದಲೂ ಚದುರಂಗ ಆಟವನ್ನಾಡುವ ಹಾಗ್ಯಾಸ್‌ವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡದೆ ಮುಂದುವರಿಸಿ ವಿಶ್ವವಿಶ್ವಾತ ಚದುರಂಗ ಚತುರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಾನೊಬ್ಬ ಪ್ರಶ್ವಾತ ಚದುರಂಗ ಆಟಗಾರನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಕನಸು ಈಗ ನನಸಾಗಿದೆ. ಇದುವೇ ಅವರ ಉದಾತ್ತವಾದ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಿತಭಾಷಿ ಹಾಗೂ ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ಇವರು ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತಾಯ್ಯಾಡಿನ ಕೇರಿಫ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಹಾರಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಜಗದ್ವಿಶ್ವಾತ ಆಟಗಾರನನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಾವು ಧನ್ಯರು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಆದಿ = ಪ್ರಾರಂಭ; ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲ = ಇಂದಿನ ಕಾಲ; ಬೃಹತ್ = ದೊಡ್ಡ; ವ್ಯಕ್ತವಾಗು = ತಿಳಿಯವುದು; ಪ್ರಸಿದ್ಧ = ಹೆಸರಾಂತ; ಜನಿಸಿದರು = ಹುಟ್ಟಿದರು; ಆಸಕ್ತಿ = ಅಭಿರುಚಿ; ಪ್ರಮುಖ = ಮುಖ್ಯ; ನಾಗರಿಕ = ಪ್ರಜೆ; ಫಿಡೆ = ಜೆನ್ರೋ ಸರಣಿಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ; ಪ್ರತಿಭೆ = ಕೌಶಲ್ಯ; ಹಸನಾಗಿಸು = ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸು; ಪ್ರಶ್ವಾತ = ಪ್ರಸಿದ್ಧ; ಧ್ಯೇಯ = ಉದ್ದೇಶ; ಪತಾಕೆ = ಬಾವೃಟೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಏಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು?
2. ಆಟಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು?
3. ಕೆಲವು ಒಳಾಂಗಳಾದ ಆಟಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
4. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು?
5. ಚದುರಂಗ ಆಟದ ಸುಶಲತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರು?
6. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು “ವಿಶ್ವ ಚಾಂಪಿಯನ್” ಪಟ್ಟವನ್ನು ಯಾವಾಗ ಪಡೆದರು?

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಟಗಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
2. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು? ಅವರ ತಂಡೆ ಹಾಗು ತಾಯಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
3. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರ ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
4. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರಲ್ಲಿ ತಾಕೆಕ ಗುಣವು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು?
5. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರಿಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ನೀಡಿದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

III. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರ ಬಾಲ್ಯ ಹಾಗು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು ಚದುರಂಗದಾಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೆಂದು ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
3. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರ ಚದುರಂಗದಾಟದ ಸರಣಿಗಳು ಹಾಗು ಯಶಸ್ವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
4. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು ಪಡೆದ ಬಹುಮಾನ – ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
5. ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್ ಅವರು ಭಾರತದ ಕೇರಿ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಾರಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ.

ಭಾಷಾಭಾಷ್ಯ

1. ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅದಿ, ಒಳಾಂಗಣ, ಆಸಕ್ತಿ, ಪರಿಚಿತ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಪ್ರಾರಂಭ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಮೃದು.

2. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಮನ್ವಣಿ, ಏರ್ವಡಿಸು, ಪಾಲ್ಯಾಜ್ಞಿ, ಆಸಕ್ತಿ, ಪರಿಚಯಿಸು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸು, ಹಿರಿಮೆ, ಪ್ರತಿಭೆ.

3. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.

ಚದುರಂಗದಾಟ, ಪಂಡ್ಯಾವಳಿ, ಅತ್ಯಾನ್ತ, ಮೂಲಾಧಾರ, ಅತ್ಯಂತ, ಹೊರಾಂಗಣ.

4. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ತತ್ವಮ - ತಥಾವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಆಜ್ಞೆಯ, ಸಾಧ, ವೀರ, ಪದ್ಧತಿ, ರತ್ನ, ವಿದ್ಯೆ, ಮೃದು, ಕೇರಿ.

5. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ವಚನಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಆಟಗಾರ, ಗೆದ್ದಳು, ಪರಿಚಯಿಸಿದಳು, ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು, ಜನಿಸಿದನು, ಕಲಿಸಿದಳು, ವಿದೇಶಿಗ, ಭಾರತೀಯನು.

6. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಅನಂದನು, ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು, ಆಟಗಾರನಲ್ಲಿ, ಅನಂದರಿಗೆ, ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ, ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಚದುರಂಗದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಟಗಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಚದುರಂಗದಾಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ರಥ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಾಜ, ರಾಣಿ ಇವುಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ.

ಇವುಗಳ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಚದುರಂಗದಾಟವನ್ನು ಆಡಲು ಕಲಿಯಿರಿ.

ಪದ್ಯ

ಲಿಂಗದೊಳಗೆ ಮನಮಿಲ್ಲದೆ

ಲಿಂಗದೊಳಗೆ ಮನಮಿಲ್ಲದೆ ಮರುಳೇ
ಇಂಗಿತ ತಿಳಿಯದಿರೇನು ಘಲ?
ಜಂಗಮದಾಸೆಯು ಹಿಂಗಡೆ ತಿರುಗಲು
ಸಂಗನ ಶರಣಾಗೇನು ಘಲ?

ಮೂರು ಮನಿಯ ಭೃತ್ಯ ಬೇಡದೆಲೆ - ಮ
ತ್ವಾರು ಭಕ್ತರೋಡನಾಡದೆಲೆ
ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೆ ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಜಪವನು
ಧ್ಯಾನಿಸದಿರಲು ಏನು ಘಲ?

ಭಂಡ ಭವಿಗಳ ವಿಂಡಿಸದೆ - ಸುಳ್ಳೇ
ಹಿಂಡು ಗಟ್ಟಿ ತಿರುಗೇನು ಘಲ?
ತುಂಡು ಗಂಬಳಿಯ ಹೊತ್ತು ಹೆಗಲೆಗಳು
ಮಂಡೆ ಚೋಳಿಸಲು ಏನು ಘಲ?

ಪ್ರೋಡವಿಯೊಳಗೆ ಶಿಶುನಾಳದೀಶನ
ಅಡಿಯ ಹಿಡಿಯದಿರೆ ಏನು ಘಲ?
ಕಡುತರದಾಸೆಯು ಸುಡದೆ ವಿರಕ್ತಿಯ
ಮೇರೆದು ಮರದಿ ಇರಲೇನು ಘಲ?

- ಶಿಶುನಾಳ ಶರಿಫ್

ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ :

ಶಿಶುನಾಳ ಶರಿಫ್ ನಾಹೇಬ ಕನಾಟಕದ ಕಬಿರ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡ ಹಿರಿಯ ಅನುಭಾವಿ ಕವಿ. ಈವರು ಕನಾಟಕದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಶುನಾಳ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಈವರ ತಂಡೆ ಇಮಾರ್, ತಾಯಿ ಹಜ್ಜುಮಾ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಪರಿಚಯ ಇವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ತಂಡೆ ಇಮಾರ್ ಇವರಿಗೆ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಗಳು ಹಾಗೂ ಶಿವಶರಣರ ಜೀವನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಧರ್ಮಗಳ ಸಂಗಮದ ಕನಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡ ಸಂತ ಇವರು. ಮುಂದೆ ಇವರು ಒಹಳ್ಳ ಮಹಿಮಾವಂತರೆಸಿದ ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ಟರನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನಿಂತೆ ಶಿಖಾರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬೆಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಅಂಕಿತವಾಗಿರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹಲವಾರು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ‘ಲಿಂಗದೊಳಗೆ ಮನಮಿಲ್ಲದೆ’ ಎಂಬ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲು ನೋಟಿಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೋಜುವಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಸ್ವಷ್ಟಿ, ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮರ ಸಂಬಂಧದ ಚಿಂತನೆಯೂ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. ವೈರಾಗ್ಯವು ಅಂತರಂಗದ ಮೂಲಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕು. ತೋರಿಕೆಯ ಧ್ಯಾನ, ಪೂಜೆ, ವಿರಾಗಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶರಿಫರು ಇಲ್ಲಿನ ಪದ್ಯದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಮನ = ಮನಸ್ಸು; ಮರುಳ = ಹುಳ್ಳ; ಇಂಗಿತ = ಅಭಿಪ್ರಾಯ; ಹಿಂಗಡೆ = ಕಡಿಮೆಯಾಗದೆ; ಸಂಗನ = ಕೂಡಲ ಸಂಗಮನ; ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಜಪ = ಏದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಜಪ (ನಮಃ ಶಿವಾಯ); ಅಡಿ = ಪಾದ;

ಪ್ರೋಡವಿ = ಭೂಮಿ; ಖಂಡಿಸು = ವಿರೋಧಿಸು; ಕಡು = ಹೆಚ್ಚಾದ; ಭಂಡ = ಮಾನ ಮಯಾದರೆಗೆ ಹೆದರದಿರುವವನು; ಭವಿ = ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವನು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಕೂಡಲಸಂಗನ ಶರಣಾಗಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
2. ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ ಜಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
3. ಯಾರನ್ನು ಖಂಡಿಸಬೇಕು?
4. ಯಾವುದನ್ನು ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿ ತಿರುಗಬಾರದು?
5. ಭುವಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕು?
6. ವಿರಕ್ತಿಯ ಮೇರೆಯುವ ಮೊದಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?

II. ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರು ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ?
2. ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರು ಲೋಕದ ಡಂಬಾಚಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಖಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ?
3. ಆಸೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ?

ಭಾಷಣಭ್ಯಾಸ

I. ಅವರಣದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

(ಹಿಂಗಡೆ, ಬೇಡು, ತಿಳಿ, ಚೋಳಿಸು, ಹೊತ್ತು, ಖಂಡಿಸು)

1. ಭಿಕ್ಷೆ	_____.	4. ಇಂಗಿತವ	_____.
2. ಆಸೆಯು	_____.	5. ಭಂಡ ಭವಿಗಳ	_____.
3. ಮಂಡೆ	_____.	6. ಕಂಬಳಿಯ	_____.

II. ಪದಗಳ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

1. ಜಂಗಮ	-	ಸಂಗಮ	5. ಕಡು	-	ಕಾಡು
2. ಮನ	-	ಮಾನ	6. ಮಲೆ	-	ಮಾಲೆ
3. ಘಲ	-	ಪಲ	7. ಖಂಡಿ	-	ಕಂಡಿ
4. ಅಡಿ	-	ಆಡಿ	8. ಮರೆ	-	ಮೇರೆ

III. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ.

ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ, ಕಡೆಕಡೆಗೆ, ಓಡಿಯೋಡಿ, ದುಡಿ ದುಡಿದು, ತರ ತರದ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ, ಮನೆ ಮನೆಗೆ.

ಚಟ್ಟುವಟಿಕೆ

ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕ್ಷಾಸೇರ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ರಾಗಯುತವಾಗಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡಲು ಕಲೆಯಿರಿ.
ಕಬೀರರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.
ಹನೆರಾಂತ ಶಿವ ಶರಣರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ವ್ಯಾಕರಣ ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣಳು

ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣಳಿನ್ನವರು.

ಉದಾ :

ಕ್ರ್ + ಕ್ರ್	+	ಅ	= ಕ್ಕ್
ರ್ಹ್ + ಮ್ಹ್	+	ಅ	= ಯ್ಹ್
ಯ್ಹ್ + ಯ್ಹ್	+	ಅ	= ಯ್ಯ್ ಇತ್ಯಾದಿ

(ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣಳಿನ್ನು ಒತ್ತಕರಣಳಿಂದೂ ಸಹ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ)

ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳು

- 1) ಸಜಾತೀಯ 2) ವಿಜಾತೀಯ

1. ಸಜಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣಳು :

ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ಎರಡು ವ್ಯಂಜನಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಅಕ್ಷರವು ಸಜಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣವೆನಿಸುವುದು. (ಇದನ್ನು ದ್ವಿತ್ಯಾ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.)

ಉದಾ :

ಕ್ರ್ + ಕ್ರ್	+	ಅ	= ಕ್ಕ್	(ಅಕ್ಕ್)
ಮ್ಹ್ + ಮ್ಹ್	+	ಅ	= ಮ್ಹ್	(ಅಮ್ಹ್)
ಣ್ಣ್ + ಣ್ಣ್	+	ಅ	= ಣ್ಣ್	(ಅಣ್ಣ್)

2. ವಿಜಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣಳು :

ಎರಡು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಸೇರಿ ಆಗುವ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ವಿಜಾತೀಯ ಸಂಯುಕ್ತಾಕರಣಳಿನ್ನವರು.

ಉದಾ :

ನ್ಹ್ + ತ್ಹ್	+	ಅ	= ನ್ಹ್ತ್ಹ್	(ಅನ್ಹ್ತ್ಹ್)
ಜ್ಞ್ + ಜ್ಞ್	+	ಅ	= ಜ್ಞ್ಞ್	(ಜ್ಞಾನ್)
ಕ್ರ್ + ತ್ಹ್	+	ಇ	= ಕ್ತ್ಹ್	(ಶಕ್ತಿ)
ಕ್ರ್ + ಷ್ಟ್	+	ಅ	= ಕ್ಷ್ಟ್	(ಅಕ್ಷರ್)

ವಿಭಕ್ತಿ

ನಾಮಪದದ ಮೂಲರೂಪಕ್ಕೆ ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಯದೊಡನೆ ಸೇರಿದಾಗ ಅದು ನಾಮಪದವಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳ - ಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಶಬ್ದಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಈ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳಿನ್ನು ತಾರೆ.

ಈ ವಿಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರತ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಎಂಟು ವಿಧವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕ್ರ. ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಭಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು	ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ
1	ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ	ಉ
2	ದ್ವಿತೀಯ ವಿಭಕ್ತಿ	ಅನ್ನ
3	ತೃತೀಯ ವಿಭಕ್ತಿ	ಇಂದ
4	ಚತುರ್ಥಿ ವಿಭಕ್ತಿ	ಇಗೆ, ಗೆ, ಕೆ
5	ಪಂಚಮೀ ವಿಭಕ್ತಿ	ದೆಸೆಯಿಂದ
6	ಷಟ್ತೀ ವಿಭಕ್ತಿ	ಅ
7	ಸಪ್ತಮೀ ವಿಭಕ್ತಿ	ಅಲ್ಲಿ
8	ಸಂಚೋಧನ ವಿಭಕ್ತಿ	ಏ, ಓ.

{ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ + ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ = ನಾಮಪದ
 ರಾಮ + ಉ = ರಾಮನು
 ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸೇರಿ ಪದವಾಗುತ್ತದೆ.
 }

ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸೇರಿದರೆ ನಾಮಪದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಅಖಾತ ಪ್ರಶ್ನೆಯ + ಕಾಲನೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ = ಕ್ರಿಯಾಪದ

ಉದಾ :	ದೇವ	+	ಉ	=	ದೇವರು
	ದೇವ	+	ಅನ್ನ	=	ದೇವರನ್ನ
	ದೇವ	+	ಇಂದ	=	ದೇವರಿಂದ
	ದೇವ	+	ಇಗೆ	=	ದೇವರಿಗೆ
	ದೇವ	+	ದೆಸೆಯಿಂದ	=	ದೇವರದೆಸೆಯಿಂದ
	ದೇವ	+	ಅ	=	ದೇವರ
	ದೇವ	+	ಅಲ್ಲಿ	=	ದೇವರಲ್ಲಿ
	ದೇವ	+	ಏ	=	ದೇವರೇ

ಸಪ್ತಾಹಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರ

[ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಸುಡುವ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದರೂ, ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ನಗೆಗಳು ಅವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಾದರೂ ಮರೆಯಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ. “ನಗೆ” ಎಂಬುದು ಮಾನವನನ್ನು ಗೆಲುವಿನ ಹಾದಿಗೆ ತರುವ ದಿವ್ಯಾರ್ಥ. ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಕ್ಷು ನಗಿಸುವ ಧರ್ಮ ಹಾಸು - ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪರ್ಯಾಭಾಗ ಸುಂದರವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.]

ಇಂತು ಬಂದೋದವಿದ ಚೆಲ್ಲಿಗಾಲದೊಳ್ಳು ರಾಘವನ ಯಜ್ಞ ತುರಂಗಮಂ ಅರಣ್ಯಕ ನೆಂಬೋವೆ ಕಿತ್ತಡಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಮಂ ಪ್ರಗುತ್ಪರ್ವದುಂ ಕಂಡು ಶತ್ರುಘ್ನಾಧ್ಯರ್ ಮುನಿಯ ದರ್ಶನಕೆಂದೊಳಪ್ಪೇಕ್ಕು ಮುನಿಗೆಱಿಗಿದರ್ಬ. ಆಗಳರಣ್ಯಕನಭಾಗತರಂ ಮನ್ಸಿಸಿ ಸರ್ವರನಾತಿಧ್ಯದಿಂ ಸತ್ಯರಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಸತ್ಯಧಾ ವಿನೋದಗೋಪ್ತಿಯೊಳ್ಳು .....]

ಮನೋರಮೆ : ಎನ್ನ ಚೆನ್ನಿಗ ! ಅತಿಧ್ಯಮೆಂದೊಡೇಂ? ಬಣಿದೆ ಬಾಯುಪಚಾರಮೆ?

ಮುದ್ದಣ್ಣಂ : ಅಲ್ಲಲ್ಲು: ಬಾಯುಪಚಾರಮಲ್ಲ. ಬಂದಗೇ ಕೈಗೆ ಕಾಲ್ಪನಿಕೆ ನೀರಿತ್ತ ಕುಳಿರಿಸಿ ಸವಿಗೂಳನಿಕ್ಕ ಪೂರ್ವಿಂ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಬಾವನ್ನದಿಂ ಸೋಗಸುಗೆಯ್ಯು ಒಡನಿದ್ದು ನುಡಿದು ನಡೆದು ಮನ್ನಿಪ್ಪುದು.

ಮನೋ : ಅಂತಿಪ್ರ್ಯದುಂ ಶತ್ರುಹನ ಸಾಯಿರ ಸಾಯಿರ ಲೆಕ್ಕದಿನಿವಿರಿದು ಪಡೆದರಣ್ಯಕಂ ಹೊಣ್ಣೀರಿತ್ತ ಸಮೃದ್ಧಿಸಿದನೆ?

ಮುದ್ದ : ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು. ಅನಿಬರುಮಂ ಯಥೇಚ್ಛಂ ಮೃಷಣಾನ್ ಭೋಜನದಿಂ ತಣೀಪಿದಂ.

ಮನೋ : ಎನಗಿದಚ್ಚರಿ. ಎಂತುಟಾತಾಂ?

ಮುದ್ದ : ಏಂ. ಮುನಿಗಳೊಂದು ಜಪದ ಮಂತ್ರದ ಬಲ್ಲೆಯೇಂ ಕಿಂದೆ? ಬೇಡಿದ ಪುರುಳನುಱದಿಂ ತಂದೀಗುಂ.

ಮನೋ : ಅಂತುಂಟೇಂಗನಂ ! ಅಪ್ಪದೊ ಮಂತ್ರಂ?

ಮುದ್ದ : ಅಪ್ಪದೇಂ ? ಏಕಾಕ್ಷರಿ, ದ್ವಾಕ್ಷರಿ, ತ್ರಾಕ್ಷರಿ, ಚತುರಾಕ್ಷರಿ, ಪಂಚಾಕ್ಷರಿ, ಷಡಕ್ಷರಿ, ಮುಂತಪ್ಪ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಂತ್ರಂಗಳೊಳವಲ್ಲೇ !

ಮನೋ : ಇವಯಿ ಜಪಿಸಿದೊಡೇನಕ್ಕುಂ?

ಮುದ್ದ : ಈ ಮಂತ್ರಗಳ ಬಿಡದೆ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧವಡೆದೊಡೆ ತ್ತದಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ್ಳು ಮೆಯ್ಲೊಱೆ ಯುಮೆಳಸಿದರ್ಶವನಿತ್ತುಂ ಪ್ರೋಕುಂ.

ಮನೋ : ಓ! ಇನಿತೊಂದು ಜಪದ ಬಲ್ಲೆ ನೆರವಿರ್ಖಿನಂ ಪೆಱತೊಂದಱ ಗೊಡವೆ ಲಿಲ್ಲಾದಿಕುಂ ತಾಪಸಾರ್.

ಮುದ್ದ : ಅಪ್ಪುದಪ್ಪುದು; ತಪ್ಪೇಂ?

ಮನೋ : ಅಂತದಿಕೆ. ನಿನ್ನನ್ನರವ್ವ ಕಬ್ಬಿಗರ್ ಮನೆವಾತ್ತಿಯೊನ್ನೊಂದುಂ ಗೊಡವೆ ಗೊಳಿದೆ ಕೆಮ್ಮೆಕೆಮ್ಮನೆ ಪಾಟುತೆಯ ಕಬ್ಬದೊಳೇಪೋಟ್ಟುಂ ಬೆಮೆಗೊಂಡಿಹರಲ್ಲೇ, ಅವಗೇಂಂ ಬಟ್ಟೆಯೋ? ಉಣಲೇಂ, ತಿನಲೇಂ? ಅಂತಿರೊಂದು ಜಪಮಂ ಹಿರಿಯದವಸಿಗಳತ್ತಣಿನುಪ ದೇಶಂಗೊಂಡೊಡಾಗದೆ?

ಮುದ್ದ : (ಮುನ್ನಜ್ಞಗೆಯಿಂ) ಏಂ, ಎವುವರೆಂದಿರವಿಗೆ ನಗುವಾ? ಆ! ಎಮ್ಮನ್ನರವ್ವ ಕಬ್ಬಿಗೇಂಂ ಕೊಱತೆಯೋ! ತಾನೆ ಬಯಸಿದೊಡಮೆಯನಾಗಳೆ ತಂದೀವ ಉಂತ್ತದ ಜಪದೊಂದು ನೆರಂ ತಮ್ಮಜೊಂದಿರದೊಡಲ್ಲೇ ಕಾಡಜೊಗಿಗಳತ್ತಣಿನುಪದೇಂ! ನಾಡುಂ ಕಾಡುಂ, ಕಾಡಂ ಬೀಡಂ ಗೆಯ್ಲೊಂದು ಹೆಮೇಯ ಬಲ್ಲೆಯ ಕಬ್ಬಿಗೇಂ ಕಸ್ತುಲಿತೆಯ ಮುದು ದವಸಿಗಲತ್ತಣಿಂ ಹಿರಿಯರಾಗರೆ? ನುಡಿವರೇನದುವೆ ಪುರುಳ್ಳ, ಮೂಜ್ಜಗಮುಮನಷೆಯಿನುಪ ಪ್ರೋಗಣ ಕೊಳ್ಳಾಪ್ಪ ತಾಳ್ಳ ತೊಳ್ಳ ಪ್ರೋಗಣ ಬಾಳ್ಳ ಸಿಂಗರದ ಬಣ್ಣಗಬ್ಬಿಗರಮ್ಮ ತೆಱನನಿನ್ನುಂ ನೀನಣಿಯಯ್.

ಮನೋ : (ಬಿಸವಂದಂಗೊಡು) ನಿಮ್ಮವರ್ಗಮಂತಿರೆ ಮಂತ್ರಂ ಸಿದ್ಧಿವರ್ಕಮೆ?

ಮುದ್ದ : ತಡೆಯೇನಳ್ಳೇಂ?

ಮನೋ : ನಿನ್ನೊಳಮೊಳವೆ?

- ಮುದ್ದ** : ಎನ್ನೋಳಮೊಳವೆ, ಎನ್ನೋಳಿಂತಿದು ಪಾಸುಪೋಕ್ಕು.
- ಮನೋ** : ಆ! ನೀನುಂ ಬಲ್ಲಾಮೈಮೇಗಾಣಂ. ನಿನಗಾರತ್ತಣಿನೆಂದುಪಡೇಶಮಾಯ್ತು?
- ಮುದ್ದ** : ಗುರುವತ್ತಣಿನೆಂದೆಳವೆಯೋಳಿ.
- ಮನೋ** : ಎನ್ನೇಜ್ಞಿಯ! ಅದಾವುದೊ ಮಂತ್ರಮನ್ನೋಳಿಸಿರ್ಹ!
- ಮುದ್ದ** : ಆ! ಆ! ಒಳ್ಳಿತೊಳ್ಳಿತು !! ಮಂತ್ರಿಗಡ ! ತನಗೊರೆವುದು ಗಡ ! ಚಿಃ ! ಚಿಃ! ಹೆಣ್ಣಿಗ್ಗೆ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಂ ಸಲ್ಪುದೆ?
- ಮನೋ** : ಆನಜ್ಞಿಯನೇ! ನಿನ್ನತ್ತಣಿನುಪಡೇಶಂ ಬೇಡವನೇ? ನೀನಾಗಳೆಂದ ಮಂತ್ರಂಗಳೊಳಾವುದಾಡಣ ಹೆಸರೇನೆಂದ ಕೇಳ್ಣಿ.
- ಮುದ್ದ** : ಆಗಳೆಂದ ಮುನಿಗಳ ಮಂತ್ರಂಗಸೊಳಲ್ಲು; ಎಮ್ಮೆ ಮಂತ್ರಂಗಳ ಬಗೆ ಬೇಣಿ: ಮೂಳೆರಡಕ್ಕರದ ಮಂತ್ರಂಗಳೆಮಗಕ್ಕುಮೆ? ಎಮ್ಮೆತಂತು ಕಿಱಿದಲ್ಲು ಬಲ್ಲಿರಿದು. ಒಂದಕ್ಕರಮಲ್ಲೆರಡಲ್ಲು ಮೂಳೆಲ್ಲು ನಾಲ್ಕೆಡಲ್ಲು; ಅಱುಮಲ್ಲು. ಏಟಕ್ಕರದ ಬೀಜಮಂತ್ರಂ, ಅಂತದಣಿಂ ಸರ್ವಮಂತ್ರಂಗಳ್ಳಿ ತಲೆಯೋಳಿದೂ ಮೇಲೆನಿವ್ವ ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರಮೆಂದು ಹೆಸರ್ಹ.
- ಮನೋ** : ಹಾಹಾ! ಆಮಂತ್ರಕ್ಕಭಿಮಾನಿದೇವತೆ ಯಾವುದು? ಮುನ್ನಮಾರಿದಂ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಗಂಡರ್ಹ?
- ಮುದ್ದ** : ಪ್ರೋ ಪ್ರೋ! ಇಂತಿವಣಂ ಕೊಂಡೇಂ ಕಜ್ಞಿಂ?
- ಮನೋ** : ಇಕ್ಕೆ, ಕೇಳ್ಣಿ.
- ಮುದ್ದ** : ಅಂತಾದೊಡೆ ಕೇಳಿ, ಹೇಣ್ಣೋ. ಇಂತೇಪರಣ್ಟಿ ಮಂತ್ರದಧಿದೇವತೆ ಜ್ಯೋಷ್ಠೇ. ಮುನ್ನಮಿಶ್ವರಂ ತನ್ನೊಂದು ಲೀಲೆಯೋಳಿ ಜಪಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಗೊಂಡಂತದಣಿನಾತನೆ ಖುಟಿ.
- ಮನೋ** : ಓಟ! ಇಂತುಟೆ ಮಂತ್ರದೊಂದು ಮೈಮೆ ! ಎಲೆ ರಮಣ ! ನಿನ್ನಡಿಗಳ್ಳಿಂಗುವೆಂ. ಎನ್ನುನಿತೊಂದು ಬಿನ್ನಪಂ. ಅಂತು ಸಂದ ಸಿದ್ಧಿಯ ಮಂತ್ರವಾವುದೊ ಕೂರ್ಮೆಯಿಂ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟ್ಯಾರ್.
- ಮುದ್ದ** : ಆಗಳೆ ಹೆಚ್ಚೆನಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರಮೆಂದು.
- ಮನೋ** : ಅಂತು ಹೆಸರನಲ್ಲು. ಮೂಲಮನಸೆ ಕುಟುಂಬೋಳಿ ತೋಱಿ.
- ಮುದ್ದ** : ಅಬ್ಬಾ! ಪೆಣ್ಣೀಂ ಗಡುಸುಗಾತ್ರಿಯೋ! ಆಗಳ್ಳಿ ಹೆಸರೇನೆಂದಳ್ಳಿ; ಈಗಳ್ಳಿ ಮೂಲಮಂ ಕೇಳ್ಣಿಂ; ಇನ್ನೇವಳ್ಳಿಂ? ಮೂಳೆಯೆಱಿಯ ಜನ್ಮದಾರದಾಣಿ! ಉತ್ತರಿಗೆಯಾಣಿ! ಆಗದಾಗದು. ಕೇಳ್ಣಿಪ್ಪದಕ್ಕೆ ನಿಮಗಧಿಕಾರವಿರದು. ಕಣ್ಣಿ ಕಾಲ್ಪಿ ಕೇಡು!
- ಮನೋ** : ಕೆವಿಯಿಂ ಕೇಳ್ಣಿಪ್ಪದಣಿಂದಳ್ಳೀಂ ದೋಸಂ? ಅಂತೇಪರಣ್ಟಿ ವೇದಮನಾದೊಡ ಮೋದುವೆಡೆಯೋಳಿ ಕೇಳಿದ ಹೆಣ್ಣಿ? ನಿನ್ನೋಳಮೇಂ ಜಂಬವೋ!
- ಮುದ್ದ** : ವೇದಮಂತ್ರದ ಬಗೆ ಬೇಣಿ; ಇದಣ ಪರಿಬೇಣಿ; ಅಜಗಜಾಂತರಂ. ಅದಣಸೊಳಂ “ಗೂಡಾದ್ವಾಢತರಂ ಮಂತ್ರಂ” ಎಂದು ಹೇಳುದುಂಟು. ಅದು ಕಾರಣಂ ನಾಂ ಹೇಣಲಾಗದು; ನೀಂ ಕೇಳಿಲು ಮಾಗದು, ಮುಂತಣ ಕತೆಯಂ ಕೇಳಿ. ಮತ್ತಮರಣ್ಯಕಂ ಶತ್ರುಘ್ನಾಧ್ಯರೋಳಿ.....

- ಮನೋ :** ತೆಗೆ ತೆಗೆ ! ನಿನ್ನ ಮುಂಗತೆಯಂ ವಿತೆಯಂ. ಅದೇಂ ಮಂತ್ರಮೋ ಕೇಳೋ. ಕೊರಲಾಣೆ, ಉಂಗುರದಾಣೆ, ಹೇಣ್ಡಲ್ಲದೆ ಬಿಡೆಂ – ಎಂದು ಮೆಯ್ಯಕ್ಕುವಳಾ.
- ಮುದ್ದ :** ಏಂ ಚಲಮೋ ಚಪಳೆಗೆ ! ಹೇಣೆನೆಂದೊಡೆ ಕೇಳಣ್ಣಾ. ಆಃ ! ಪೆಱರೊಳೊರೆದೆಮ್ಮೀ ಬೀಜಮಂತ್ರಮನೆಂತು ಪೂಲೆಗೆಡಿಪೆನೋ! ಬಿಃ! ಎಳವೆಂಡಿರ ಕೈಯೊಳಿಪ್ಪ ಕಬ್ಬಿಗರ ಬಾಟ್ಟೆಯೆದೂಷ್ಯಾಂ.(ಎಂದು ನೀಡುಂ ಭಾವಿಸಿ) ಎಲೆ ಹೆಚ್ಚೆ ನೀನಾರೊಳಮೆಂದೆಂದಿಂಗುಮುಸಿರಲ್ಪಾರದು, ಜೋಕೆ!
- ಮನೋ :** ಎಂದುಮೆಂತುಮುಸಿರೆನಾಡೆಂ.
- ಮುದ್ದ :** ಅಂತಾದೊಡಿಂತಿದು, ಕೇಳಣ್ಣಾ – ಭ.....ವ.....ಪೆಱರೊಳಾಡೆನೆಂಬ ನಂಬುಗೆಯ್ಯಾಂ ಪೂರ್ಯಾ.
- ಮನೋ :** ಇದೆ, ಹಿಡಿ ನಂಬುಗೆಯ್ಯಾಂ; ನಿನ್ನಾಣೆ, ಖಲದ್ದೆವದಾಣೆ! ಎಂದುಂ ಪೆಱವ ರೊಳೊರೊಯಂ.
- ಮುದ್ದ :** ಉ!.....‘ಭವತಿ .....ಭಿ.....’ಪೆಣ್ಣಾಂ ನಂಬಲಾಗಂದೆಂಬರ್ ಬಲ್ಲರ್. ನೀನೆಂತೊ ಮಣವೆಯೊಳ್ಳಾ ಹೆಣರೊಡನುಸಿದ್ಯು ಗುಟ್ಟಂ ನಿಟ್ಟೊಡೆಮ್ಮನ್ನರ ಬಾಟ್ಟಾ ಪಾಠಕ್ಕುಂ.
- ಮನೋ :** ಆನೇಂ ಮೋಡೆಯೆ? ಪೂರ್ಣೇ ! ತನ್ನಾಣೆ ಕಣ್ಣಾಣೆ, ಕೇಳೋ.
- ಮುದ್ದ :** (ಎಕ್ಕಟೆಯೊಳ್ಳಾ) ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹೀ ಎಂಬುದಿದುವೆ ಕಬ್ಬಿಗರ್ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಪೆಮ್ಮೆಯ ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರಂ. ಆರೊಳಾನುಮುಸುರದಿರ್.
- ಮನೋ :** (ಅರೆ ಮುನಿಸಿಂ) ಪೂರ್ಣೇ ಮಾಣಿಲೆ ರಮಣ ! ನಿನ್ನ ನುಡಿಯಂ ನಾಜಂ ನಿಕ್ಕುವ ಮೆಂಡೇ ಬಗೆದೆಂ. ಈ ತೆಱಿನ ಮಾಟದ ಕವಡು ನುಡಿಯ ಕೊಂಕಂಬುದನಂಡಿದಾದೆಂ. ನೀಂ ಕಬ್ಬಿಗನೋ, ಸಭ್ವವಕಾಳನೋ? ನಿನ್ನೀ ಕಬ್ಬಿದ ಸೋಗಸನೆಮ್ಮನ್ನರಪ್ಪ ಜಾಣಿಲಿವೆಣ್ಣಾಳಿ ಕೊಂಡಾಡುವರಲ್ಲದೆ ಬಲ್ಲರೇನೊಲ್ಲರೇ?
- ಮುದ್ದ :** ಸಾಲ್ಪು ಮೀರಪರಿಹಾಸಂ ಮುಂಗತೆಯಂ ಕೇಳಣ್ಣಾ.

– ಮುದ್ದಾ

‘ಸಪ್ತಾಕ್ಷರೀ ಮಂತ್ರ’ ಎಂಬ ಈ ಗಢಭಾಗವನ್ನು ಮುದ್ದಣನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ಪನೆಂಬವನು ಬರೆದ ‘ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ’ ಎಂಬ ಗಢಾವ್ಯಾದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ಸ್ಥಳ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ನಂದಳಿಕೆ. ಕ್ರಿ.ಶ.1870 ರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಈತನು ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದನು. ‘ರತ್ನಾವಳಿ ಕಲ್ಯಾಣ’, ‘ಸುಮಾರ ವಿಜಯ’ ಎಂಬ ಎರಡು ಯ್ಯಾಗಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಾಮಾಯಣ, ರಾಮಪರ್ತ್ಯಾಭಿಷೇಕ, ‘ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ’ ಎಂಬ ಮೂರು ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ‘ರಾಮಪರ್ತ್ಯಾಭಿಷೇಕ’ವು ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪದ್ಯಾಕಾವ್ಯ. ಉಳಿದೆರಡು ಹಳಗನ್ನಡದ ಗಢ ಕಾವ್ಯಗಳು. ಈ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಬ್ರಹ್ಮ ಮಂಜನಾದ ರಾವಣ ಹಾಗೂ ಅವನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾಗ ಸುದುರೆಯ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಾಗಿ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಸೇನಾಸಮೀತ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಯಜ್ಞ ತುರಗವು ದೇಶ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತು ಅರಣ್ಯಕ ಮುನಿಯ ಆಶ್ವಮಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಆ ಮುನಿಯ ರಾಮನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸತ್ತರಿಸಿ, ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಉಂಟೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನು. ಕಾಡಿನ ಬಡಜೋಗಿಯಾದವನು ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಆಹಾರವನ್ನಿತ್ತು ಸತ್ತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂಬ ಮನೋರಮೆಯ ಮಾತೇ ಮುಂದಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಗಢಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಮುದ್ದಣ - ಮನೋರಮೆಯರ ಸಂಖಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣರೀ ಮಂತ್ರದ ಶೈಷ್ವತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ನೆಪದಿಂದ ಗ್ರಂಥ ಕರ್ತನು, ಕವಿಗಳ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಹೊರಗೆ ಹಾಸ್ಯವಿದ್ದರೂ ಒಳಗೆ ದಾರುಣ ವ್ಯಧೆಯ ಕಢ ಅಡಗಿ ಕರುಣ ರನ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿ ಹರಿಯುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳಿದ್ದರೂ; ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಸುಡುವ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ನೆವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ನಗೆಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಾದರೂ ಮರೆಯಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ. ‘ನಗೆ’ ಎಂಬುದು ಮಾನವನನ್ನು ಗೆಲುವಿನ ಹಾದಿಗೆ ತರುವ ದಿವೌಷಣ್ಣ. ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಕ್ಷನಗಿಸುವ ಧರ್ಮ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿನ ಪರ್ಯಾ ಭಾಗ ಸುಂದರವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಕಿತ್ತಡಿ	=	ಖುಷಿ.	ಪುಗು	=	ಪ್ರವೇಶಿಸು.
ಭಾವನ್ನ	=	ಶ್ರೀಗಂಧ.	ಬಲ್ಲೆ	=	ಶಕ್ತಿ.
ಎಳಿಸಿದ	=	ಬಯಸಿದ.	ಕೆಮ್ಮನೆ	=	ಸುಮ್ಮನೆ.
ತಪಸಿ	=	ತಪಸ್ಸಿ.	ಎಣೆಯ	=	ಒಡೆಯ.
ತೂಳಿ	=	ಹಾರಿಸು.	ಜ್ಯೋಷ್ಟೆ	=	ದರಿದ್ರ ದೇವತೆ (ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಕ್ಷ).
ಎವಳೋ	=	ಏನು ಮಾಡುವಳೋ.	ಗೂಡ	=	ರಹಸ್ಯ.
ಎಕ್ಕಣಿ	=	ಏಕಾಂತ.	ದೇಹಿ	=	ಕೊಡು.
ಸಭ್ರವಕಾಯ	=	ಹಾಸ್ಯಗಾರ.	ಸಾಲ್ಯಂ	=	ಸಾಕು.
ಜಾಣಾ	=	ಜಾಣಾತನ.	ಸವಿಗೂಱಾ	=	ರುಚಿಯಾದ ಉಂಟು.
ಆತ್ಮ	=	ಸಮಧಿ.	ಪುರಳಿ	=	ಹುರುಳು.
ಎಪ್ರೋಮ್ಯೂ	=	ಯಾವಾಗಲೂ.	ಬೆಮೆ	=	ಭೂರಂತಿ, ಭೂಮೆ.
ಕಕ್ಕಳಿತೆ	=	ಅತ್ಯಾಸೆ.	ತಾಳಿ	=	ಧರಿಸಿಕೊ.
ಬೀಜಮಂತ್ರ	=	ಮೂಲಮಂತ್ರ.	ಕೂಮೇ	=	ಶ್ರೀತಿ.
ಅಜಿ	=	ಆಡು (ಬ್ರಹ್ಮ).	ಮೋಡೆ	=	ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವಳು.
ಭವತಿ	=	ಪೂಜ್ಯಜೀ.	ನಿಕ್ಕವ	=	ನಿಶ್ಚಯ.
ಅಭ್ಯಾಗತ	=	ತಾನಾಗಿ ಬಂದವನು, ಅತಿಥಿ.			

ಅಭಾಷನ

I. ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಅರಣ್ಯಕ ಮುನಿಯ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸ್ನೇಹಿಕರಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪಭಾರವೇನು?
2. ಮುದ್ದಣನು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಂತ್ರಗಳು ಯಾವುವು?
3. ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮುದ್ದಣನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೇನು?
4. ಮುದ್ದಣನು ಕವಿಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

II. ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ವಿವರಣಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಮುದ್ದಣ – ಮನೋರಮೆಯರ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
2. ಸರಸ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಕ್ಕಿ ನಗಿಸುವ ಧರ್ಮ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಪರ್ಯಾ ಭಾಗ ಸುಂದರವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ – ಹೇಗೆ? ವಿವರಿಸಿ.

III. ಸಂದರ್ಭ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.

1. ಆತಿಧ್ಯ ಮೆಂದೊಡೇ? ಬಣಿಯ ಬಾಯುಪಚಾರಮೇ?
2. ಎನಗಿದಚ್ಚರಿ, ಎಂಟುಟಾತಾಂ.
3. ಎನ್ನೊಳಿಂತಿದು ಪಾಸುಪ್ರೋಕ್ಕು.
4. ಎಂದು ಮೆಂತು ಮುಸಿರೆನಾಡೆಂ.

ಭಾಷಾಭಾಷಾನ

1. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪುಣ್ಯಶ್ರಮ, ನೀರಿತ್ತು, ಸವಿಗೂಳಿಕ್ಕಿ, ಎನಗಿದಚ್ಚರಿ, ಇನಿತೊಂದು, ತಮ್ಮೊಂದೆ, ಎನ್ನೆಱಿಯ, ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ, ಅಂತಾದೊಡೆ, ತನಗೊರೆಪ್ಪದು, ಅಜಗಜಾಂತರಂ, ಹೊರಲಾಣ್ಣ, ಕೈಯೊಳಿಪ್ಪ, ತನ್ನಣೆ, ಕಣ್ಣಾಣೆ.

2. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ವಾಕ್ಯ ಮಾಡಿ ಸಮಾನಗಳ ಹೆಸರು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಚಳಿಗಾಲ, ನೀರಿತ್ತು, ಶೋಜ್ಞಾರು, ಮೂಜಗ, ಮುಂಗತೆ.

3. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಕರಿದು, ತಪ್ಪು, ನಗು, ಕಾಡು.

4. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರಿ.

ದಶನ, ಸತ್ಕರಿಸು, ಸಿಂಗರಿಸು, ತಣಿಸು, ಜಪಿಸು, ನುಡಿ, ಉಪದೇಶ, ಸೋಗಸು.

5. ತತ್ವಮ – ತದ್ವಾಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ವಿನೋದ, ಗೋಟ್ಟಿ, ಸಾಯಿರ, ಕಬ್ಬಿ, ತವಸೀ, ಜೋಗಿ, ರಿಸಿ, ಸಿಂಗರ, ಬಣ್ಣ, ದೋಸ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಈ ಗಢಭಾಗವನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಈ ಪರ್ಯಾಭಾಗವನ್ನು ನಾಟಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ.

ಪದ್ಯ

ನಕ್ಕ ನಗಿಸಿರೆ ಸಾರ

ತರೆಯಾಗು ವಿಶ್ವಜೀವನದ ದಿವ್ಯಭ್ಯಾಯಲಿ ।
ಕರಗಿಸದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬೇರೆತನವರಿವ ॥
ಮರುತನುರುಬನು ತಾಳುತೇಳುತೋಲಾಡುತ್ತ ।
ವಿರಮಿಸಾ ಲೀಲೆಯಲಿ – ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥ 1 ॥

ಬರಿಯ ಪ್ರೋಜ್ಞ ವಿಚಾರ ಮಾನುಷ ವ್ಯಾಪಾರ ।
ಪರಕಿಸಲು ಪ್ರಣಾವೆಂಬುದುಮಹಂಕಾರ ॥
ಅರಳಿ ಮೊಗವನಿತಿನಿತು, ನಕ್ಕನಗಿಸಿರೆ ಸಾರ ।
ಹೊರೆ ಮಿಕ್ಕ ಸಂಸಾರ – ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥ 2 ॥

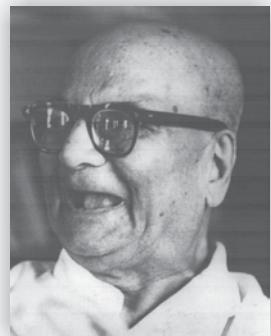
ಜನ್ಮ ಸಾವಿರ ಬರಲಿ, ನಷ್ಟವದರಿಂದೇನು? ।
ಕರ್ಮಸಾವಿರವಿರಲಿ, ಕಷ್ಟ ನಿನಗೇನು? ॥
ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಯದಿ ನಿಲ್ಲೆ ಮಾಯೆಂಗೈದೊಡೇ? ।
ಇಮ್ಮಿದಳ ಸರಸವದು – ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥ 3 ॥

ನಗುವು ಸಹಜದ ಧರ್ಮ; ನಗಿಸುವುದು ಪರಧರ್ಮ ।
ನಗುವ ಕೇಳುತ ನಗುವುದತ್ತಿಶಯದ ಧರ್ಮ ॥
ನಗುವ ನಗಿಸುವ ನಗಿಸಿ ನಗುತ ಬಾಳುವ ವರವ ।
ಮಿಗೆ ನೀನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೋ – ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ॥ 4 ॥

– ಡಿ. ವಿ. ಜಿ.

ಕವಿ - ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ :

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಡಿ. ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪನವರ ‘ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ಅರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ ಕೃತಿಯ ಕವಿಯ ಪರಿಪಠ್ಯ ಜೀವನದ ಕುರುಹಾಗಿದೆ. ಮಂಕುತಿಮ್ಮ ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಒಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಯ ಗುರುವು ಬರೆದಿಟ್ಟ ಕಡತವೇ ‘ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ’ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ‘ಪಸಂತ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ’, ‘ನಿವೇದನೆ’, ‘ಅಂತಃಪುರ ಗೀತೆಗಳು’ ಮುಂತಾದವು ಇವರ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕಾರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬರೆದ ‘ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಗವಡ್ಡಿತಾ ದರ್ಶನಂ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳು ಬರಲಿ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ನಕ್ಕನಗುತ್ತಾ, ಪರರನ್ನು ನಗಿಸುತ್ತಾ ಬಾಳುವುದೇ ಪ್ರವಿಶ್ಯಾದುದು. ಅಂತಹ ವರವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸು – ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕವಿಯ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

- ॥ 1 ॥ ತೆರೆ - ಅಲೆ ; ಅಭಿ - ಸಮುದ್ರ ; ಮರುತ - ಗಾಳಿ , ವಾಯು ; ತಾಳುತ - ಸಹಿಸುತ್ತು ; ಬೀಳಾಡುತ್ತು - ತೂಗಾಡುತ್ತು, ನಲಿಡಾಡುತ್ತಾ ; ವಿರಮಿಸು - ವಿಶ್ವಿಮಿಸು ; ಲೀಲೆ - ಆಟ
- ॥ 2 ॥ ಪೋಳ್ಣಿ - ತಿರುಳಿಲ್ಲದ ; ನಿಷ್ಪಯೋಜಕ ; ಪರಕಿಸಲು - ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ; ಮೊಗ - ಮುಖ ; ಹೊರೆ - ಭಾರ
- ॥ 3 ॥ ಕರ್ಮ - ಕೆಲಸ ; ಮಾಯೆ - ಬ್ರಾಂತಿ , ಬ್ರಹ್ಮೆ ; ಏಂ - ಎನು ; ಗೈದೊಡಂ - ಮಾಡಿದರು ; ಇಮ್ಮಿದ - ಸುಂದರ , ಚೆಲುವ ; ಸರಸ - ವಿನೋದ, ಚೆಲ್ಲಾಟ ; ಮಿಗೆ - ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ಅಭ್ಯಾಸ

- I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎದು ಅಥವಾ ಆರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.
- ಯಾವ ರೀತಿಯ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಿಮಿಸಿಕೋ ಎಂದು ಮಂಕುತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಕವಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
  - ಸಂಸಾರದ ಭಾರವನ್ನು ಯಾವ ಸಾರದಿಂದ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಕವಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
  - ಸುಂದರತೆಯೇ ವಿನೋದವೆಂಬುದನ್ನು ಕವಿ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
  - ಎಂತಹ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಂಕುತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಕವಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರಿ.
ತಾಳು, ಲೀಲೆ, ನಕ್ಷನಗಿಸು, ಕರ್ಮ, ಸರಸ, ಅತಿಶಯ.
- ತತ್ಸಮಗಳಿಗೆ ತದ್ವವಗಳನ್ನೂ, ತದ್ವವಗಳಿಗೆ ತತ್ಸಮಗಳನ್ನೂ ಬರೆಯಿರಿ.
ಅಭಿ, ಮೊಗ, ಜನ್ಮ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸಹಜ, ಧರ್ಮ.
- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ವಿಶ್ವ, ಕರ್ಮ, ಮೊಗ, ಪರ, ಭಾಳು.
- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
ತರೆಯಾಗು, ದಿವ್ಯಾಭಿ, ತಾಳುತೇಳುತ, ನಗುವುದತ್ತಿಶಯ
- ಸಂದರ್ಭ ಸಹಿತ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.
  - ಪರಕಿಸಲು ಪ್ರಣ್ಯವೆಂಬುದುಮಹಂಕಾರ.
  - ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಯದಿ ನಿಲ್ಲೆ ಮಾಯೆಯೇಂ ಗೈದೊಡೇಂ ?
  - ನಗುವ ಕೇಳುತ ನಗುವುದತ್ತಿಶಯದ ಧರ್ಮ.

ಚರ್ಚೆ

ಡ.ವಿ.ಜಿ. ಯವರ ‘ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ’ ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.
‘ನಕ್ಷನಗಿಸಿರೆ ಸಾರ’ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

ಉಪಪರ್ಯಾ

ಅಕ್ಷ್ಯ ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ

ಡಾ. ಎನ್. ಮಾತೀರಾವ್

ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಾರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಹಾಸನದ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಭೇಯ್ಯದ ಬಳಿ ತಿರುಗುವ ಹೆಣ್ಣಿಯ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಾನು ಆ ದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿದದ್ದು ಕಾಲು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ದುಃಖದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿ ಆಗಿ ನಾನು ಬಿ.ಎ., ಪರಿಷ್ಕೇಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಲ. ಪರಿಷ್ಕೇಗೆ ಹದಿನ್ಯೇದು ದಿನವಿದೆಯೆನ್ನವಾಗ ನಮ್ಮ ತಂಡೆಗೆ ಸವಳತ್ತು ಕಾಯಿಲೆಯೆಂದು ತಂತಿ ಬಂದು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಸಂಜೆ ಎಂಟು ಫಂಟೆಗೆ ಹೊಸ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ರೈಲಿನಿಂದಿಳಿದು, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲೇ ಆ ನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಗಳನ್ನು ನಡೆದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯೇ ತುಂಬಿತ್ತು. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಿಂದ ನರಜಿತ್ತಿದ್ದ ನಮ್ಮ ತಂಡೆಯ ಮರಣವೇನೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ, ತಂತಿಯ ಒಕ್ಕಣೆ ‘ಕಾಯಿಲೆ’ ಎಂದು ಮಾತ್ರವಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ತಂಡೆಯ ಮುಖ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು.

ಆದದ್ದು ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸರಿರಾತ್ಮಿಯಲ್ಲೇ ದಹನಕ್ಕಿಯೆ ನಡೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಅವರು ಕೊನೆಯ ಬಾರಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಬಳಿ ಹಿತ್ತಾಳಿಯ ಕಂಬವೋಂದರಲ್ಲಿ ದೀಪ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರು ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಸಿ, “ಇಂದಿನಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಕರ್ಮನಾಡೆ: ಮನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬರುವ ಭಾರ ನಿನ್ನದು, ಕಂಡೆಯ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅದು ಅನುಕಂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸನ್ನಿಹಿತ. ಆದರೆ ಅವರ ದಸಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೋರಿಬಂತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರು ನನ್ನ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿರಲಾರು. ಅವರ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ನಂದ ಜೀವದ ಕಡೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬದುಕಿ ದುಡಿಯಬೇಕಾದ ಜೀವದ ಕಡೆಗಿತ್ತು. ಸಾವು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಜೀವನ.

ಈಗ ತಂದೆ ಸತ್ತ ದುಃಖ ಅಷ್ಟಾಗಿ ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೆ ಬಂಧುಗಳು ಹೋರಿದ ಸಹಾನು ಭೂತಿ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆಯೆಗಳು ನಡೆಯುವಾಗ ಅವರು ಹೆಚ್ಚೆಹೆಚ್ಚೆಗೂ ಕೊಟ್ಟ ಬೆಂಬಲ. ಅವರ ಹಿತನುಡಿಗಳು -ಇವೆಲ್ಲಾ ಅಜ್ಞಿಯದೆ ನಿಂತಿವೆ.

ಈ ಬಾರಿ ನಾನು ಅಕ್ಷಯೆಬ್ಬಾಳಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ಭೇಯೆದ ಮೇಲೆಲ್ಲ, ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸನೇ ಆ ಹೆಚ್ಚೆಯ ರಸ್ತೆಯನ್ನೇ ತುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಉರು ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಮಲೇರಿಯಾ ರೋಗದ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಅರ್ಥಪಾಲು ಜನ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಹೆಚ್ಚೆಯ ಉರಿನಿಂದ ಒಂದುವರೆ ಮೈಲಿ ದೂರವಿರುವ ಬೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಸ ಉರನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಉರು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾಳುಗುಡಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿತು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸಿಕ್ಕುಪುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಲ್ಲೆನಾದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಹಿಂದೆಂದೂ ಆ ಗುಡಿಯನ್ನು ಹಾಯದೆ ಉರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರಲ್ಲ. ಉರನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದೃಷ್ಟಿಪೂರ್ವಾನ ತರುವಂಥದಲ್ಲ. ಕಾರು ನಡೆಸುವುದನ್ನೂ ಮರೆತು ನಾನು ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಈ ದೃಷ್ಟಿವನ್ನಲ್ಲ - ಇದಲ್ಲ ನನ್ನ ಅಕ್ಷಯೆಬ್ಬಾಳು, ಎನಿಸಿತು. ಆ ಚಚ್ಚೆಕದ ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಗಳ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ? **ಉರಿನ ಚಾವಡಿ, ಹನುಮಂತರಾಯನ ಗುಡಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳು, ಸಿಹಿನೀರಿನ ಬಾವಿ, ಅದರ ಬಳಿ ತೋಳೆದಿಟ್ಟಿರುವ ಬಿಂದಿಗಳು, ನೀರೆಳೆಯುವ ಹೆಂಗಸರು, ಮನೆಗಳ ಮುಂದಿನ ರಂಗವಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರ ಇವೋಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದು ಹೇಗೆ ನಮ್ಮ ಉರಾದೀತು?** ಈಗಿನ ಉರು ಬಸ್ತಿ ರಸ್ತೆಯ ಏರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವ್ಯವಸ್ಥಾಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಕೆಲವು ಮನೆಗಳನ್ನಂತೂ ಮನೆಯನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಜೋಪಡಿ ಎಂದರೆ ತಡೆದೀತು. ಮನೆಗಳ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಂದು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಂದು ಗಾಡಿಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹನುರು ಕಾಣಿಸದು. ರಂಗವಲ್ಲಿಯಿಲ್ಲ, ಹೋರಣವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊರತೆಯೆಂದರೆ ಉರಿನಲ್ಲಿಂದು ಗುಡಿಯ ಗೋಪುರ ಕಾಣಿಸದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇದು ಉರಲ್ಲ, ಇಂದಿದ್ದು ನಾಳೆ ಹೊರಡುವ ಯಾವುದೋ ದಂಡಿನವರು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ನಿಮಿಷಸೆಂಡ ಶಿಬಿರ, ಎನ್ನುವಂತಿದೆ.

ಉರು ಹೋಸದಾದರೂ ಜನರು ಹಿಂದಿನವರು ತಾನೆ, ಎಂದು ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತಿಯನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದರೆ, ಜನರೂ ಹಿಂದಿನವರಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಿರಿಯರು ಆಗ ಏದಾರು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದವರು ಈಗ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಗೌರವ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ನನಗೆ ದೊರೆಯುವುದು ಮಯಾದೆಯೇ ಹೊರತು ಸ್ವೇಹವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಒಡನಾಡಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು, ನನ್ನೊಡನೆ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಈಜಿದವರು, ಹೋಟದಲ್ಲಿ ಎಳನೀರು ಕಡ್ಡವರು, ನಡುರಾತ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡವರ ಹೊಲಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಸೌತೆಯಕಾಯನ್ನು ಲಾಟಿಮಾಡಿದವರು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಬೆಂಗಳೂರು ಮೈಸೂರುಗಳಲ್ಲಿ ನೊಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೂಂದು ಸಾರಿ ನೋಡುವುದೂ ಕಷ್ಟ.

ನನಗೆ ಆ ದಿನ ಸತ್ಯಾರ ಮಾಡಿದವನೇನೋ ಹೆಚ್ಚೆಯ ಸ್ವೇಹಿತನೇ. ಆದರೂ ಅವನಿಗಿದ್ದ ನೂರೆಯು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಹರಟಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮಿಶನಿಗೆ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಗದ್ದೆಯ ಪೈರು ಕೊಯಲ್ಲಾಗಿತ್ತು: ಅಂದೇ ಹೋಗಿ ಬತ್ತವನ್ನು ಅಳೆಸಬೇಕು. ಅವನ ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾರೂ ಈಗ ಲಂಗುಲಗಾಮಿಲ್ಲದ ಹುಡುಗರಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತವರು.

ಒಂದು ಪೇಳಿಗೆ ಪುರಸ್ಕೂತಿದ್ದರೂ ನಾವು ಮಾತಾಡುವುದು ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು? ತಮ್ಮ ದಿನದಿನದ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ನನಗೆ ಬೇಸರವಾದಿತೆಂದು, ಅವರ ಭಯ; ನನ್ನ ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಇವರೆದುರಿಗೆ ಮೇರಸಿದರೆ ಇವರಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಭಯ. ಅಹಿತವಾಗುವಂತೆ ನಡೆದು ಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂಬ ಸದ್ಭಾವನೆಯೇ ನಮ್ಮಿಬುರನ್ನೂ ದೂರವಾಗಿಟ್ಟು. ಅಲ್ಲದೆ, ನಾನು ಯಾವ ಶಾರಿನ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಮೇಲಕುಹಾಕುತ್ತು ಬಂದನೋ ಆ ಶಾರಿನಿಂದ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬೇರು ಕಿತ್ತು ಬಂದವರು. ಅವರಿಗೆ ಇಂದಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮುಖ್ಯ. ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಒತ್ತಡವೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಶಂಕೆಯೂ ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಮರೆಸಿತ್ತು. ನನ್ನಂತೆ ಅವರೇನೂ ರೋಮ್ಯಾಟಿಕ್ ಮನೋವೃತ್ತಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದವರಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

ಅಂತೂ ಆ ದಿನ ಅಕ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚಾಳು ನನಗೆ ಆಕ್ರೀಯವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಬ್ಬಿಗಾಗಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತೇದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಬೆರೆಯಲೊಲ್ಲವು. ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಜಾರವೇ ದೊರೆಯದೆ ಬಹು ಬೇಗ ನೆಲೆಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತು. ನನ್ನ ಮುಗ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ, ಎಷ್ಟು ಸಂಬಳ ಬರುತ್ತದೆ, ಕೊನೆಯ ಮುಗ ಏನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಂಟಿಯೋಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಅವರ ಮಗಳಿಗೆ ಯಾರಾದರೂ ವರನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತೇನೆಂದು ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲೊಲ್ಲದು.

ಮಾತಾಡುವಾಗಲೂ ಅವರು ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಬೆರಸಿದ ಗೌರವ ಹೇಗೋ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಯಾವ ಮನೆ ಮೊದಲು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಯ ಗಂಟನ್ನಿಡುವುದು ಹೊರತು, “ನಾನು ಮನೆಯ ಅತಿಥಿ” ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. “**ಚಿಕ್ಕಮ್ಮು, ವಾರದ ಹುಡುಗ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಏನಡಿಗೆ?**” ಎನ್ನುತ್ತಾ ನೇರವಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಕೈತುತ್ತು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಈಗ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಈಗ ಮನೆಗೆ ಹೋದರೆ ಬಾಳೆ ಎಲೆ ತರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಹಪ್ಪಳ ಸುಟ್ಟು ಸಂಡಿಗೆ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. “ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಒಂದು ದಿನ ಶಾಂತಕ್ಕೆ ಕರೆಯಬೇಡವೇ?” ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಮಾತುಕಢೆ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಹೊರಗಿಸಿದಂತಹಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಹೀಗಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಕೈತುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದವರು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಈಚಿನವರೊಡನೆ ಆ ಬಾಂಧವ್ಯವಿರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಏನು? ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದೆ? ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಹಾಸ್ಯ, ಅಬ್ಬರ, ಕುಣಿತ, ನಲಿವು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ ಜೇತನಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ಬರಿಯ ಕನಸು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಜೀವನವನ್ನು ಲಘು ಧೈರ್ಯಿಂದ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ ಕುಗ್ಗಿದೆ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗೆಗಿಂತ ಭ್ರಮಟೆಯೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಕಂಡೊಡನೆ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅಪ್ಪುವ ಆ ಪ್ರೇಮ, ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಾಡುವ ಆ ಸರಳತೆ, ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜರೆಯಲ್ಲಿ ಯೋವನದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಂದಧ್ವ ನನ್ನ ಹುಟ್ಟುತನ. ಪುಸ್ತಕವನ್ನೊಂದುವಾಗ ಎಲ್ಲೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮತ್ತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕಡೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಬಹುದು. ಜೀವನವನ್ನೂ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕಡೆಯಿಂದ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಲಾದಿತೆ – ಜೀವನ ನಾವು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಕಡೆ ನಿಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನವೇ ನಾನು ಅಕ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿನಿಂದ ಹೊರಟೆ. ರಸ್ತೆ ಕವಲೊಡೆಯುವ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಾರು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹಳೆಯ ಉರಿನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಜಾಲಕನಾದ ನನ್ನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ನಿಂತಂತೆ ತೋರಿತು. ಅದು ನ್ಯಾಯವೇ. ನಾನು ಮೊದಲು ಹೊನ ಉರಿಗೆ ಹೋದದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತು.

ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಅಗಲಿದ್ದು ಅನಂತರ ಅವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ, ದೃವನಸ್ಸಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮುಖದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ನಿಯಮವೋಂದಿದೆ. ಅಷ್ಟು ವರ್ಷವೂ ನಾವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು, ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಜೀವನಾನುಭವವೂ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೆಳಿದಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾಸಿ ಮಂಕಾಗಿರುತ್ತವೆ; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ನೆನೆದು ಅಲೋಕಿಸಬಾದ ಕಾಂತಿಯೋಂದನ್ನು ತಳೆದು ಮತ್ತೆ ಸ್ತ್ರೀಪಥಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಿಯಜನರಿಂದ ದೂರವಾದದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳು, ಅವರಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು, ಅವರ ನಿಲುವು ಭಂಗಿಗಳು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿದ್ದ ಅವರಣ - ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲದ ಮೇರುಗು ಬಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇಮ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜೀವನಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಹೋಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮ್ಮಾನಿಕವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೋಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮ್ಮಾನಿಕವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಎಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನ ಚಿತ್ರಗಳ ಕಾಂತಿ ಮನಕಾಗಿವೆಯೆಂದಲ್ಲ. ಆ ಕಾಂತಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಟಿದದ್ದೇ ಹೋರತು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಯಾವುದೋ ಸಂಕೀರ್ಣಚಿತ್ರ - ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡಿದ್ದ ಹಲವಾರು ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಭಾವನೆಯ ಗಾರುಡಿಯಿಂದ ಒಟ್ಟಿಗೂಡಿಸಿದ್ದು. ನಾವು ವಸ್ತುತಃ ನೋಡುವುದೊಂದು ದೃಶ್ಯ, ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಾದರೋ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ‘ದರ್ಶನ’. ಅದಕ್ಕೂ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ಸಂಬಂಧ ಎಂದೋ ಕಡಿದು ಹೋಗಿ ನೆನಪಿನ ಚಿತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಕಿಹೆಚ್ಚಾಗಿನ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ನೆನಪೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಾನು ಆ ಉರು, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಹೇಮಗಿರಿ, ಹೇಮಾವತಿ ನದಿ - ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಧ್ವನಿಮಾಡಿ ನನಗೇ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಆ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಕಡೆ ಆ ಪ್ರದೇಶದ ವಾಸ್ತವಚಿತ್ರ ದೂರವಿದ್ದದರಿಂದ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಹಚ್ಚಿದ್ದದರಿಂದ, ಈ ಬಗೆಯ ಶೃಂಗಾರ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಉರು ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವ ಪರಿವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು; ರೇಖೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ, ಬಣ್ಣದ ಮೇಳ, ಕುಂಚ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಒದಗಿಸಿದೆ.

ಆ ಉರಿನವರಲ್ಲದ ಜನರಿಗೆ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಕಂಡ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅನುಭವವೂ ಇಲ್ಲ, ಈಗ ಆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಭಾವವೂ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಭಾವನೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದ ವಾಸ್ತವಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಬಿಡ್ಡವರು. ಅವರಿಗೂ ಅಕ್ಕಿಹೆಚ್ಚಾಗಿನ ನಡುವೆ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ (**Psychic distance**) ಇಲ್ಲ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸೌಂದರ್ಯದರ್ಶನವಾಗುವುದು ಕಟ್ಟ, ಯಾವ ಬೆಟ್ಟವೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು

ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಬಣ್ಣ ಬರುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ತ್ವಿಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ತಮ್ಮಲೀರುವ ಅಲ್ಲತೆ ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೆಳೆದುಕೊಂಡು ನಮಗೆ ಸಹ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ದೇವರು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಮಾಯೆ, ಇದು. ಅಥವಾ ನಾವು ಸಿನಿಕ್ ಜನರಾದರೆ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯನ್ನಿಂಬಹುದು. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಪುಲ್ಲವಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದ ಗಾನವು ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಕಂತಸ್ವರದ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ, ನೆನಪಿನ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಯ ಅವೃತ್ತದಿಂದಲೇ ಪ್ರೋಷಿತವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಗಂಧವ ಗಾನದ ಇಂಘು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರನಃ ಅದೇ ಗಾನವನ್ನು ಅದೇ ಕಂತದಿಂದ ಕೇಳಿದಿದ್ದರೇ ಒಳ್ಳೆಯದೇನೋ. ಮತ್ತೆ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಬಂದ ಆ ಗಾನವು ನಮ್ಮ ಮನೋಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗುಂಗುಟ್ಟಿರುವ ತನ್ನ ಅಕ್ಷನ ದಿವ್ಯ ಮೋಹಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಪಡೆಯಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಷ್ಟು ಉದಾರವಲ್ಲ, ಈ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚ.

ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅಕ್ಷಕೆಬ್ಬಾಳಿನ ಒಡನಾಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನನಗಾದ ಅತ್ಯಾಪಿಗೆ ಇದೇ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಹಿಂಡೆ ಗಮನಿಸಿದ್ದ ದುಶ್ಕಿಗಳು ಜಾಗ್ರತ್ವಾಗಿ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೆಷ್ಟು ವಿಕಾರ ಮಾಡಿವೆಯೋ, ಜಿವನದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಘಾಸಿ ಹೊಂದಿದ ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಅದೆಷ್ಟು ಗಾಯಗಳು ಕಾಣುತ್ತವೆಯೋ, ಹೃದಯದ ಮಾರ್ದವ ಘಾಸಿ ಅದೆಷ್ಟು ಕಲ್ಲಾಗಿದೆಯೋ -ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದೆ, ವಿಚಾರಿಸಿದೆ ಇದ್ದರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೇನೋ. ಅಥವಾ ಇವೆಲ್ಲಾ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಕೊಂಚ ಕೊಂಚವಾಗಿ ನನ್ನ ತಿಳಿವಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೇ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಕಲ್ಪನೆಯ ಚಿತ್ರದಿಂದ ವಾಸ್ತವ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಹತಾತ್ಮಾಗಿ ನೆಗೆದರೆ ಕಷ್ಟ.

ಆದರೆ ಪುನರ್ದರ್ಶನ ದೃವಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೃದಯವೂ ಮತ್ತೆ ಕರಗಬಹುದು. ದೋಷವನ್ನೇ ಬೆದಕುವ ಕಲ್ಪಣದ ದೃಷ್ಟಿ. ಅವಿಶ್ವಾಸ, ತೆಗಳುಗಾರನ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಪವಿತ್ರ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಲ್ಲವು. ಆ ಘಾಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಳೆಯ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯವೋಂದರಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ. ಕಾಲದ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನಾವು ಕಾಲಾತೀತವಾದ ವಸ್ತುವಿನೆಂದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅದನ್ನು ಅಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೇಳುಭಾವನೆಗಳು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಅಳಿಸಿಹೋಗಬಹುದು. ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭೇಯನ್ನು ಬೀರಬಹುದು.

ಈ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದು ನನ್ನನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಗೆ ಎಳೆತಂದಿರಬೇಕು. ನಾನು ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತನೇ ಹೊರತು ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ - ಹೋಗಬೇಕೆಂದೆನ್ನಿನಲೂ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವರು ನನಗೆ ಅಪರಿಚಿತರು. ಅವರೆಡುರಿಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವುದು ತರವಲ್ಲ. ಶುದ್ಧ ಉನ್ನಾದದ ಪ್ರಾಣ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ದೃವ ನಿರೀಶ್ವರವಾದಿಯನ್ನಿಂಬಹುದಾದ ನನಗೂ ಅದೆಷ್ಟು ತ್ವಿಯವೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಾರು! ನನಗೆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಗ್ರಹ ದೇವರಲ್ಲ - ಅಥವಾ ದೇವರೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅರೆಗತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣ, ಸೂಡರುಗಳಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ಹರಿದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ಕಂಬಗಳು, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಭಾವಳಿ, ಮೊಣಕಾಲುರಿ ಗರಿಗೆದರಿ ದೇವರೊಡನೆ ಗಗನಕ್ಕೆ ಹಾರಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಗರುಡ, ಮತ್ತೊಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಒರಗಿಸಿರುವ ಮುತ್ತಿನ ಬಣ್ಣದ ಭತ್ತ, ಅದರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಒಲೆದಾಡುವ

ಕುಂಕುಮ ವರ್ಣದ ಗೊಂಡೆಗಳು - ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿರುವ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನನ್ನ ಪೈಮು ಮತ್ತು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಭಕ್ತಿ ಹರಡಿದೆ. ಆ ಗಭ್ರಗುಡಿಯ ಕತ್ತಲೂ ಸಹ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು. ಅದು ನಮ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಬಂಧದ ಸಂಕೇತ. ನಾವು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದರಿಂದ ವಿಮುಖರಾಗಿ ಕೆಲಕಾಲ ಮನಕುಮನಸೂದ ಅನ್ವಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತೊಳಿದ ಮೇಲೆ ತಾನೆ ದೈವಸನ್ನಿಧಿಯು ಅರಿವಾಗಬೇಕು.

ನಮ್ಮಾರ್ಥಿನ ದೇವರು ನರಸಿಂಹ. ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನಲ್ಲ; ರಾಕ್ಷಸ ಸಂಹಾರದ ರೋಷವೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು ಲಷ್ಟಿಯ ಸಾಮೀಪ್ಯದಿಂದ ಶಾಂತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶದನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಭಯಕಸ್ತವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನ ಮೂರ್ತಿ - ಲಷ್ಟಿನ್ನೆಸಿಂಹ. ಭಕ್ತರು ದೇವರಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೋರೆ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಹೊರಬಿದ್ದಿರುವ ನಾಲಗೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮುಖ್ಯಗಳ ಕೆಳಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಬೆಳೆಸಿನಿಂದ ಕಣ್ಣಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತವೆ. ಆರಂಗುಲದ ಕೆಂಪು ಅಂಚಿನ ಪಂಚೆಯನ್ನುಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆಯಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ ಇವೊಂದೂ ವಿಗ್ರಹದ ಸೌಮ್ಯತೆಗೆ ಕುಂದು ತಂದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಕಾವಲಿರುವ ಸರ್ವವೂ ಸಹ ಆಗಾಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಯಾರ ಗೊಡವೆಗೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನಮೂರ್ತಿ. ಆದರೂ ಆತನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಕೆರಳುತ್ತಾನೆ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ಕೊಂಡಾಗಲೇ ನಾಶವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅಂಧಕಾರವು ಮರುಕಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಬಳಗದವರಲ್ಲಿಯೇ - ತನ್ನನ್ನು ಮನೆದೇವರೆನ್ನುವವರಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮತ್ತೆ ಉಗ್ರನರಸಿಂಹನ ಅವಶಾರವಾಗಬೇಡವೇ!

ನಮ್ಮ ತಾತಂದಿರಿಗೆ ಆ ಕೋಪದ ಅನುಭವ ಒಂದುಭಾರಿ ಆಯಿತಂತೆ. ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಆಗ ಚಿಕ್ಕ ಮನು. ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ; ಸಿಡುಬು ಮಾರಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಜಿತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ತಿಂಗಳ ಮೇಲಾದರೂ ರೋಗ ವಾಸಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನುವಿನ ತಂದೆತಾಯಿಯರು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ತೀರಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವನು ಕೃಪೆತೋರಿದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಮ್ಮ ತಾತಂದಿರು ದೇವರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಾದು ತಮ್ಮ ಸಂಕಟವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನುವಿನ ಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಕೆಡುತ್ತ ಬಂತು. ಉಳಿಯುವ ಚಿಹ್ನೆಯೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಮನುವಿನ ಬಳಿ ಕುಳಿತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಗುಡಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಒಳ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿದ್ದ ಬಲಿಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಉದ್ದೇಗಿದಿಂದ ಹಣೆ ಚೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, “ಇನ್ನೂ ನಿನಗೆ ದಯೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ಮತ್ತೆಪ್ಪು ಕಾಡ ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀಯೇ? ಆಗಲಿ, ನೀನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಯಾರು ಕಾಡಬೇಕು! ನನಗೆ ಬೇರೆ ಶರಣಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಲ್ಲೆ, ಆ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕಾಡುತ್ತಿರು. ನನ್ನ ಸೇವೆ ಬೇಡವಾಯಿತಷ್ಟೆ. ಮನುವನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊ!” ಎಂದು ದೇವರನ್ನು ನೀಂದಿಸಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಮಲಗಿದರಂತೆ. ಮಲಗಿದೊಡನೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂತು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನ ಮೂರ್ತಿ ಎದುರು ನೀಂತು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಕಡಿ ಹೊರಟಾಗಲೂ ಜಾವಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. “ನನ್ನನ್ನು ಆತುರಪಡಿಸುವ ಧ್ಯೇಯ ಬಂತೆ, ನಿನಗೆ? ನಿನ್ನ ಮನು ಬದುಕುತ್ತೆ. ತಲೆ ಚೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ.” ಎಂದೂ ರೋಷದಲ್ಲೇ ಆಶ್ವಾಸನ ಹೊಟ್ಟು ಆ ಮೂರ್ತಿ ಅದ್ವೈತವಾಯಿತಂತೆ.

ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞ ಕೊಡಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತು ಮನುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರು. ಮನುವಿನ ಕೈ ಕಾಲುಗಳ ಸಂದುಸಂದಿನಲ್ಲಿ ಸಿಡುಬಿನ ಹುಳ್ಳಗಳಿಂದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಒಂದು ಮುದ್ದೆಯಾದಂತಿದ್ದುವು.

ಎಡ್ಡಿನ ಸವರಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಅದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲಾ ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ದಿನ ಮಾತ್ರ ಮೃದುವಾಗಿ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಹೋದಾಗ ತೊಡೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮುಂಗಾಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದ ತಂದೆಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೆಚ್ಚಾತ್ತಾಪ. ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ಉರಿಯತ್ತಿದ್ದ ನಂದಾದೀಪಕ್ಕೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆರಡು ತುಪ್ಪದ ದೀಪಗಳನ್ನು ದೇವರ ಮುಂದೆ ಹೊತ್ತಿಸಿಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಹೆಂಡತಿಗೆ “ಮಗು ಬದುಕುತ್ತೆ, ಅಳಬೇಡ” ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಆ ನಡುರಾತ್ಮಿಯಲ್ಲೇ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾನಮಾಡಿ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಬೆಳಗಿನವರೆಗೂ ಅಪರಾಧಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು. ದಿನ ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ಮಗು ಗುಣಮುಖವಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಅಂದಿನಿಂದಾಚೆಗೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞನಿಗೆ ಜೀವನದ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಟರ್ಗಳೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಜೆಯಂತೆ ಲಘುವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಮಗ ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವನಾಗುವವರೆಗೂ ಅವರು ಬದುಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವ ಅಳುಕೂ ಇಲ್ಲದೆ ಹಷಟಚಿತ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಉಸಿರನ್ನು ಒಬ್ಬಿಸಿದರಂತೆ.

ಚಿರಕಾಲ ವೈಧವ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞನೂ ಅಂದು ದೇವರು ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆಗ ಉಲ್ಲಿದುಕೊಂಡ ಮಗ ನಡುವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ವಾತರೋಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ನರಳಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಆಕೆ ತನ್ನ ವೃದ್ಧಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವರ ದೇವಭಕ್ತಿ ಸಡಿಲವಾಗದ್ದನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣಿರು. ಮಾನವತೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯುವರು. ಆದರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ನಂಬಿಕೆ ಅಚಲವಾದದ್ದು. “ಯಾವ ದಿನ ಅವನ ಕರುಣೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ನಮಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಹಿಂದೆ ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಬದುಕಿಸಿದ ಮಗುವನ್ನು ನರಳಿನುವ್ಯಾದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗೆ ಹಕ್ಕುಂಟು? ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪವೇನೋ ಇದೆ ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು,” ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವರು, ಈಗ ನಾನು ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಆ ಬಲಿಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಅಜ್ಞನ ಹಣೆಯ ರಕ್ತದ ಗುರುತಿದೆಯೆ ಅಂದು ನೋಡುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ನಾಲಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಅಜ್ಞಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದ “ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಮಮ ದೇಹಿ ಕರಾವಲಂಬಂ” ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವಶಿಂಥಿನಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಸದ್ಯಂಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವೆಂದು ಬಲ್ಲೆ. ಅವರ ಸತ್ಯಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಆ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದುವು. ಈಗಲೂ ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಉಸ್ತ್ವವ ಸಂತರ್ಪಣೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ರಥೋತ್ಸವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸೇವೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾಹಿರಣಾದ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ತಾತ ರೂಡಿಮೂಡರೆನ್ನಿಬಹುದು. ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಬಹುದು. ಆ ನಂಬಿಕೆ ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಮೋಫವಾದ ಶಕ್ತಿಯೋದಿತು. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಆ ಭಕ್ತಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ನಾಲ ಕೊಡುವವರು ಪತ್ರ ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹಣ ಕೊಡುವುದು ಸಹ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ರಥೋತ್ಸವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉರ ಜನರೆಲ್ಲಿರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಹಿಂದುಗಳು, ಮುಸಲ್ಲಾನರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಬ್ಬ, ತೇರನ್ನು ಎಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಜಾತಿ ಮತ್ತಾನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟಿಗಳವರು ಬಂದು ದೇರೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ಸರಕನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದಾಗ ನಮಗೆ ಯಾವ ಎಗ್ಗಿಬಿಷನ್ನಿಗಿಂತಲೂ ಅಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ನಾಳೆ ಮಾಯವಾಗುವ ಆ ಪೇಟೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನೂ

ಇಲ್ಲ. ರ್ಯಾತರ ಜಡಿ, ತಾಯಿತಿ ಕಟ್ಟಲು ಬೇಕಾದ ಅನಂತನ ದಾರ, ಕಡಲೆಪುರಿ, ಬಳೆ, ಕಲ್ಯಾಣಸೇವೆ ಬತ್ತಾಸುಗಳ ರಾಶಿ - ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲಿನ ವೈಭವ. ಸಂತೆಗೆ ಬಾರದ್ದೇನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥೋತ್ಸವವಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹೇಬು.

ರಥೋತ್ಸವದ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದೂಡನೆ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ತೇರಿನ ಮೇಲ್ಬಾಗಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆಯ ಪರದೆಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಸಜ್ಜು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರದೆಗಳ ಸೊಬಗು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಕೆಂಪು, ಬಿಳಿಪು, ಹಳದಿ ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಆ ಬಣ್ಣಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ನಾವು ಸೋತಮೋನುವುದು, ಅದು ನರಸಿಂಹನ ರಥವಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತೇರು ಸುಮಾರು 25 – 30 ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತದೆ, ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಗೋಪುರದ ಮೇಲಿರುವಂತೆ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಅಧ್ಯ ಚಂದ್ರ, ನಡುವೆ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಧ್ವಜ, ತೇರಿನ ಕೆಳಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಕಾಡು ಮರದಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು; ಗಾಲಿಗಳು ಒಂದೊಂದು ಹತ್ತು ಜನರು ಎತ್ತುವಷ್ಟು ಭಾರ. ಈ ಒರಟು ರಥವೂ ನರಸಿಂಹನ ದೇಸೆಯಿಂದ ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದರೆ ರಥೋತ್ಸವದ ಸೊಬಗಿರುವುದು ರಥದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ. ಆ ದಿನ ಉರಿನಸಡಗರ ಹೇಳಿತೀರದು. ಅಂದು ಉರಿನವರೆಲ್ಲಿರುಗೂ ನದಿಯಲ್ಲೇ ಸ್ವಾನ. ಸುಮಾರು 9 ಫಂಟೆಯವರೆಗೂ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರು ಅಭಿಷೇಕ, ಅಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಯಾರಿಗೂ ದೇವರ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಜನರು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಫಂಟೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅಭಿಜಿನ್ಯಮಾರ್ತದಲ್ಲಿ ರಥಾರೋಹಣವಾಗಬೇಕು. ಮಾಚೀ ಶಿಂಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಬೇಸಗೆಯ ಉಬ್ಬರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಕ್ಷಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಮನೆಗಳವರು ಅರಳು ಮೊಸರು ಕಲಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹುಡುಗರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಎಲ್ಲರ ಕ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ದವನ ಸೆಕ್ಕಿಸಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು ಹುಡುಗರಂತೂ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆಯಬೇಕೊಂದು ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಪೈಪ್‌ಪ್ರೋಟೆ ಹೂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮುಲಾವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಾ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸವಮೂರ್ಚಿಯನ್ನು ಬಿಜಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಮೂರಿನ ಓಲಗದವರಿಗೆ ಆಗ ಎರಡೇ ಎರಡು ಹಾಡು ಬಾರಿಸಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೋಷನಮಯ, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದಿರನೆ. ರಥೋತ್ಸವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಓಲಗದವರು ಒಂದು ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ನಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರೆ ಓಲಗ ಎಷ್ಟೇ ಚೆನ್ನಾಗಿರಲಿ, ಆ ದಿನ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಕಳೆ ಬರುವುದು ಈ ಸಂಗೀತದಿಂದಲ್ಲ; ವೇದಘೋಷದಿಂದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎರಡು ತಂಡ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಂತ್ರದ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ತಂಡದವರು ಉಚ್ಚಕಂತದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ತಂಡದವರು ‘ಯೋಧಾಮಾಯತನಂ ವೇದ’ ಎಂದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ತಂಡದವರು ‘ಅಯತ ನವಾನ್ ಭವತಿ’ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸ್ತ್ರಿಮಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಜನರ ತುಂಬಗೊರಳಿಸಿದ ಹೊರಟು, ಒಬ್ಬರ ದನಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದನಿಗೆ ಶ್ರುತಿಕೊಟ್ಟು, ಜನರ ಗುಜು ಗುಜು ಶಬ್ದವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ತುಂಬುವ ಆ ಘೋಷದ ಅನಂದ ಅವರ್ಣನೀಯವಾದದ್ದು. ದೀಕ್ಷಿತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಳಂಬವಾಗಿ ಹಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಆ ಶಾಂತೋದ್ವೇಗದ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

ಗುಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಾಗ ಈ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಡುಹೋದವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ

ಹೊರಟು ಉರಿನ ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮನೆ ಹರಕುಮುರುಕಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಮನೆಗಳ ಬಾಗಿಲುಗಳು ತೆರೆದಿದ್ದವು. ಯಾವುದೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರ ವಾಸವಿಲ್ಲ. ಅದು ಈಗ ದೆವ್ಘಳ ಉರು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದರೆ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೆವ್ ಒಲೆಗೆ ತನ್ನ ಕಾಲನ್ನೇ ಓಚಿ ಉರಿಸುವುದನ್ನೂ ತನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ದೀವಿಗೆಯನ್ನು ಮೀಟುವುದನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತೇನೋ! ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣವೆಂದು ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಯಿದ್ದಿತನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿ ಒಂದು ಮಣ್ಣ ಹೆಂಟಿ ಸಹ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡವರು ಮನೆಯನ್ನು ಕೆಡವಿ ಮರಮುಟ್ಟಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು ಉಪ್ಪೆಗಜಿಯ ಮೇಳೆ, ದತ್ತಾರಿಯ ವನ.

ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಬೀದಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಾನು ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಮರೆತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭವ್ಯೋಂದು ಸೆನಪಿಗೆ ಬಂತು. ಆಗ ನನಗಿನ್ನೂ ಹತ್ತು ಹನ್ನೋಂದು ವರ್ಷ. ಉರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯವರು ಕೈಗೋನಹಳ್ಳಿಗೆ ಮದುವೆಗೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದು ಬರುವಾಗ ಕಾಲರಾ ರೋಗಿದ ಸೊಂಕನ್ನು ತಂದರು. ಉರಿಗೆ ಬಂದ ರಾತ್ರಿಯೇ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಗಿ ರೋಗಿದಿಂದ ಸತ್ತಾಗಿ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಮಗ ಸತ್ತ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೋತ್ತಿಗೆ ಯಜಮಾನನೂ ಸತ್ತ. ಇನ್ನೊಬ್ಬಿಗೆ ರೋಗ ತಗಲಿತು. ರೋಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಉರಿನ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಭಯದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ರೋಗ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಯಾರೂ ಸುಳಿಯಕೂಡದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿದ್ದ ರೋಗಿಯು ಹೇಳುವವರು ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ನೋಡಿದ ಆ ಪಾಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಆಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಆತನಿಗೆ ಶುಶ್ಲಾಷ್ಟೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟರು. “ರೋಗಿ ಎಂದಿದ್ದರೂ ನಾಯುತ್ತಾನೆ. ನೀನೂ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣ ಒಟ್ಟಿಸಬೇಡ,” ಎಂದು ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮೂರು ದಿನ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ರೋಗಿಗೆ ಗಂಜಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅದು ಹುಚ್ಚತನವಿರಬಹುದು. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ರೋಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡ. ಕಾಲರಾ ಸೋಂಕು ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ತಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಅವರು ನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಾಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ತೀರಿಸಿದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿಯುವ ವೇಳಿಗೆ ಅವರು ವಾತರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರೋಗದ ‘ಪಿರ್ಫೆ’ನಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೋಪತಾಪಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅತಿ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗಂತೂ ಅವರ ಪೆಟ್ಟಿಗಳ ನೆನಪಿತ್ತೇ ಹೊರತು, ಅದು ರೋಗದ ಪ್ರಭಾವವೆನ್ನುವುದಾಗಲಿ, ಅವರ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಸಹನೆ, ತ್ಯಾಗಬುದ್ಧಿ, ಮಾದ್ರವ ಎಟ್ಟಿತ್ತನ್ನುವುದಾಗಲಿ ತಿಳಿಯದು. ಆ ದಿನ ಪಾಳು ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇದರ ನೆನಪಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ನಾನು ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಅಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಾಯಿಷಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು.

ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತುವುದರೋಳಿಗೆ ಉರಿನ ಹಳೆಯ ಜೀವನವೆಲ್ಲೂ ಒಂದು ಬಾರಿ ಸುಪ್ತಃತ್ತಿದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅಕ್ಕಿ ಹೆಬ್ಬಳೇನೂ ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಸೆದುರಾಸೆ, ಲೋಭ ಜೈದಾಯ್, ಕರುಣೆ ಕೌಯ್, ಮೋನ ಖುಜುತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಬೆರಕೆಯಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮೂರಿನವರು ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನೆಂಬವನಿಗೆ ಭಾರಿ ಮೋನ ಮಾಡಿದ ಫಲವಾಗಿ ಆತ ಹೋಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತ ಕಢೆಯನ್ನು ನಾವೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆತ ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನ ಮಡು ಎಂದು ಈಗಲೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಆದರೂ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಗಣನೀಯವಾದ

ಕೆಲಸ. ಅದು ಶುಭವಾಗಲಿ ಅಶುಭವಾಗಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಶಾರಿನವರೆಲ್ಲರ ಸಹಕಾರ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾರಿನ ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಮನೆಯ ಜೀವನದಂತೆ ನಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಲಹಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಆ ಮನೆಯ ಅಂತಃಕಲಹ. ಒಬ್ಬರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಹಪ್ಪಳದ ಹಿಟ್ಟು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಾರಿನ ಎಲ್ಲ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾರಾಥನೆಗೆ ನೀರನ್ನೊದಗಿಸಲು ಹಂಡೆಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಹತ್ತು ಮನೆಯ ಗಾಡಿಗಳು ಹೋಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಬಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯ ಯುವಕರೂ ನಿಲ್ಲಿತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ತೋಟಗಳೆಂದಲೂ ಹಲಸಿನ ಕಾಯಿ ಬಾಳಿಯಕಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ತರಕಾರಿಗಳು ಬಂದೊದಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಡಿಗೆಗಾಗಲಿ ಬಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಚಾರಕರನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ಶಾರಿನ ಅವಮಾನವೆಂದು ಎಲ್ಲರ ಭಾವನೆ.

ಶಾರಿನಿಂದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಮೈಲಿ ನಡೆದರೆ ಹೇಮಾವತಿ ನದಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂದೆಯೇ ಇರುವ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ಅರಳಿಯಮರದ ಕೆಳಗೆ ಉಡುಪಿಯ ರಾಯರು ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು, ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಮನೆಯಿತ್ತು. ರಾಯರ ಕಸಬು ಬಯಲಾಟದವರನ್ನು ತರಬಿಯತ್ತು ಮಾಡುವುದು. ಯಕ್ಕಾನದವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಿರಿಟೆ ಭುಜಕೀರ್ತಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬೆಂಡಿನಿಂದ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಚರುರರು. ಅವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನೆಲಸಿದರೋ ತಿಳಿಯದು ಅವಿವಾಹಿತರಾದರೂ ಅವರು ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಹೆಗೆಸಿನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಹೊಡಿದ್ದರೆಂದು ಶಾರಿನೆ ಶಾರೇ ಬಲ್ಲದು. ಆದರೂ ಹೇಗೋ ರಾಯರು ಶಾರಿನವರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿ ಶನಿವಾರವೂ ಅವರು ಜೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು “ನೀನೇ ಅನಾಧಬಂಧು” ಎಂದು ತಂಬಾರಿಯ ಶ್ರುತಿಗೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಡುಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವರು. ಒಬ್ಬರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯವರೇ ಬೀದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ನೀಲಿಸಿ ಅಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಶಾರಿನಲ್ಲಿ ರಾಯರೂ ಇಲ್ಲ, ಅವರ ಕಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಹಿಂದೆ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಿನ ಹೋಗಲಿ, ಬೆಳಗಿನ ಹೊತ್ತು ತಲೆಯ ಮೇಲೊಂದು ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೊಡ, ಅದರ ಮೇಲೊಂದು ಜೆಂಬು, ಎಡಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕೊಡ, ಬಲಗ್ಗೆಯಲ್ಲಾಂದು ತಾಲಿ - ಇಷ್ಟನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಬರುವ ಹೆಗನಸರ ಸಾಲನ್ನು ನೋಡುವುದು ಕಟ್ಟಿಗೊಂದು ಹಬ್ಬ. ಆ ನಡುಗೆಯ ಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಾಟ್ಯರಾಣಿಯ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸೊಬಗಿತ್ತು. ನಾಟ್ಯರಾಣಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ವರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇವರ ಸೊಬಗು ಅಪ್ರಯತ್ನಃ ದೇಹದ ಸೌಷ್ಠವದಿಂದ, ಮನಸ್ಸಿನ ಅನುದ್ವಿಕ್ತ ಗೆಲುವಿನಿಂದ, ತಾನಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದು.

ನಾನು ಹೋಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ದಣಿಯುವವರೆಗೂ ಈಜಿದೆ. ಬಂಡೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಹಿಂಕಣ್ಣ ಮುಂಕಣ್ಣ ಲಾಗ ಹಾಕಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ಸೆಳವಿಗೆ ಮೈಯೊಡ್ಡಿ ಅರ್ಥ ಘಂಟೆ ಮಲಗಿ ಮೈಯ ನೋವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡೆ; ಅದರ ಶ್ರುತಿಗೆ ಕಂತವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಮನದಣಿಯ ಹಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಹೊಸ ಶಾರಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆದ ಅತ್ಯಾಪಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗಿ ಮೈಮನಗಳೇರಡಪ್ಪೊ ಹಿತವಾದ ಲಾಘವ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕೊರತೆಯಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಬಾರದು ಹೋಳಿಯೂ ನನ್ನದು, ಶಾರಿನ ಜನರೂ ನನ್ನವರು. ಆದರೆ ಜನರು ಮುಂದಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿ ಹಿನ್ನಲೆಯಾಗಬೇಕು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತಂಪು ಜನರಿಂದ ಬರಬೇಕು.

ನೀರಿನಿಂದೆದ್ದು ಹೊಂಗೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮೃಯೋಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ನೀರಾಟವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನ ರೈತನೊಬ್ಬ ಹತ್ತಿರಬಂದು ಕೇಳಿದ :

“ಬುದ್ಧಿ, ನೀವು ಇದೇ ಉರಿನವರಲ್ಲವ?”

“ಹೌದು ಹೇಗೆ ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿದೆ?”

“ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಸೆಳವಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲೋ ಅಯ ತಿಳಿಯಾಕಿಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿ, ಬೇರೆ ಉರಿನವರು ಹಿಂಗೆ ಹಿಂಕಣ ಮುಂಕಣ್ಣಿ ಹೊಡಿದಾರ್? ಅದೇ ಬಂಡಗೇ ಹೋದಾರ್?”

ಅನಂತರ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ :

“ನೀವು ಸುಭ್ಯಾವರ ಮಗ ಅಲ್ಲವು?”

“ಹೌದು.”

“ಎಂಥ ದೊಡ್ಡ ಜೀವ ಬುದ್ಧಿ; ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಹಂಗೆ ಇರಬೇಕು. ...ರೈತನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿರಾ? ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹರಿಗಲಿದಾಗ ತಿರಿಗಿಸಿವ್ಯಾ ಅಯ್ಯೋನ್ನು!”

“ಕಲ್ಯಾಣಿದಾಸನಲ್ಲವೇನೋ? ಎಷ್ಟು ಮುದುಕನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೀಯೋ, ಎಷ್ಟು ವರ್ಷವಾಯಿತೋ ನಿನ್ನ ನೋಡಿ! ಅಲ್ಲ ಕಣೋ, ಕೊರಮ, ಎಲ್ಲೋ ಮೋಸಳೆ ಮರಿ?” – ನಾನು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಮೋಸಳೆ ಮರಿ ತಂದುಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಅವನು ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲಾ “ಮೋಸಳೆಯ ಮರಿ ಎಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ಕಾಡುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. “ಪನು ಬುದ್ಧಿ, ಇನ್ನೂ ಮರೆತಿಲ್ಲವೇ? ಮೋಸಳೆಮರಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಈಗೇನು ಮಾಡಿರಿ ಬುಡಿ ಬುದ್ಧಿ.... ಕಮಲನಾಯಕ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿ, ತಿಳೀತ್ತಾ?” ಕಮಲನಾಯಕ ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಗೋಲು ನಡೆಸುವವನು.

ಮಾತು ಸರಳವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಅಂಗಡಿಯ ಕಾಸಿಂ ಸಾಬಿ, ಪಟೇಲ ನಿಂಗೇಗೊಡ, ಬಯಲಾಟಿದ ಉಡುಪಿ ರಾಯರು ಸತ್ತವರು ಕೆಟ್ಟಿವರು, ಉರು ಬಿಟ್ಟಿ ಹೋದವರು ಎಲ್ಲರ ನೆನಪನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಘಂಟೆಕಾಲ ಅಲ್ಲೇ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಶಿತು ಹರಣೆ ಹೊಡಿದೆವು. ಅವನು ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಗುಡಿಯವರೆಗೂ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆದರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬೀಳೊಕ್ಕಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ. ಅಕ್ಕಿ ಹೆಬ್ಬಾಳು ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಟ್ರಿಯಾಯಿತು. ಕಲ್ಯಾಣಿದಾಸ ನನ್ನಂತಹೀ ಹಿಂದಿನ ನೆನಪುಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಮೂರು ದಶಕಗಳೀಂದ ನಾನು ಶೇಖರಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ನೆನಟಿನ ಸಂಪತ್ತು ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟಿಹೋಗದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿತು.

ಕೃತಿ - ಕರ್ತೃ ವಿಚಾರ :

ಡಾ// ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್ ಅವರು ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಕ್ಕಿ ಹೆಬ್ಬಾಳು ಎಂಬ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂದೆ ಎಂ.ಸುಭ್ರಾವ್, ತಾಯಿ ವೆಂಕಟಲಕ್ಷ್ಮೀಮ್ಮೆ. ಇವರ ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು ಅಕ್ಕಿ ಹೆಬ್ಬಾಳು ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿರಾವ್. ಇವರು ಆಕಾಶವಾಸಿಯ ನಿದೇಶಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಮೃಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್, ಮಾಸ್ಟಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. ‘ಚಿತ್ರಗಳು - ಪತ್ರಗಳು’ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರ. ‘ಅಪಾರ ವಯಸ್ಸನ ಅಮೇರಿಕ ಯಾತ್ರೆ’ ಕೃತಿಗೆ ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ‘ದೇವರು’ ಎಂಬ ವೈಚಾರಿಕ ಕೃತಿಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮುಂತಾದುವು ದೊರೆತಿವೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅರ್ಹಾರ	=	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಸಿನುವ ಪ್ರದೇಶ.	ದಹನ	=	ಸುಡುವುದು.
ಕರ್ತ್ವ	=	ಬ್ರಹ್ಮ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ್ವ.	ಬಾಧ್ಯತೆ	=	ಹಕ್ಕು.
ಬೋರೆ	=	ದಿಷ್ಟೆ.	ಹಾಯದೆ	=	ದಾಟದೆ.
ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ	=	ಜಪಿಸುತ್ತ.	ಜೋಪಡಿ	=	ಗುಡಿಸಲು.
ದಂಡಿನವರು	=	ಸೈನ್ಯದವರು.	ಒಡನಾಡಿ	=	ಗೆಳೆಯ.
ಸತ್ಯಾರ್ಥ	=	ಆತಿಧ್ಯ.	ವ್ಯವಧಾನ	=	ಪುರುಸೊತ್ತು.
ಕೊಯ್ಲು	=	ಸುಗ್ರೀ.	ಹೊರೆ	=	ಭಾರ.
ಕಾಂತಿ	=	ಪ್ರಕಾಶ.	ಬಾಂಧವ್ಯ	=	ಸಂಬಂಧ.
ಸ್ತುತಿ	=	ನೆನಪು.	ಸಾಮ್ಯ	=	ಹೊಳೆಕೆ.
ಘನಿಸಿ	=	ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ.	ಸದ್ಗುಣ	=	ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣ.
ಘಾನು	=	ನೋವು.	ಕೊಂಚ	=	ಸ್ವಲ್ಪ.
ಹತಾತ್ಮ	=	ತ್ವಕ್ಷಣ.	ದೋಷ	=	ತಪ್ಪು.
ಉನ್ನಾದ	=	ಆನಂದ.	ದ್ವಿಜ	=	ಬಾವೃಟೆ.
ಪಿಟೆ	=	ಬಾಧೆ.	ಕಲಹ	=	ಜಗಳ.
ಅಂತಃಕಲಹ	=	ಒಳಜಗಳ.	ಘಾನು	=	ನೋವು.
ಕೊಂಚ	=	ಸ್ವಲ್ಪ.	ಹತಾತ್ಮ	=	ತ್ವಕ್ಷಣ.
ದೋಷ	=	ತಪ್ಪು.	ಉನ್ನಾದ	=	ಆನಂದ.
ದ್ವಿಜ	=	ಬಾವೃಟೆ.	ಪಿಟೆ	=	ಬಾಧೆ.
ಕಲಹ	=	ಜಗಳ.	ಅಂತಃಕಲಹ	=	ಒಳಜಗಳ.
ನಂದಾದೀಪ	=	ಯಾವಾಗಲು ಉರಿಯುವ ದೀಪ.			

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಅಕ್ಷಿಹೆಬ್ಬಳು ಎಲ್ಲಿದೆ? ಅದರ ಕುರಿತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
2. ಉರನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?
3. ಲೇಖಕರ ಒಡನಾಡಿಗಳು ಹೇಗೆ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಆಡಿದರು?
4. ಅಕ್ಷಿಹೆಬ್ಬಳಿನ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅತ್ಯಾಳ್ಯಾಯಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?
5. ಪುನರ್ದರ್ಶನ ದೈವಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?
6. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗಭರ್ನಾಡಿಯ ವಾತಾವರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
7. ಲೇಖಕರ ತಾತನಿಗೆ ಕೋಪದ ಅನುಭವ ಹೇಗಾಯಿತು?
8. ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯ ರಥೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
9. ರಥೋತ್ಸವ ದಿನದಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿದ ವೇದಘೋಷ ಹೇಗಿತ್ತು?
10. ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಕೊನೆಯ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಲೇಖಕರಿಗಾದ ನೆನಪುಗಳೇನು?

ವ್ಯಾಕರಣ

ಕಾಲ

ಧಾತುವಿಗೆ ಮೊದಲು ಸೇರುವ ಪದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಕಾಲ ಯಾವುದೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಎನ್ನುವರು. ಉತ್ತ, ದ, ಉವ(ವ) ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯವಾಗಿದೆ.

ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಗೆಗಳಿವೆ.

1. ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲ = ‘ತ’ ಪ್ರಶ್ನೆಯ
2. ಭೂತ ಕಾಲ = ‘ದ’ ಪ್ರಶ್ನೆಯ
3. ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ = ‘ಉವ’ ವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ

1. **ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲ :** ಕ್ರಿಯೆಯು ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯಾ ಪದಕ್ಕೆ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಪಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಉದಾ : ತಿನ್ನ + ಉತ್ತ + ಆನೆ = ತಿನ್ನತ್ತಾನೆ	ತಿನ್ನತ್ತಾರೆ
ತಿನ್ನ + ಉತ್ತ + ಆಳೆ = ತಿನ್ನತ್ತಾಳೆ	ತಿನ್ನತ್ತಾರೆ
ತಿನ್ನ + ಉತ್ತ + ಅದೆ = ತಿನ್ನತ್ತದೆ	ತಿನ್ನತ್ತವೆ
ತಿನ್ನ + ಉತ್ತ + ಈಯೆ = ತಿನ್ನತ್ತೀಯೆ	ತಿನ್ನತ್ತೀರಿ
ತಿನ್ನ + ಉತ್ತ + ಏನೆ = ತಿನ್ನತ್ತೇನೆ	ತಿನ್ನತ್ತೇವೆ

2. **ಭೂತ ಕಾಲ :** ನಡೆದು ಹೋದ ಕ್ರಿಯೆಯ ರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯಾಪದಕ್ಕೆ ಭೂತಕಾಲ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ	ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರಶ್ನೆಯ	ಪಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಉದಾ : ತಿನ್ನ + ದ + ಅನು = ತಿಂದನು		ತಿಂದನು	ತಿಂದರು
ತಿನ್ನ + ದ + ಅಳು = ತಿಂದಳು		ತಿಂದಳು	ತಿಂದರು
ತಿನ್ನ + ದ + ಎ = ತಿಂದೆ		ತಿಂದೆ	ತಿಂದಿರಿ
ತಿನ್ನ + ದ + ಏನು = ತಿಂದೆನು		ತಿಂದೆನು	ತಿಂದೆವು

ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಧಾತುವಿಗೆ ಸೇರುವಾಗ ವ್ಯಾತ್ಯಾಸಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ‘ದ’ ಪ್ರಶ್ನೆಯವಿಲ್ಲದೆ ಭೂತಕಾಲವಾಗುವುದೂ ಸಾಧ್ಯ.

ಉದಾ : ತಿಳಿಯಿತು, ಮಾಡಿತು, ನಕ್ಕನು, ಬಿಟ್ಟನು, ಗೆದ್ದನು, ಸೋತನು, ಇತ್ತು. ಬಂದಿತು-ಬಂತು, ಬಿದ್ದಿತು - ಬಿತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಅಭಾಗಿಸಿದ್ದಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

3. ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ : ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯಾಪದವು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಶ್ರೀಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
ಇಂಥಹ ಶ್ರೀಯಾಪದವನ್ನು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ ಎನ್ನಬರು.

ಉದಾ :	ಅವನು ತಿನ್ನುವನು	ಅವರು ತಿನ್ನುವರು
	ಅವಳು ತಿನ್ನುವಳು	ಅವರು ತಿನ್ನುವರು
	ಅದು ತಿನ್ನುವುದು	ಅವು ತಿನ್ನುವುವು
	ನೀನು ತಿನ್ನುವೆ	ನೀವು ತಿನ್ನುವಿರಿ
	ನಾನು ತಿನ್ನುವೆನು	ನಾವು ತಿನ್ನುವೆವು

ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರುಗಳೇಗೂ ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಅನು, ಅಣು, ಅದು, ಉದು,
ಉ, ಎನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಒಹುವಚನದಲ್ಲಿ ಅವು, ಉವು, ಇರಿ, ಎವು ಎಂಬ
ಪ್ರಶ್ನೆಯಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಕಿನಾ ಗೋತಮಿ

(ಸ್ಥಳ : ಶ್ರಾವಣಿಯ ಜೀವನ. ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಡೆಂದು ಕಿನಾಗೋತಮಿಯು ಬುಧನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಅನಂದನ ಬಳಿಗೆ ಗೋಳಿಟ್ಟಳು, ಅನಂದನು ಆಕೆಯನ್ನು ಬುಧನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆತರುತ್ತಾನೆ.)

ಅನಂದ : ಬಾ ತಾಯೆ, ಎರಗು ತಂದೆಯ ಅಡಿಗೆ;
ದುಗುಡವೇನದು ಅರಹು,
ಕಳೆಯುವನು ಈ ತಂದೆ.
ಕತ್ತಲಿಗೆ ಚಂದ್ರಮನು
ಮಬ್ಬಿಂಗೆ ಹೊಳೆರವಿಯು
ನೊಂದಗೆ ಅಮೃತದ ಉಣಿಸು.

ಬುಧ : ಏನ್ - ತಾಯೆ?
ಕರದಿ ಪಿಡಿದುದು ಏನು?
ಮನವ ಬಾಧಿಪ್ರದೇನು?
ಮನದಿ ತೊಳೆಲುವೆಯೇನು?
ಅನಂದನಂದುದೇನು? ನೀನಿಲ್ಲಿ ಬಂದೆಯೇನು?

ಗೋತಮಿ : ಸಲಿಸುವೆಯಾದರೆ ಹೇಳುವೆ ತಂದೆ.
ಕಳವಳಿಪ್ರದು ಈ ಜೀವನ; ತಂದೆ!
ಬೇಡಿದೆ ಎಲ್ಲರ!
ಕಾಡಿದೆ ಎಲ್ಲರ!
ಕೊಡಿಸುವೆಯಾದರೆ ಹೇಳುವೆ ತಂದೆ;
ಸಲಿಸುವೆಯಾದರೆ ಹೇಳುವೆ ತಂದೆ.

ಬುಧ : ಹೇಳಲೊ ತಾಯಿ, ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿ, ಅದೇನೆಂಬೆ.

ಗೋತಮಿ : ಸಲಿಸುವೆಯಾದರೆ ಹೇಳುವೆ ತಂದೆ.

ಬುಧ : ಶಕ್ತಿಯೊಳಿದ್ದರೆ ಸಲಿಸುವೆ . . . ಎಂದೆ.

ಅನಂದ : ದೇವಗೆ ಸಲ್ಲಾದು ಯಾವುದು, ಎಂಬೆ!
ತಂಗಿ ಜವದೊಳು ಹೇಳಿ, ಹೇಳಿ, ಎಂದೆ!

ಗೋತಮಿ : ಕೊಡಿಸುವೆಯ . . . ಕಂದನನು?
ನಲಿಸುವೆಯ . . . ಚಂದಿರನ?
ಬೇಳಗುವೆಯ . . . ಬಾಂದಳವೇ?
ತೊಳಗುವೆಯ . . . ಜೀವಿತವೇ?

ಒಂದೇ ಕೂಸಿದು, ಚಿನ್ನ,
 ಬಂದು ನಲಿಸಿತು ಎನ್ನ,
 ನಕ್ಕು ನಗಿಸಿತು ಮನವ
 ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿತು ದಿನವ,
 ಈ ಬೆಳಗು ಕಡು ಕ್ಲೂ . . . ರ!
 ನಿಧ್ಯೆ ಕವಿದಿದೆ ಶಿಶುಗೆ . . . ಪೋಗದದು ದೂರ;
 ಮೋಗಕೆ ಸೋಗವದು ಭಾರ
 ಎದೆಗೆ . . . ಬೆಚ್ಚನೆ . . . ತೋರ . . .

ಕೊಡಿಸುವೆಯಾ ಕಂದನನು?
 ನಲಿಸುವೆಯಾ ಚಂದಿರನ?

ಬುದ್ಧ : ಕಂದನನು ಇರಿಸಿಲ್ಲಿ;
ಮದ್ದೂಂದ ಹೇಳುವೆನು.

ಗೋತಮಿ : ಏನು ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳು . . . ಹೇಳು.

ಬುದ್ಧ : ಹೇಳುವೆನು, ತರುವೆ ಏನ್? . . . ಎಂದೆ.

ಗೋತಮಿ : ತರುವೆನೆಂದೆ . . . ನಾ . . . ತರುವೆನೆಂದೆ;

ಬುದ್ಧ : ಸಾವ್ಯ ಕಾಣದ ಮನೆಯ
ಸಾಸುವೆಯ ತಾರವ್ಯ.

ಗೋತಮಿ : ಇಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಮದ್ದೆ . . . ? ತರುವೆನೆಂದೆ.
‘ಸಾವ್ಯ ಕಾಣದ ಮನೆಯ . . . ಸಾಸುವೆಯು’ ಬೇಕೆ?

ಅನಂದ : ಹೇಳೆಲಿಲ್ಲವೆ ತಾಯಿ . . . ದೇವ ದೊಡ್ಡವನೆಂದು
ಬೇಗತಾ . . . ಸಾಸಿವೆಯ, ಸಾಗಿ ತಾ . . . ಸಾಸಿವೆಯ.

ಗೋತಮಿ : ಈಗ ತಂದೆ, ನಾನಿಗ ಬಂದೆ ಈಗ ಬಂದೆ.
(ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಸಿವೆಗಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತ)

ಗೋತಮಿ : ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕೆನಗೆ, ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕು.
ಓ . . . ತಾಯಿ, ಮಾ . . . ತಾಯಿ,
ಬಂಧುಗಳೆ, ಭಾಂಧವರೆ,
ಕಂದನನು ಬದುಕಿಪರೆ ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕು.

1ನೇ

ಮನೆಯಾಕ : ಯಾರು ನೀ ಹೇಳವ್ಯ
ಅಪರರಾತ್ಮಿಯೊಳು ಕರೆವೆ!

ಕೊರಗು, ಕೂಗಿದು ಏನು

ಬೇಕು – ನಿನಗೇನು?

ಗೋತಮಿ : ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕೆನಗೆ; ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕೆ.

1ನೇ

ಮನೆಯಾಕೆ : ಮುಂದೆ ನೀ ಅಳಬೇಡ;
ತಂದು ನೀಡುವೆನದನ.

ಗೋತಮಿ : ಸಾಸಿವೆಯ, ತಾಯಿ!
ಸಾಸಿವೆಯು ಇಹುದೇನು?
ತಂದು ನೀಡುವರೇನು?
ಕಂದನುಳಿದನು ನಿಜದಿ
ನಿಮ್ಮ ದಯಾದಿ.

1ನೇ

ಮನೆಯಾಕೆ : ಬರಿಯ ಸಾಸಿವೆಯಷ್ಟೇ?

ಗೋತಮಿ : ಬರಿಯ ಸಾಸಿವೆ ಸಾಕು;
ಸಾವು ಕಾಣದ ಮನೆಯ ಬರಿಯ ಸಾಸಿವೆ ಸಾಕು.

1ನೇ

ಮನೆಯಾಕೆ : ಸಾವು ಕಾಣದ ಮನೆಯೇ!
ಇಂದಲ್ಲ . . . ಹಿಂದಿತ್ತು.
ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ಗತಿಸಿದಳು ಕಿರಿತಂಗಿ;
ಇಂದಿಗೂ ದುಃಖದಲಿ ಮರುಗುತ್ತಿಹೆನು.

ಗೋತಮಿ : ಒಂದೆ ಮಾತೆಲ್ಲರಿಗೆ, ಎಲ್ಲರೆಂಬರು ಇಂತೆ,
ಮುಂದೆ ದೊರೆಪ್ಪದೋ ಏನೋ.
'ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕೆನಗೆ ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕು'
ಸಾವು ಕಾಣದ ಮನೆಯ . . .
(ಇನ್ನೊಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತ)

2ನೇ

ಮನೆಯಾಕೆ : ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕೇನು, ಅದಕೆ ಏತಕೆ ಕೂಗು?
ಕೊಡರೆ ಕರೆದೊಡೆ ಬರಿದೆ!

ಗೋತಮಿ : ಮದ್ದಗ್ಯಯಲು ಬೇಕು,
ಮುದ್ದು ಕೂಸನು ಉಳಿಸೆ.

2ನೇ

ಮನೆಯಾಕೆ : ತರುವೆ . . . ನೀಲ್ . . . ಎಲೆ ತಾಯಿ.

ಗೋತಮಿ : ಸಾವ ಕಾಣದ ಮನೆಯ ಸಾಸಿವೆಯು ಬೇಕು.

2ನೇ

ಮನೆಯಾಕೆ : 'ಸಾವು ಕಾಣದ ಮನೆಯೇ'?
ಮನೆಯ ಕಟ್ಟಿದ ಅಂದೆ
ಮೃತನು ಆದನು ತಂದೆ

ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ
ನಲ್ಲಿ ಸರಿದನು ಜವನ ಹಿಂದೆ.
ಸಾಸಿವೆಯ ನೆವದಿಂದ
ನೊಂದವರ ಅಣಕಿಪ್ಪದೆ!
ನಡೆ ತಾಯಿ . . . ಬಿಡು ತಾಯಿ.

ಗೋತಮಿ : ಏನು ಗತಿ ಇದು ಬಂತು!
ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ಒಂದೆ ನೋವಿನ ಶೂಲ
ಅದುವೆ ಸಾವಿನ ಜಾಲ
ಸಾಸಿವೆಯು ಇನ್ನೇಲ್ಲಿ!
ಸಾಸಿವೆಯು ಇನ್ನೇಲ್ಲಿ.
(ಬುದ್ಧದೇವನು ಕುಳಿತ ವನಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವಳು.)

ಬುದ್ಧ : ನೀ . . . ಬಂದೆಯೇನು . . . ?
ನೀ . . . ತಂದೆಯೇನು . . . ?
ಸಾವು ಕಾಣಿದ ಮನೆಯ ಸಾಸಿವೆಯ ಕಾಳನ್ನು . . .
ನೀ ತಂದೆಯೇನು . . . ?
ನೀ ಬಂದೆಯೇನು . . . ?

ಗೋತಮಿ : ಸಾಸಿವೆಯ ಕಾಳಿಲ್ಲ.
ಸಾವಿಲ್ಲದೆಯಿಲ್ಲ
ಬದುಕಿಸುವ ಗತಿಯಿಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧ : ಸಾಸಿವೆಯ ಕಾಳಿಲ್ಲ?

ಗೋತಮಿ : ಸಾಸಿವೆಯು ಇಹುದಂತೆ, 'ಸಾವಿಲ್ಲದೆಯಿಲ್ಲ!
ಅಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಮರಣ;
ಇಲ್ಲಿ ತಂಗಿಯ ಸಾವು;
ಮತ್ತೆ ನಲ್ಲಿನ ಕೊನೆಯು;
ಸುತ್ತ ಇಲ್ಲದ ನೋವು.
ಎಲ್ಲ ಮೂಲೆಯೋಳ್ಳ, ತಂದೆ,
ಸಾವಿನಾಟವು ಒಂದೆ.

ಬುದ್ಧ : ಸಾವಿಲ್ಲದೆಯಿಲ್ಲ – ನೋವಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ¹
ಸಾವು ಜೀವಕೆ ನಂಟು, ಅದನು ತಪ್ಪಿಸ ನಲ್ಲ.
ಸಾವಿನೋಳು ಮರುಗದಿರು
ಜೀವದೊಳು ಹಿಗ್ಗಿದಿರು.
ಕನಸಿಗಾಗಳು ತಿರುವೆ, ಇದುವೆ ಘನವೆ?
ಎಲ್ಲ ಕನಸಿನ ಅಟ – ನಿನ್ನ ಕೂಸಿನ ಬೇಟ;
ಅಷ್ಟೆ ಸುಳ್ಳಿನ ಅಟ – ಈ ಸಾಲಿನಾಟ!

ಗೋತಮಿ : ಮಂಕಿನೊಳಗಾಡಿದ್ದೆ. ಕೂಸು ನನ್ನದು ಎಂದೆ . . . !

ಯಾರೋ ಕೊಟ್ಟರು ಅದನು!

ಯಾರೋ ಕಿತ್ತರು ಅದನು!

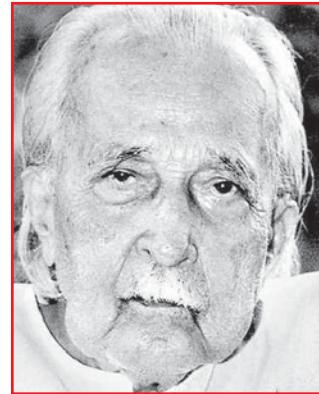
ಅದಕೇಕೆ ಆ ಹಿಗ್ಗು, ಈಗೇಕೆ ಈ ಕುಗ್ಗು?

ಕನಸಿಗಾಗಳಲಾರೆ, ಶವವ ಮರೆ ಮಾಡುತಲಿ

ಕನಸ ಮರೆಯುವೆ ತಂದೆ.

ಬುದ್ಧ : ತಿಳಿವಿನೊಳು . . . ನೀ . . . ಬದುಕು ಮುಂದೆ.

ತಿಳಿವಿನೊಳು . . . ನೀ . . . ಬದುಕು ಮುಂದೆ.

— ಕೆ. ವಿಷವಾಮ ಕಾರಂತ

ಕೃತಿ ಕರ್ತೃ ವಿಚಾರ :

ಶ್ರೀ ವಿಷವಾಮ ಕಾರಂತರು 1902 ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಟೆದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವರು ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಯಾರ್ಥಗಾನ, ಪ್ರಾಣ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪರಿಸರ, ಗೀತ ನಾಟಕ, ನಾಟಕ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಚಲನಚಿತ್ರ – ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದವರು. ‘ಚೋಮನದುಡಿ’, ‘ಮರಳಿಮಣಿಗೆ’, ‘ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ’, ಅಳಿದ ಮೇಲೆ’, ‘ಅಪೂರ್ವ ಪಚ್ಚಿಮ’, ‘ಯಾರ್ಥಗಾನ ಬಯಲಾಟ’, ‘ಹುಣ್ಣಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು’, ‘ಸ್ಕೃತಿ ಪಟಲದಿಂದ’ ಮೊದಲಾದವು ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು.

ಇವರ ‘ಮೂಕಚ್ಚಿಯ ಕನಸುಗಳು’ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ಜಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ’ಯಾರ್ಥಗಾನ ಬಯಲಾಟ’ ಎಂಬ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಕನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಅವರ ‘ಮೈಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ’ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ‘ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ’ ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಕಾರಂತರು 1956 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಕನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ನೀಡಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾಟಕ ಭಾಗವನ್ನು ಕಾರಂತರ ‘ಗೀತ ನಾಟಕಗಳು’ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. “ಸಂಪು ಅನೀವಾಯ” ಎಂಬ ಅರಿವು ಕಿನಾಗೋತಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ದುಗುಡ – ದುಃಖ; ಜವ – ಯಾಮ, ವೇಗ; ಬಾಂಡಳ – ಆಕಾಶ; ತೊಳಗು – ಬೆಳಗು; ಬೇಟು – ಪ್ರೇಮ.

ವಿವರಣೆ :

ಗೀತನಾಟಕ – ಪಾತ್ರಗಳು ಹಾಡು – ಸ್ವತ್ವದ ಮೂಲಕ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆಸುವ ಸಂಗೀತಮಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ‘ಗೀತನಾಟಕ’ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಿನಾಗೋತಮಿ ಅಂಥ ಒಂದು ಗೀತನಾಟಕ. ಆನಂದ – ಬುದ್ಧನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಾದ ಅಮಿತೋದನನ ಮಗ; ಅಕ್ಕರೆಯ ಶಿವ್ಯ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

1. ಅನಂದನು ಬುದ್ಧನನ್ನು ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ?
2. ಗೋತಮಿ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾಳೆ?
3. ಗೋತಮಿ ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕೇಳಿದಜ್ಞ?
4. ಬುದ್ಧನು ಗೋತಮಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಪರಿಹಾರವೇನು?
5. ಗೋತಮಿಗೆ ಸಾಸಿವೆಯನ್ನು ಏಕೆ ತರಲಾಗಲಿಲ್ಲ?

II. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ:

1. ಕಿಸಾಗೋತಮಿಯು ಬುದ್ಧನಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಏನೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಜ್ಞ?
2. ಒಂದನೆಯ ಮನೆಯಾಕೆ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ಮನೆಯಾಕೆ ಗೋತಮಿಗೆ ಸಾಸಿವೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ?
3. ಗೋತಮಿಗೆ ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶವೇನು?
4. ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಗೋತಮಿಯ ಮನಃ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೇಗಾಯಿತು?

III. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

1. ಸಾವಿಲ್ಲದ ಮನೆಯ ಸಾಸಿವೆ ತರಲು ಗೋತಮಿಯು ಹೆಣಗಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಬುದ್ಧನು ನೀಡಿದ ಸಂದೇಶವೇನು? ಗೋತಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅದು ಬೀರಿದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

IV. ಸಂಧರ್ ಸೂಚಿಸಿ, ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಬರೆಯಿರಿ:

1. “ನೊಂದಗೇ ಅವೃತ್ತದ ಉಣಿಸು.”
2. “ಸಾಸಿವೆಯ ನೆವದಿಂದ ನೊಂದವರ ಅಣಕಿಪ್ಪದೆ?”
3. “ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ಒಂದೆ ನೋವಿನ ಶೂಲ ಅದುವೆ ಸಾವಿನ ಜಾಲ.”
4. “ಸಾವಿನೋಳ್ಳ ಮರುಗದಿರು ಜೀವದೊಳು ಹಿಗ್ಗಿದಿರು.”

ಭಾಷಣಭ್ಯಾಸ

1. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ.
ಎರಗು, ದುಗುಡ, ನಕ್ಕನಗಿನು, ಅಪರಾತ್ಮಿ, ಗತಿನು, ಮರಗು, ಕೊರಗು.
2. ಈ ಪದಗಳ ಹೊಸಗನ್ನಡ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ನೊಂದಗೇ, ಕಳವಳಿಪ್ಪದು, ಶಿಶುಗೆ, ಬದುಕಿಪರೆ, ಇಹುದೇನು, ಅಣಕಿಪ್ಪದೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

ಕಿಸಾಗೋತಮಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ನಾಟಕವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಪದ್ಯ

ಬಳೆಗಾರನ ಹಾಡು

ಬಳೆಗಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿಹೆನು,
ಒಳಗೆ ಬರಲಪ್ಪಣೆಯೇ ದೊರೆಯೇ?
ನವಿಲಾರ ಮನೆಯಿಂದ ನುಡಿಯೊಂದ ತಂದಿಹೆನು
ಬಳೆಯ ತೋಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ.

ಮುಡಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆಯರಳು ಬಾಡಿಲ್ಲ, ರಾಯರೇ,
ತೌರಿನಲಿ ತಾಯಿ ನಗುತಿಹರು.
ಕುಡಿದ ನೀರಲುಗಿಲ್ಲ, ಕೊರಗದಿರಿ, ರಾಯರೇ
ಅಮೃಸಿಗೆ ಬಳೆಯ ತೋಡಿಸಿದರು.

ಅಂದು ಮಂಗಳವಾರ ನವಿಲೂರ ಕೇರಿಯಲಿ
ಓಲಗದ ಸದ್ಗೃ ತುಂಬಿತ್ತು;
ಬಳೆಯ ತೊಡಿಸಿದರಂದು ಅಮೃನಿಗೆ ತೌರಿನಲಿ
ಅಂಗಳದ ತುಂಬ ಜನವಿತ್ತು.

ಹಬ್ಬದೂಟವನುಂಡು ಹನೆಗೆ ಬಂದರು ತಾಯಿ,
ಹೋಳೆದಿತ್ತು ಶೋರಳಿನಲಿ ಪದಕ.
ಒಬ್ಬರೇ ಹನೆಗೆ ಬಂದರು ತಾಯಿ ಬಿಂಕದಲ್ಲಿ
ಕಣ್ಣಂಬ ನೋಡಿದೆನು ಮುದುಕ.

ಸಿರಿಗೌರಿಯಂತೆ ಬಂದರು ತಾಯಿ ಹನೆಮಣಿಗೆ,
ಸೆರಗಿನಲಿ ಕಣ್ಣೀರನೊರಸಿ:
ಸುವಿದೊಳಗೆ ನಿಮ್ಮ ನೆನೆದರು ತಾಯಿ ಗುಣವಂತೆ,
ದೀಪದಲಿ ಬಿಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಲಿಸಿ.

ಬೇಕಾದ ಹಣ್ಣಿಹುದು. ಹೂವಿಹುದು ತೌರಿನಲಿ
ಹೋಸ ಸೀರೆ, ರತ್ನದಾಭರಣ:
ತಾಯಿ ಶೋರಗುವರಲ್ಲಿ ನೀವಿಲ್ಲದೂರಿನಲಿ
ನಿಮಗಿಲ್ಲ ಒಂದು ಹನಿ ಕರಣ.

ದಿನವಾದ ಒಸುರಿ ಉಸ್ಸೆಂದು ನಿಟ್ಟಿಸಿರೆಳೆದು
ಕುದಿಯಬಾರದು, ನನ್ನ ದೊರೆಯೇ;
ಹಿಂಡಬಾರದು ದುಂಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆಯನು:
ಒಣಗಬಾರದು ಒಡಲ ಚಿಲುಮೆ.

ಮುಳಿಸು ಮಾವನ ಮೇಲೆ; ಮಗಳೇ ಮಾಡಿದಳು?
ನಿಮಗೇತಕೀ ಕಲ್ಲುಮನಸು?
ಹೋಗಿ ಬಸ್ಸಿರಿ, ಒಮ್ಮೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಬೇಡುವೆನು
ಅಮೃನಿಗೆ ನಿಮ್ಮದೇ ಕನಸು.

– ಕೆ.ವೆನ್. ನರಸಿಂಹನ್ನಾಮಿ

ಕವಿ – ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ :

ಕೆ.ಎನ್. ನರಸಿಂಹನ್ನಾಮಿ : ಕೆ.ವೆನ್.ನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಇವರು ಮಂಡಳಿಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆ.ಆರ್.ಪೇಟೆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಿಕ್ಕೆರಿಯವರು. ಕನಾಟಕ ಗ್ರಹ ನಿಮಾಣ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ನಿವೃತ್ತರಾದರು. ‘ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ’ಯ ಕವಿ ಎಂಬುದಾಗಿಯೇ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತರೆದ ಬಾಗಿಲು, ದೀಪದ ಮಲ್ಲಿ, ಉಂಗುರ, ಇರುವಂತಿಗೆ, ಶಿಲಾಲತೆ, ಮನೆಯಿಂದ ಮನಿಗೆ, ಇವು ಇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು. 1991 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅವಿಲಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರಕಿದೆ. ಈ ಕವನವನ್ನು ಅವರ ‘ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ’ ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ತೋರು	=	ತವರೂರು.	ಕೇರಿ	=	ಬೀದಿ.
ಟಲಗ	=	ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯ.	ಅಂಗಳ	=	ಮೃದಾನ.
ಉಂಡು	=	ಸೇವಿಸಿ.	ಬಿಂಕ	=	ಜಂಭು, ಒಣಹೆಮ್ಮೆ.
ನಿಟ್ಟಿಸಿರು	=	ದುಃಖ, ನಿರಾಸೆ.	ದಂಡೆ	=	ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ.
ಚೆಲುಮೆ	=	ನೀರು ಉಪ್ಪುವ ಸ್ಥಳ.			

ಅಭಾಷಣ

I. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಬಳೆಗಾರನು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣಿ ಕೇಳುತ್ತಿಹನು?
2. ಬಳೆಗಾರನು ಏನನ್ನು ತಂದಿಹನು?
3. ಅಂದು ಮಂಗಳವಾರ ಏನು ನಡೆಯಿತು?
4. ಆಕೆಗೆ ಯಾವ ಕೊರಗು ತುಂಬಿತ್ತು?
5. ‘ಹಿಂಡಬಾರದು ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದಂಡೆಯನು’ ಎಂದು ಬಳೆಗಾರ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ?

II. ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಬಳೆಗಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನು ಯಾರ ಬಳಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಯಾಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವನು?
2. ನವಿಲೂರಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಡಗರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ.
3. ಬಸುರಿ ಹೆಣ್ಣಿ ಯಾಕೆ ದುಃಖದಿಂದ ಶಾಡಿದ್ದಾನೆ?
4. ಬಳೆಗಾರ ಚೆನ್ನಯ್ಯನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ.

ಭಾಷಾಭಾಷಣ

1. ವಿರುದ್ಧ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಒಳಗೆ, ನಗು, ತಾಯಿ, ಬೇಕು, ಹೊಸತು, ಮೇಲೆ.
2. ತತ್ತ್ವ - ತಫ್ವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಸುಖ, ರತ್ನ, ಸಿರಿ, ಸೀರೆ, ಕರುಣ.
3. ಸಂಧಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೆಸರಿಸಿ.
ಮನೆಯಿಂದ, ನವಿಲೂರು, ತುಂಬಿತ್ತು, ಜನವಿತ್ತು, ಹಬ್ಬದೂಟು, ರತ್ನದಾಭರಣ.
4. ಸಮಾಸವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ.
ಬಳೆಗಾರ, ಕಣ್ಣುಂಬ, ಕಣ್ಣೀರನೊರಸಿ, ನಿಟ್ಟಿಸಿರು,, ಕಲ್ಲುಮನನು, ಕೈಮುಗಿ.

ಚರ್ಚುವಟಿಕೆ

1. ಈ ಕವನವನ್ನು ಅಭಿನಯದೊಂದಿಗೆ ಹಾಡಿರಿ.
2. ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ಅವರ ಇತರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ.

ಉಪಪರ್ಯಾಮಾ

ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆ

ಖುತ್ತಗಳ ರಾಜ ವಸಂತ, ಆನಂದ, ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಾಹಲವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಕಾಲವೇ ವಸಂತಕಾಲ. ಈ ವಸಂತಕಾಲವನ್ನು ಜೀವನದಾಧ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಸಿದವರು ಸರೋಜಿನಿದೇವಿ ನಾಯ್ದು ಅವರು. ‘ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆ’ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲ ಕವಯತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಭಾಷಣಕಾರರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ದು ಅವರು ಫೆಬ್ರವರಿ 13, 1897 ರಂದು ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ತಂಡ ಅಷ್ಟೋರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಒಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಜರಾಗಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ವರದ ಸುಂದರಿ ದೇವಿಯವರು ಮೃದು ಸ್ವಭಾವದ ಆದರ್ಶ ಗ್ರಹಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಇಂಪಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಸರೋಜಿನಿಯವರ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೇರಿತು. ತನ್ನ ತಾಯಿಯಂತೆ

ತಾವೂ ಉತ್ತಮ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಬರೆದ ಮೊದಲ ಕವನಕ್ಕೆ “ಸರೋವರದ ರಾಣಿ” ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟರು.

ಕಟುಂಬದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರಂತೆ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ತಂದೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದರು. ತನ್ನ ಹನ್ಸೇರಡನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಚೆನ್ನೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಫಾರ್ಮ್ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ತಂಡ ಅಷ್ಟೋರನಾಥರು ತನ್ನ ಮಗಳು ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲ್ಪಿ ಎಂಬ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಮಗಳನ್ನು ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ತನ್ನ ಹದಿನಾರನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಳಿದರು. ಲಂಡನ್ ಹಾಗೂ ಕ್ಯಾಂಬ್ರಿಜ್‌ನ ವ್ಯಾಸಂಗವು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಕರಿಣವಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ದೃಢ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರು.

ಉದ್ಯು, ಸ್ವಾನಿಷ್ಟ್, ತೆಲುಗು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಪರ್ಸಿಯನ್ ಮತ್ತು ಬಂಗಾಳಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರೋಜಿನಿಯವರಿಗೆ ಕವಿ ಪಿ.ಬಿ.ಶೆಲ್ಲಿಯವರ ಕವಿತೆಗಳೆಂದರೆ ಪಂಚ ಪ್ರಾಣವಾಗಿತ್ತು. ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳ ಹಾಗೂ ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಡ್ಡಂಡ್ರಾಗಾನ್ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ವಿದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತನ್ನ ತಾಯ್ಯಾಡಾದ ಭಾರತದ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳು, ಕಾಡು, ಗುಡಿ, ನದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದ ಇಟಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಅವರು ತನ್ನ ತಾಯ್ಯಾಡಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು.

ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹವನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಅಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ, ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆತನದ ಡಾಕ್ಟರ್ ವೃತ್ತಿಯ ಗೋವಿಂದರಾಜು ನಾಯುಡು ಎಂಬವರನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಬಯಸಿದರು. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ತಂದೆಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಈ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿದರು. ಶ್ರೀಮಂತ ಮನೆಯ ಸೋನೆಯಾದರೂ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಶ್ರೀಯತೆಯಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಜಯನೂರ್ಯ, ರಣಧಿರ್ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪದ್ಜ, ಲೀಲಾಮಣಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅಳುಗಳಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಲಾಲನೆ - ಹಾಲನೆ, ಅಡುಗೆಕೆಲಸ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಇವರೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸತ್ಯರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಜಾರಿಣಿ ಎನಿಸಿದ ಈಕೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಗಿಡಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದರು. ಹಚ್ಚ ಹನುರಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಾದ ಹೂಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಟ್ಟಂಬದ ಜವಾಬಾರಿಯುತವಾದಕೆಲಸದೊಂದಿಗೆ ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಕಾವ್ಯಧಾರೆಯು ಹಲವು ಕವನಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದ್ದಿತು.

1905 ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಬಂಗಾಳದ ವಿಭಜನೆಯ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋವಲೆ, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರ್, ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ, ನೆಹರೂ, ಮಹಾಮೃದ್ಧ ಆಲಿ ಜೀನಾ ಮತ್ತು ಅನ್ನಬೆಸೆಂಟ್ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಭೇಟೆಯಾಗಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ದೇಶದಾಧ್ಯಂತ ಯುವ ಜನಾಂಗದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಮುನ್ನಡೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ದುಡಿದರು.

1925 ರಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷಯಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಹಲವಾರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಷನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ಉತ್ತಮ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಿರುಸಿನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಜನರ ಮನವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡರು. ಜನರ ಮನದಲ್ಲಿ ದೇಶಪ್ರೇಮ ತುಂಬಿವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ತುಂಬಿದ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸುವಾಗ ಈಕೆ ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆ ಆಗಿರದೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಕಾನೂನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಸಿಂಹಿಣಿಯಿಂತಾದರು. ಅಪಾರದೇಶಭಕ್ತಯಾದ ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಹಲವಾರು ದೇಶಭಕ್ತರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿಸಿದರು. ಹಲವು ಬಾರಿ ಸರೆಮನೆವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು.

ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬಳಿಕ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳೆ ಸರೋಜಿನಿನಾಯ್ದು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದಿರಾದ ಎಂತಹ ಸಂದಿನ್‌ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗುಳುನಗೆ, ಸಹನೆ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲಾಸದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. “ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಬಂದರು ಎಂದರೆ ನೂರು ದೀಪಗಳು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಉರಿಯುವಂತೆ ಬೆಳಕು” ಎಂದು ಸದಾರ್ಥ ಪಟೇಲರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

1949 ರ ಮಾರ್ಚ್ ಒಂದನೆಯ ದಿನಾಂಕ ರಾತ್ರಿ ಅವರ ಬಳಿಕೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದ ದಾದಿಗೆ ಸರೋಜಿನಿ, “ಒಂದು ಹಾಡು ಹೇಳು” ಎಂದರು. ದಾದಿಯ ಹಾಡನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಹಾಗೇಯೇ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದರು. ಬೆಳಗಾಯಿತು, ವನಂತ ಖುತ್ತಿನ ಕೋಗಿಲೆಯು ಹಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸುಮಾರು 70 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬದುಕಿನ ಈ ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆಯು ತನ್ನ ಇಂಥಾದ ಹಾಡನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿತ್ತು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಎಲ್ಲಿ? ಯಾವಾಗ ಜನಿಸಿದರು?
2. ಸರೋಜಿನಿಯವರ ತಂಡ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
3. ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದರು?
4. ಎಡ್ಡಂಡ್ರೋಗಾಸೋರವರು ಸರೋಜಿನಿಯವರಿಗೆ ನಿರೈದ ಸಲಹೆ ಏನು?
5. ಸರೋಜಿನಿಯವರನ್ನು ಯಾರು ಮದುವೆಯಾದರು?
6. ಸರೋಜಿನಿಯವರ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರೇನು?
7. ಸರೋಜಿನಿಯವರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು?
8. ಸದಾರ್ಥ ಪಟೇಲರು ಸರೋಜಿನಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಸರೋಜಿನಿಯವರಿಗೆ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯು ಹೇಗೆ ಮೂಡಿತು?
2. ಸರೋಜಿನಿಯವರ ವ್ಯಾಸಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
3. ಸರೋಜಿನಿಯವರು ತಾಯಾಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಏಕೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು?
4. ಸರೋಜಿನಿಯವರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪೂಜಾರಿಣಿ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ.
5. ಸರೋಜಿನಿಯವರು ನಿಜವಾದ ದೇಶಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ.

ಕಂಬಳ

‘ಕಂಬಳ’ ಕರಾವಳಿ ಕನಾಡೀಕದ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಕ್ರೀಡೆ. ದಷ್ಟ-ಮುಷ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಹನನಾಗಿ ಹದ ಮಾಡಿದ ಕೆಸರಿನ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಓಡಿಸುವ ಸ್ವರ್ಥಯೇ ಕಂಬಳ. ಈ ಕ್ರೀಡೆಯು ದಕ್ಕಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಾನಪದದೊಂದಿಗೆ ಹಣೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕರಾವಳಿಯ ರೈತಾಪಿ ಜನರು ನುಗ್ಗಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಕುಯಿಲಿನ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಮನರಂಜನೆಗೋಸ್ಕರ ಈ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎರಡು ಕೋಣಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೊಗ ಕಟ್ಟಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಈ ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವಾತನ ವಾತ್ರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹಿನ್ನೆಲೆ

ದಕ್ಕಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಮುಗಾಗಿ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದವುಗಳ ನಡುವೆ ಓಟದ ಸ್ವರ್ಥ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ವಿಜೇತವಾದವುಗಳನ್ನು ಸನ್ಯಾಸಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕ್ಯಾಫಿಕರ ಕ್ರೀಡಾ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಮೋತ್ತಾಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರು ಈ ಸ್ವರ್ಥಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕೋಣಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮೀಣರ ಸ್ವರ್ಥ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಇಂಬು ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಇದರ ಹಿಂದೆ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಭತ್ತದ ಮೊದಲ ಕುಯಿಲಿನ ನಂತರ ಈ ಕ್ರೀಡೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ನವೆಂಬರ್-ಡಿಸೆಂಬರ್ ನಂತರದ ಚೆಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಂಬಳ ಗದ್ದೆ

ಕೊಲಿಯಿಲಿನ ನಂತರ ಕಾಲಿಯಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಬಳ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ನೂರಿಂದ ಇನ್ನೂರು ಮೀಟ್ರಿಗಳಷ್ಟು ಉದ್ದದ ಓಟದ ಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಬಳ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹನನಾದ ಗದ್ದೆಯ ಮಣಿನೊಂದಿಗೆ ಜಿನುಟಾಗದಿರಲು ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮರಳು ಸೇರಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಕೆಸರು ಗದ್ದೆಯೇ ಓಟದ ಕಣ. ಕಂಬಳದ ಕಣವು ನೆಲ ಮಟ್ಟಕಿಂತ ಕೆಲವು ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಆಳದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಕಂಬಳದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ. ಅವು,

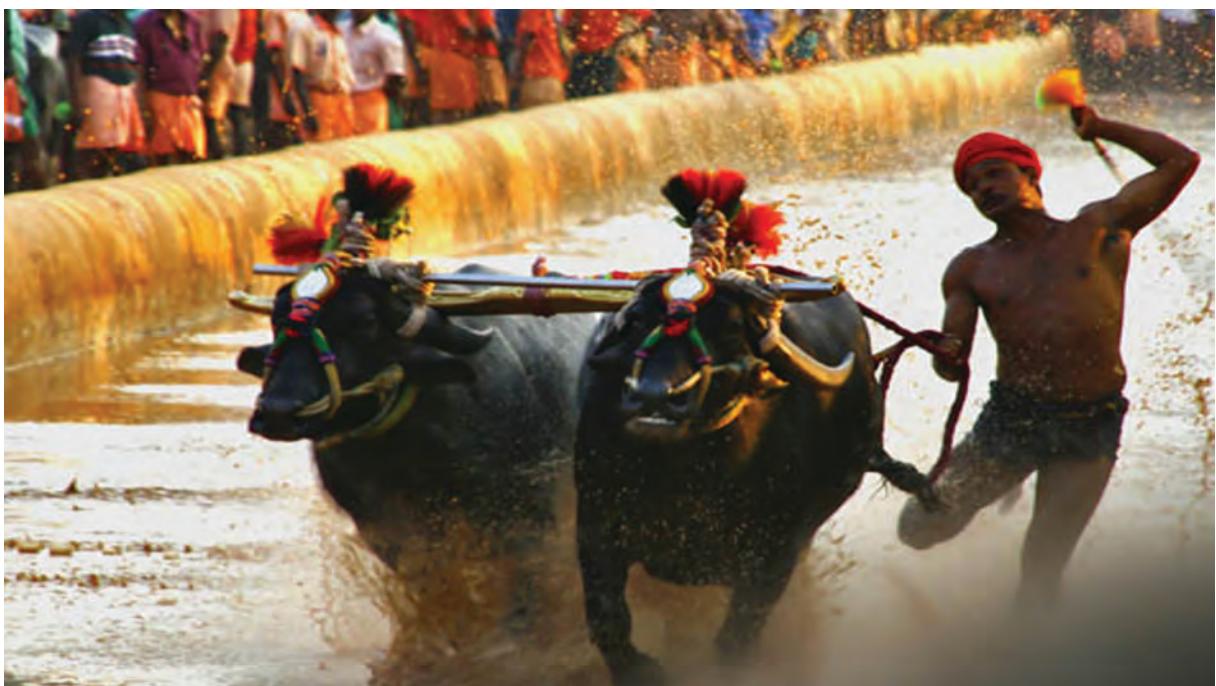
ಅ. ಒಟ್ಟಿ ಗದ್ದೆಯ ಕಂಬಳ

ಆ. ಜೋಡಿ ಗದ್ದೆಯ(ಜೋಡುಕರೆ) ಕಂಬಳ.

ಒಟ್ಟಿ ಗದ್ದೆಯ ಕಂಬಳದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಓಟದ ಕಣವಿರುತ್ತದೆ. ಜೋಡುಕರೆ ಕಂಬಳಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕ ಎರಡು ಓಟದ ಕಣಗಳಿಷ್ಟು ಎರಡರಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ಥಫ್ರೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಜೋಡುಕರೆ ಕಂಬಳಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮರಾಟ, ಜಾನಪದದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಅವಳಿ-ಜವಳಿಗಳ ಅಥವಾ ಜೋಡಿಗಳ ಹೆಸರಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಉದಾ : ಲವ-ಕುಶ, ಕೋಟಿ-ಚನ್ನಯ್ಯ, ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ, ಕಾಂತಭಾರೆ-ಬುದಭಾರೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕಂಬಳದ ಕೋಣ

ಕಂಬಳದ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರ್ಪಕೆ ಮಾಡಿ ಕಂಬಳಕ್ಕೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡುವುದರೂಂದಿಗೆ, ಅಂತಹ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಜನರನ್ನು ತಯಾರಿ ಮಾಡುವುದೂ ಕೋಣದ ಯಜಮಾನನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಫ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತತಃ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಅದರ ಯಜಮಾನನೇ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದೂ ಉಂಟು. ಕೋಣಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಖಚಿನ ಬಾಬುತ್ವ ಹೌದು.

ಕಂಬಳದ ಓಟದ ವಿಧಗಳು

ಕಂಬಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಥೆ ನಡೆಯುವುದು ಕೋಣಗಳ ಜೋಡಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಎರಡು ಕೋಣಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೊಗ ಕಟ್ಟಿ, ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಓಡಿಸುವಾತನೂ ಸೇರಿದರೆ ಒಂದು ಜೊತೆ ಸ್ವರ್ಥಿಯಾದಂತೆ. ಇಂತಹ ಜೋಡಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಸ್ವರ್ಥೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಹಲವಾರು ಸ್ವರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಕಂಬಳದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಲ್ಯಾಳ್ಯಾತ್ಮಾರೆ. ಕಂಬಳದ ಓಟದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಬಗೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಹಗ್ಗದ ಓಟ : ಎರಡು ಕೋಣಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ನೊಗದ ಮಧ್ಯ ಹಗ್ಗಪ್ರೋಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಆ ಹಗ್ಗಪನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೋಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದು.

ನೇಗಿಲು ಓಟ : ಎರಡು ಕೋಣಗಳ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ನೊಗಪ್ರೋಂದರ ಮಧ್ಯ ಮರದ ದಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಆ ದಂಡದ ಕೊನೆಗೆ ಸಣ್ಣ ನೇಗಿಲಿನಾಕಾರದ ಮರದ ತುಂಡೊಂದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಆ ನೇಗಿಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೋಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದು.

ಕನೆ ಹಲಗೆ ಓಟ : ನೊಗದ ಮಧ್ಯ ಉದ್ದನೆಯ ದಂಡು ಇರುವ ದಪ್ಪನೆಯ ಮರದ ತುಂಡಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕನೆ ಹಲಗೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನಿಟ್ಟು ಕೋಣಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕನೆ ಹಲಗೆಯಿಂದ ಕೆಸರನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ವಿಭಾಗಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕೋಣಗಳ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಿರಿಯ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ವರ್ಗವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೋಣಗಳ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಉದುರಿದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಗಣಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಂಬಳ ಸ್ವರ್ಥೆ:

ಕಂಬಳವು ವಾರಾಂತ್ಯದ ದಿನಗಳಾದ ಶನಿವಾರ, ಭಾನುವಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಿಗದಿತ ದಿನದಂದು ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಉದ್ಘಾಟನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಂಬಳ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚೆನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಬಳಗಳ ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜೋಡಿಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ನಡುವೆ ಉಳಿದ ಪಂಡ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಲೀಗ್, ಸೆಮಿಫ್ರೇನಲ್, ಫ್ರೇನಲ್ ಓಟಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಜೋಡುಕರೆ ಕಂಬಳದಲ್ಲಿ ಏಕ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎರಡು ಜೊತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಜಯಿಯಾದವರು ಮಧ್ಯ ಮತ್ತೆ ಸ್ವರ್ಥೆ ಏಷಣಿಸಿ ಅಂತಿಮ ವಿಜೇತ ಜೋಡಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ದರ್ಶಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೋಣದ ಜೋಡಿಗಳನ್ನು ಕಣಕ್ಕಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಆರಂಭದ ತೋರಣದ ಕೆಳಗೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಂಪು ಬಾವುಟ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಓಟ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಆರಂಭವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ವರ್ಥಿಯು ‘ಭಟ್ಟೀರ್...’ ಎಂದು ಅವುಗಳ ಬೆಸ್ಸಿಗೆ ತನ್ನ ಕೈಲಿರುವ ಚಾಟೆಯಿಂದ ಬಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಟು ಬಿಡ್ಡ ತಕ್ಷಣ ಕೋಣಗಳು ಓಡಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಹೊಯ್ಕಾರ, ಹಾಹಾಕಾರ, ಹುರಿದುಂಬಿಸುವ ಕಾನು, ಕೇಕೆಗಳ ನಡುವೆ ಓಡಿಸುವಾತನ ಬೊಬ್ಬೆಯೂ ಸೇರಿ ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಣಗಳೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವಾತನೂ ಮಂಜೋಟೀಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಂಜೋಟೀಯನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮೊದಲೇ ಈ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಅವರ ಸಹಾಯಕರು ಓಡಿ ಒಂದು ಓಟ ಮುಗಿಸಿದ

ಕೋಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣಮುಖಿ ತೆಗೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಂಡ್ಯ ಮುಗಿದೇ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವೇ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷಾಯಕರಿಂದ ಓಟದ ಫಲಿತಾಂಶ್ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯದ ಗರೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾಮೇರಾಗಳನ್ನೂ, ಗಣಕ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿ ಫಲಿತಾಂಶ್ ಹಾಗೂ ಅವರು ಗರೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಸಮಯವನ್ನು ನಿಲುವಾಗಿ ಅಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಎಲ್ಲಾ ಜೋಡಿಗಳ ಪಂಡ್ಯಗಳೂ ಮುಗಿದು ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಯ್ದೆಯಾದ ಜೋಡಿಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತಿಮ ಸ್ಥಾರ್ಥ ನಡೆದು ಫಲಿತಾಂಶ್ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಂಬಳದ ಅಂತಿಮ ಸುತ್ತಿನ ಓಟ ಮುಗಿದು ಫಲಿತಾಂಶ್ ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬಹುಮಾನ ವಿತರಣೆಯ ಸಮಾರಂಭ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳಿಂದ ವಿಜೇತ ಕೋಣಗಳ ಯಜಮಾನರಿಗೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿದವರಿಗೂ ಬಹುಮಾನ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರಣ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಕ್ರೀಡೆ = ಆಟ; ಹಸನಾಗಿ = ಶುದ್ಧವಾದ; ಬಲಿಷ್ಠ = ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ; ವಿಜೇತ = ಜಯ ಗಳಿಸಿದ; ಇಂಬು = ಆಶ್ರಯ, ಸಹಕಾರ; ವಗೀರಕರಿಸು = ವಿಂಗಡಿಸು; ವಿಧುಕ್ತ = ವಿಧಿಯಕ್ತವಾಗಿ, ಕ್ರಮಬಧವಾಗಿ; ಉದ್ಘಾಟನೆ = ಪ್ರಾರಂಭ; ನಿರ್ಧರಿಸು = ತೀವ್ರಾನಿಸು; ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು = ನೋಡುಗರು; ಪ್ರತಿಷ್ಠ = ಫಾನತೆ; ಚಿಮ್ಮಿಸು = ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸು; ನಿಷಾಯಕ = ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾದ; ನಿಲುರ = ಬಂಚಿತ; ಪ್ರಕಟ = ಬಹಿರಂಗಗೊಳ್ಳು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪದು.

ಅಭಿಜ್ಞಾನ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಕಂಬಳ ಎಂದರೇನು ?
2. ಕಂಬಳ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಕ್ರೀಡೆ ?
3. ಕಂಬಳ ನಡೆಯುವ ಕಾಲ ಯಾವುದು ?
4. ಕಂಬಳದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ?
5. ಕಂಬಳದ ಓಟದ ವಿಧಗಳು ಎಷ್ಟು ?

II. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿ.

1. ಕಂಬಳ ಕ್ರೀಡೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇನು ?
2. ಕಂಬಳದ ಗದ್ದೆಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ?
3. ಕಂಬಳವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಡಲಾಗುತ್ತದೆ ?
4. ಕಂಬಳದ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ ?
5. ಕಂಬಳ ಓಟದ ವಿಧಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಭಾಷಾಭಾಗ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಮುಷ್ಟವಾಗಿ = _____ + _____
2. ಚಳೀಗಾಲ = _____ + _____
3. ಹಸರಿಡುವುದು = _____ + _____
4. ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ = _____ + _____
5. ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ = _____ + _____

ಚಟುವಟಿಕೆ

I. ಕಂಸದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ.

ಮಾದರಿ : ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿ ರಾಜಿ

ಗುಡಿಸುತ್ತಾಳೆ _____

ಈ ಮನೆ _____

ಅವಳೇ ಮೂರಾ _____ !

ಕನ ಉಂಟು _____

ಮೊರಕೆ ಉಂಟು _____ !

ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ	ಹೊಣೆ	ಮನೆ	ಹೊರಗೆ	ಒಳಗೆ
------------	------	-----	-------	------

II. ಒಗಟು ಬಿಡಿಸಿ – ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ.

1. ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಬಾವಿ ನೋಡು,
ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನೋಡು,
ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಳ್ಳಿ ನೋಡು,
ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಗ್ಗು ನೋಡು.
ಇದು ಏನು ?

ಉತ್ತರ : _____

2. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಗಿಲು
ಆಜಾರಿ ಮಾಡದೆ ಇರುವ ಬಾಗಿಲು
ತೆಗೆಯುತ್ತದೆ, ಮುಷ್ಟುತ್ತದೆ

ಉತ್ತರ : _____

ಪದ್ಯ

ಜೋಗದ ರೂಪ

ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮ್ಯಾಲೆ ಏನೇನೋ ಕಂಡಿ
ಸಾಯೋತನಕ ಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ಗಂಡಾಗುಂಡಿ
ಹೇರಿಕೊಂಡು ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ ಸತ್ತಾಗ್ರೋ ಬಂಡಿ
ಇರೋದರೊಳಗೆ ನೋಡು ಒಮ್ಮೆ ಜೋಗದ ದುಂಡಿ

ನಾಡಿನೊಳಗೆ ನಾಡು ಚೆಲುವು ಕನ್ನಡ ನಾಡು
ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರ ಬೆಳ್ಳೆಯತಾವೆ ಬೆಟ್ಟ ಕಾಡು
ಭೂಮಿ ತಾಯಿ ಮುಡಿದು ನಿಂತಾಳೆ ಬಾಸಿಂಗ್ ಜೋಡು
ಬಾಜಾವತಿ ಬೆಡಗಿನಿಂದ ಬತಾಂಳ್ರೋ ನೋಡು

ಹೆನರು ಮತ್ತಿ ಶರಾವತಿ ಅದೇನೋ ಕಷ್ಟ
ಕಡೆದ ಕಲ್ಲು ಕಂಬದ ಮ್ಯಾಲೆ ಪೂಲಿನ ಕಟ್ಟ
ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಎದೆಯ ಮುರಿದು ಪಡುತಾರೆ ಕಷ್ಟ
ಸಣ್ಣದರಿಂದ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಣೋದ್ರೋ ಬೆಟ್ಟ

ಅಡ್ಡಬದಿ ಒಡ್ಡನೀಲಿಸಿ ನೀರಿನ ಮಿತಿ
ಇದರಪ್ರೋಳಗೆ ಇನ್ನು ಒಂದು ಹುನ್ನಾರ್ಥೆತಿ
ನೀರಕೆಡವಿ ರಾಟೆತಿರುವಿ ಮಿಂಚಿನ ಶಕ್ತಿ
ನಾಡಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೊಡ್ಡಾರಂತೆ ದೀಪದ ತಂತಿ

ಶಿಸ್ತಗಾರ ಶಿವಪ್ರಾಯ್ಯ ಕೆಳದಿಯ ನಗರ
ಚಿಕ್ಕದೇವ ದೊಡ್ಡದೇವ ಮೈಸೂರಿನವರ
ಹಿಂದಕ್ಕಿಲ್ಲ ಬಂದಿದ್ದರಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮರ
ಎಲ್ಲರ ಕಢಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಕಲ್ಪಾಂತರ

ರಾಜಾ ರಾಕೆಟ್, ರೋರಲ್ ಲೇಡಿ ಚತುಮುಖ
ಜೋಡು ಗೂಡಿ ಹಾಡುತಾವೆ ಹಿಂದಿನ ಸುಖ
ತಾನು ಬಿದ್ದೆ ಆದಿತೇಜು ತಾಯಿಗೆ ಬೆಳಕ
ಮುಂದಿನವರು ಕಂಡೆ ಸಾಕು ಸ್ವಂತ ಸುಖ

ಒಂದು ಎರಡು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಅದಾವ್ರೋ ಮತ
ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದದೊಂದೇ ಮತ
ಗುಂಡಬಿದು ಹಾಳಾಗಲ್ಲಿಕೆ ಸಾವೀರ ಮತ
ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವೆಲ್ಲಿಗೊಂಡೇ ಮತ

ಷರಜಹಾನ ತಾಜಮಹಲ ಕೊಹಿನೂರ್ ಮಣಿ
ಸಾವಿರಿದ್ದು ಸಲ್ಲವಿದಕೆ ಚೆಲುವಿನ ಕಣಿ
ಜೀವಂತ ಶರಾವತಿಗಿನ್ನಾವ್ರೋ ದೇಣಿ
ಹೋಟೆಸಿಟಿಗಾಡಿಕೊಂಡೆ ಇದಕಾರ್ ಹೊಣಿ

ಶರಾವತಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡ ಭಾಗಿರತಿ

ಪುಣ್ಯವಂತ್ಯ ಬತಾಂರಿಲ್ಲ ದಿನಂಪ್ರತಿ

ಸಾವೈನೋವೈ ಸುಳಿಯದಿಲ್ಲಿಯ ಕರಾಮತಿ

ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಜೀವನ್ನುಕ್ಕಿ.

- ಮೂಗೂರು ಮಲ್ಲಾಷ್

ಕವಿ - ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ :

ಮಲ್ಲಪನವರು 1898 ರಲ್ಲಿ ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಗೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾಶೈಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು 1943 ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾದರು. ಮಲ್ಲಪನವರು ‘ಜೋಗದ ರ್ಮೋಕು’ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಬಿಡಿ ಕವನಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಲಾವಣಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ‘ಸತ್ಯವಂತ ಚಂದ್ರಹಾಸ’, ‘ರಾಮಣಾಯಕ ಹುಲಿ ಹೊಡೆದ್ದ್ವು’, ಶ್ರೀಕಂತಗುರು ಕಣ್ಣ ಕನ್ನಡಕೆ’ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ‘ಜೋಗದ ರ್ಮೋಕು’ ಕವನ ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಅವರ ‘ಜೋಗದ ರ್ಮೋಕು’ ಎಂಬ ಲಾವಣಿಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜನಪದ ಧಾರ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಜೋಗ ಜಲಪಾತದ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆ, ಇತಿಹಾಸ, ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಸಂದರ್ಶಿವಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ರ್ಮೋಕು = ಸೂಬಗು, ವೈಭವ; ಗುಂಡಾಗುಂಡಿ = ಹೊರಾಟ; ಬಾಣಾವತಿ = ಶರಾವತಿ; ಜೋಡು = ಜೋತಿ; ಪೂಲಿನ ಕಟ್ಟಿ = ಸೇತುವೆ; ಕರಾಮತಿ = ಕೈವಾಡ; ಎದೆಮುರಿ = ಕಷ್ಟಪಡು; ಒಡ್ಡು = ನೀರಿಗೆ ಹಾಕುವ ಅಡ್ಡಕಟ್ಟಿ; ಹುನಾರು = ರಹಸ್ಯ, ಉಪಾಯ; ಎಣಿ = ಎಣೆ, ಸಮಾನ; ಹೊಣಿ = ಹೊಣೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ; ಕಲ್ಪಾಂತರ = ಯುಗಯುಗಗಳು; ಜತುಮುರ್ವಳಿ = ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳು, ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಳ್ಳಿ ಬ್ರಹ್ಮ.

ವಿವರಣೆ :

ಶಿವಪ್ರಾಯಕ – ರಾಜನಾದ ಶಿವಪ್ರಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಸಂಸಾಧನ ಸ್ವಂತಯುಗ ಕಂಡಿತು. **ಕನಾಂಟಕದಲ್ಲಿ** ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಡಾಯ ಮೊದಲು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ‘ಶಿವಪ್ರಾಯಕನ ಶಿಸ್ತು’ ಎಂಬುದು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತು.

ಷರಾಜಹಾನ್ – ಮೋಗಲ್ ದೋರೆಯಾದ ಷರಾಜಹಾನ್ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮುಮತಾಜಿ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಅವಳ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ತಾಜ್‌ಮಹಲ್ ಕಟ್ಟಿಸಿದ. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಅದ್ಭುತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಕೊಹಿನೂರ್ – ಜಗತ್ತುಸ್ಥಿತಿ ವಜ್ರ, ಇದು ಕೃಷ್ಣನದಿ ತೀರದ ಕೊಲ್ಲೂರ ಗಣಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ್ದಿತೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಿದೆ. ಮೋಗಲ್ ದೋರೆ ನಾದಿರ ಶಹಾನಿಂದ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗರಿಗೆ ಹಂಸ್ತಾಂತರವಾಯಿತು. 1849 ರಲ್ಲಿ ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಮನೆತನದ ವಶವಾಯಿತು. ಈಗ ಅದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ವಿಂಡ್ಸರ್ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಭಾಗೀರಥಿ – ಭಗೀರಥ, ತನ್ನ ವಂಶಜರ ಸದ್ಗುರುತ್ವಿಗಾಗಿ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ದೇವಗಂಗೆಯನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆತೆಂದನು. ಭಗೀರಥ, ಗಂಗೆಯನ್ನು ಕರೆತೆಂದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಭಾಗೀರಥಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಒಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

1. ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಏನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು?
2. ಬೆಡಗಿಸಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವವಳು ಯಾರು?
3. ಮಿಂಚಿನ ಶಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತದೆ?

4. ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ಗುಂಡಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಳಾಗುತ್ತಾನೆ?
5. ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೆಲುವಾದ ನಾಡು ಯಾವುದು?

II. ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

1. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವೈಭವ ಹೇಗೆ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ?
2. ಶರಾವತಿಯ ಚತುಮುಖಗಳು ಯಾವುವು? ಅವುಗಳ ಸಂದೇಶವೇನು?
3. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಭಾಗೀರಥಿಯ ಮಹಿಮೆ ಏನು?

III. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ :

1. ಜೋಗ ಜಲಪಾತವನ್ನು ಕಂಡ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವನೆಗಳೇನು?
2. ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಕವಿ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾನೆ?

IV. ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ, ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಬರೆಯಿರಿ :

1. ‘ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಎದೆಯ ಮುರಿದು ಪಡುತಾರೆ ಕಷ್ಟ.’
2. ‘ಇದರಪ್ರೇಜಗೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹುನ್ನಾರ್ಥೆತಿ.’
3. ‘ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರ ಚೆಳೆಯುತಾವೆ ಬೆಟ್ಟೆ ಕಾಡು.’
4. ‘ಸಾವಿರಿದ್ದು ಸಲ್ಲವಿದಕೆ ಚೆಲುವಿನ ಕಣಿ.’
5. ‘ಪುಣ್ಯವಂತು ಬತಾರಿಲ್ಲಿ ದಿನಂಪ್ರತಿ.’

ಭಾಷಾಭಾಷಾನ

1. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನೀವು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರಿ.
ಬೆಡಗು, ಹುನ್ನಾರ, ಹೆಮ್ಮೆ, ದಿನಂಪ್ರತಿ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಟ್ಟು, ಕರಾಮತಿ, ಗಂಡಾಗುಂಡಿ.
2. ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸದ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಪದ್ಯದಿಂದ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ.
3. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರು ಬರೆಯಿರಿ.
ಹುನ್ನಾರ್ಥೆತಿ, ಕಲ್ಪಾಂತರ, ದೊಡ್ಡದಾಗಿ.
4. ಮಾದರಿಯಂತೆ ಆಡುನುಡಿಗೆ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಬರೆಯಿರಿ.

ಮಾದರಿ :ನೀಂತಾಳೆ – ನೀಂತಿದ್ದಾಳೆ

ಮತ್ತಿ	–	ನಮ್ಮೆದಂಡೆ	–	ಹೊಣಿ	–
ಮ್ಯಾಲೆ	–	ಕಂಡೆ	–	ಬತಾರಿಲ್ಲಿ	–
ಕೊಡ್ಡಾರ	–	ಆದಾವ್	–	ಕೊಂಡೆ	–
ಎತಿ	–	ಸಾವಿರಿದ್ದು	–	ಆದಿತೇಜು	–

ಚಟ್ಟುವಟಿಕೆ

ಈ ಪದ್ಯದ ಮೊದಲ ನಾಲ್ಕು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಕಂತಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.

ಉಪಪರ್ಯಾಮ

ಎಲ್ಲೋರ

- ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ

[ಒಂದು ದೇಶದ ಹಿರಿಮೆಯು ಆಯಾ ದೇಶದ ನಾಹಿತ್ಯ, ನಂಜ್ಞಾತಿ ಮತ್ತು ಕಲೀಗಳಾಡಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಜನಜೀವನ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ನಂಜ್ಞಾತಿಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕ ಅವಶೇಷಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಹಲವೆಡೆ ದೊರೆತಿರುವ ಕಲಾತ್ಮಕ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಇತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಆಗಿನ ಬಾಹು ಬದುಕುಗಳ ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬೇಳೂರು, ಹಳೆಯಜೀವಿನ ಶೈಲಿಶೈಲಿ ಇಂದಿನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫ ನೇಯ ಶತಮಾನದಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ ‘ಎಲ್ಲೋರ’ ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯಗಳ ಶೈಲಿಗಳೆ ಮತ್ತು ಇತ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ರಮಣೀಯ ಕಲಾ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಗಳಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋರದ ಒಂದು ನೈಜ್ಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.]

ಈಗಿನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಝೆರಂಗಾಬಾದಿಗೆ ವಾಯುವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮೈಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೇಲೂರು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೋರದಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಗವಿಗಳು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಗುಡ್ಡದ ಒಂದೇ ಮುಖದಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನ್ಯೇದು ಮಾತ್ರ ಬೌದ್ಧಗವಿಗಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಬೌದ್ಧಗವಿಗಳು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 350 ರಿಂದ 550 ರ ಒಳಗೆ ಉಂಟಾದ್ದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡ ವಿಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಚೈತ್ಯಗಳು. ಏರಡನೆಯ ಗವಿಯಾದ ಚೈತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಬೇರ, ಯಕ್ಷರು ಮೊದಲಾದ ವಿಗ್ರಹಗಳೂ, ದ್ವಾರಪಾಲರೂ ಕೆತ್ತಲಿಟ್ಟಿವೆ. ಮುಂಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮೂರ್ಕಿಕೆಶಿಲ್ಪವೂ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಗವಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬುದ್ಧಮೂರ್ಕಿಯೂ, ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಸ್ಣಾ ಬುದ್ಧಮೂರ್ಕಿಗಳು ಇವೆ. ಹಿಂದಿನ ಬೌದ್ಧಶಿಲ್ಪದಂತೆ ಚೈತ್ಯದ ಕಟೆಕಟಿಗಳೂ, ಭಾಗಿದ ಚಾವಣಿಗಳೂ, ಸ್ತುಪಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಾದಿ ಮೂರ್ಕಿಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದೆ. ಈ ಏರಡನೆಯ ಗವಿಯ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೫ ನೇಯ ಶತಮಾನವಿರಬಹುದು. ಮೂರನೆಯ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಥವರಿಂದಲೂ ಚಾಮರಧಾರಿಗಳಿಂದಲೂ ಸೇವಿತನಾದ ಬುದ್ಧನು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ಉಪದೇಶ ವಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಏದನೆಯ ಗವಿ ಸುಮಾರು ನೂರಿಷ್ಟು ಅಡಿ ಉದ್ದವೂ ಅರುವತ್ತಡಿ ಅಗಲವೂ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಭೆಗಳು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹಿಂಭಾಗದ ಗಭ್ರಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಮೆಯೊಂದು ಇದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಕೊಟಡಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಪಾಣಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಮಂಜುಶ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ದೇವರುಗಳ ಸುಂದರವಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಗವಿಯ ಮುಂಭಾಗ ರಮ್ಯಾಭಾಗಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟದಾಗಿದೆ. ಒಳಗಿನ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಪಾಣಿ, ಇಂದ್ರ, ಬುಧ ಇವರುಗಳ ಅಂದವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಹತ್ತನೆಯ ಗವಿಗೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಗವಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಮಧ್ಯದ ಅಂಣಾದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಲ್ಲಿನ ಸ್ತೂಪವೂ ಅದರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪರಿವಾರ ಪರಿವೃತನಾದ ಬುಧನ ಮಹಾ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಕಾಣಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಗವಿಯ ಮೇಲಾಫಾಣಿ ಬಾಗಿದುದಾಗಿ ಮರದ ತೊಲೆಗಳನ್ನೂ ಜಂತೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಕರಿಸುವಂತೆ ಕೆತ್ತಿದೆ. ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೂ ಕಂಬಗಳ ಮೇಲೂ ಅನೇಕ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮುಂಭಾಗಿಲ ಮೇಲುಗಡೆ ಚೈತ್ಯದ ಕಿಟಕಿ ಇದೆ. ಈ ಗವಿಯ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನವಿರಿಬೇಕು.

ತರುವಾಯ ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನ ಸೋಗಸಾದ ಗವಿಯೊಂದೂ, ಅನಂತರ ಮೂರು ಅಂತಸ್ತಿನ ಸೋಗಸಾದ ಗವಿಯೊಂದೂ ಕೊರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬುಧ, ಪದ್ಮಪಾಣಿ, ಸರಸ್ವತಿ ಮೊದಲಾದ ಬೌದ್ಧ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಇವು ಬೌದ್ಧವರು ಮಹಾಯಾನ ಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದುವು. ಈ ಗವಿಯಕಾಲ ಸುಮಾರು ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭವಿರಬೇಕು.

ಪೌರಾಣಿಕ ಗವಿಗಳು

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇತರ ಮತದವರು ಬೌದ್ಧ ಮತದ ಮಹಾಶಿಲ್ಪವನ್ನೇ ಅನುಕರಿಸತ್ತೊಡಗಿದರು. ಎಲ್ಲೋರದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಗವಿಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ ಗವಿಗಳೂ, ಜೈನಗವಿಗಳೂ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಎಲ್ಲೋರದ ಪೌರಾಣಿಕ ಗವಿಗಳು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 560 ರಿಂದ 735 ರ ಒಳಗಾಗಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಎರಡನೆಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಡೆದುದಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಹಿಳಾನುರಮದಿನಿ, ಪಾರ್ವತಿಪರಮೇಶ್ವರ, ತಾಂಡವೇಶ್ವರ, ರಾವಣನು ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಎತ್ತುವುದು, ಭೀರವ ಮೊದಲಾದ ಶೈವಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲಭೀರವ, ಕಾಳಿ, ಗಣಪತಿ, ಸಪ್ತಮಾತ್ರಕೆಗಳೂ ಉತ್ತರದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ದುರ್ಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವರಾಹಮೂರ್ತಿ, ವೈಕುಂಠನಾರಾಯಣ, ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣ ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನಭಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾದ ದುರ್ಗೆಯ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ.

ದಶಾವತಾರ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಗವಿಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾಲಂಧ್ರದ ಕಿಟಕಿಯೂ, ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಾಸನವೂ ಇವೆ. ರಂಗಮಂಟಪ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ. ಏರಡು ಅಂತಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹತ್ತುವ ಹಂತದ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ, ಪಾರ್ವತಿ, ಸೂರ್ಯ, ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ರಂಗಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯಾಲಂಕಣದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷರು, ನಾಗರು, ಬೇಲು ಮೊದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳೀಂದ ಕೂಡಿದ ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕು ದೊಡ್ಡ ಕಂಬಗಳಿವೆ. ಮಗ್ಗುಲು ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ವೃಷಣು ಮತ್ತು ಶೈವಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಥಾತ್ಮಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ ಕೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಬಾಗಿಲೆನ ಹೊರಗಡೆ ದೀರ್ಘಕಾಯಾದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗವಿಯ ಶೈವಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಗಜಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಭಯಂಕರವಾದ ದೊಡ್ಡ ಮಹಾದೇವ ಮೂರ್ತಿಯೂ, ಯಮನಿಂದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಿವಮೂರ್ತಿಯೂ, ಬಲುದೊಡ್ಡ ಗಣಪತಿಯೂ ನೋಡತಕ್ಕುವಾಗಿವೆ. ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಏರಡು ಸಿಂಹಗಳೂ, ಕರಿಹರಮೂರ್ತಿಯೂ ಇವೆ. ಗಭರಗುಡಿಯ ಹಿಂಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಾರಕಾಸುರನ ವಧೆಗೆ ಶಿವನು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೆತ್ತಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಗೋವರ್ಧನದಧಾರಿ ಶೈವಶಾಯಿ, ಗರುಡವಾಹನ, ವರಾಹ, ವಾಮನ, ಉಗ್ರನರಸಿಂಹ ಮೊದಲಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿ ಕೆತ್ತಲಟ್ಟಿವೆ.

ಕೈಲಾಸ ದೇವಾಲಯ

ಎಲ್ಲೋರದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಲಾಸ ದೇವಾಲಯ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವೂ ಸುಂದರವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರೆದ ಇಂಥ ಶಿಲ್ಪ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 730 ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ದೊರೆಯಾದ ಒಂದನೆ ಕೃಷ್ಣನು ಕೊರೆಯಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದ್ವಾರಿತ ರೀತಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಒಂದು ಗುಡ್ಡದ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ 230 ಗಜ ಉದ್ದವೂ 35 ಗಜ ಆಳವೂ ಇರುವ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿವನ್ನು ಕಡಿದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಪುರ, ಚಾವಣಿ, ಕಂಬಗಳು ಮೊದಲಾಗಿ ನಾಂಗವಾದ ಎರಡು ಅಂತಸ್ತಿನ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕೊರೆದಿರುವ ನಾಹನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾದುದು. ಅಂಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಕೈಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು, ಶಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವರುಗಳ ವಿವಿಧ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೂ, ದೇವಾಲಯದ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸುಂದರವಾದ ಆನಂದ, ಶಾದ್ರೂಲಗಳು ಮೊದಲಾದವನ್ನೂ, ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದುಗಡೆ ನಂದಿಮಂಟಪವನ್ನು ಕೊರೆದಿದೆ. ಈ ಮಂಟಪದ ಬಳಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಮೊದಲಾದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಶಿಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವನ್ನು ಎತ್ತುವ ಚಿತ್ರಪೋಂದು ವಿಸ್ತೃಯವನ್ನುಯೊಡುವಂತಿದೆ.

ದೇವಾಲಯದ ಒಳಗೊಂಡೆಯ ಗಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬರೆದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಉಳಿದಿವೆ. ಅಲಯದ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ದೊಡ್ಡಕಂಬಗಳೂ, ಅಂತರಾಳದ ಚಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಸಮೀತಳಾದ ಅನ್ವಯವಾದ ದೇವಿಯೂ, ಗಭ್ರಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲೇ ಕೆತ್ತಿದ ಲಿಂಗವೂ, ಅಂಗಳದ ಉಭಯ ಪಾಶ್ಚಾದಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಸುಂದರವಾದ ಆನಂದ, ದೀಪಸ್ಥಂಭವೂ ಈ ಕೈಲಾಸದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಸಿದ್ದ ಮಾಡಿವೆ.

ಎಲ್ಲೋರದ ಜೈನಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಣ್ಣ ಕೈಲಾಸಪೆಂಬುದು ದೊಡ್ಡ ಕೈಲಾಸ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇಂದ್ರಸಭೆಯ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಜೈನಶಿಲ್ಪವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ, ಗೋಮಟ, ಶಚೀನಮೇತನಾಗಿ ಇಂದ್ರ, ಗಭ್ರಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನಸ್ಥನಾದ ಮಹಾವೀರ ಇವುಗಳು ಮೊದಲು ಕಾಣಬರುವುವು. ಹನ್ನೆರಡು ಕಂಬದ ಮಂಟಪವೋಂದರ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶಾಂತಿನಾಥ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಹಳೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಗುರುತ್ವಾಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಸಾಲೆಯ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನ್ಯೇದು ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿರುವ ಇಂದ್ರನ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಸುತ್ತಣ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ದೇವಾಲಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನಿಮಥಾಗಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಕೊರೆದಿರುವ ಬಾಗಿಲುವಾಡವೂ ಅದರ ಬಳಿ ಚತುಭುಜಾದ ದೇವಿಯೂ, ಅಷ್ಟಭುಜಾದ ಸರಸ್ವತಿಯೂ ಈ ಇಂದ್ರಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ತಂದಿವೆ.

ಜಗನ್ನಾಥ ಸಭೆ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಗವಿಯೂ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದುದು. ಇದರ ನವರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ, ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಸುಕನಾಸಿಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ತೋರಣ ಕೆತ್ತಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಕಂಬದ ಒಂದು ಅಲಯವೂ, ಅದರ ಮೇಲಾಫಣಿಯಲ್ಲಿ ಜೈನದೇವರುಗಳ ಚಿತ್ರಗಳೂ ರಚಿಸಲಬ್ಬಿವೆ.

ಕೃತಿ – ಕರ್ತೃ ವಿಚಾರ :

ಡಾ. ಎಂ. ಎಚ್. ಕೃಷ್ಣ ಅವರು ಕನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಶಾಸನ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿಯೂ, ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿಯೂ ನೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನಾಟಕ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾರತದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆಯೂ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜಗತ್ತಿಸಿದ್ಧವಾದ ‘ಎಲ್ಲೋರ’ದಲ್ಲಿರುವ ಗುಹಾಂತರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ವಿಹಾರ	= ಬೌದ್ಧ ಅರ್ಥವಾ ಜೈನ ಯತ್ನಿಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನ.
ಜೈತ್ರೆ	= ಜೈನ ಅರ್ಥವಾ ಬೌದ್ಧ ದೇವಾಲಯಗಳು.
ಸ್ತೂಪ	= ಬೌದ್ಧರ ಮತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ವಾರ್ಥಕ ಮಂದಿರ.
ಪರಿವೃತ್ತ	= ಆವರಿಸಿದ
ಮಹಾಯಾನ	= ಬೌದ್ಧರ ಒಂದು ಪಂಥ.
ಸಪ್ತ ಮಾತೃಕೆಗಳು	= ಬ್ರಾಹ್ಮಿ, ಮಾಹೇಶ್ವರಿ, ಕೌಮಾರಿ, ವೈಷ್ಣವಿ, ವಾರಾಹಿ, ಇಂದಾಣಿ ಮತ್ತು ಚಾಮುಂಡಿ.
ಜಾಲಂಧ್ರ	= ಬಲೆಯಂತೆ ಕಂಡಿಗಳನ್ನುಳ್ಳ (ಕಿಟಕಿ).
ರಂಗಮಂಟಪ	= ನಾಟಕ ನೃತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸ್ಥಳ.
ಶಾಮಾಲ	= ಸಿಂಹ
ಗಚ್ಛ	= ಗಾರೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ.
ನವರಂಗ	= ದೇವಾಲಯದ ಸಭಾಮಂಟಪ.
ಅಪ್ಪಬುಜ	= ಎಂಟುಭುಜ.
ಸುಕನಾಸಿ	= ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಮುಂಭಾಗದ ಅಂಕಣ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಎಲ್ಲೋರ ಎಲ್ಲಿದೆ?
2. ಎಲ್ಲೋರದ ಒಂದು ಮತ್ತು ಏರಡನೆಯ ಗವಿಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿ.
3. ಏದನೆಯ ಗವಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿ.
4. ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಗವಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ.
5. ಪೌರಾಣಿಕ ಗವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶಿಲ್ಪವೈಭವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ.
6. ಕೃಳಾಸ ದೇವಾಲಯದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
7. ಎಲ್ಲೋರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಧರ್ಮಗಳ ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು?

ವ್ಯಾಕರಣ ಭಂದಸ್ಸು - ಪರಿಚಯ

ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಭಂದಸ್ಸು. ಪದ್ಯವು ಪಾದ, ಪ್ರಾನ, ಮಾತ್ರೆ, ಗುರು, ಲಘು ಸಂಜ್ಞೆಗಳು, ಗಣ ಮತ್ತು ಯತಿ - ಈ ನಿಯಮಗಳೀಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಮಾತ್ರೆ, ಗುರು, ಲಘು : -

ಒಂದು ಹ್ರಸ್ವ ಅಕ್ಷರವನ್ನು (ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರ ಅಥವಾ ಹ್ರಸ್ವವ್ಯಂಜನ) ಉಚ್ಛರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವ ಸಮಯದ ಅವಧಿಗೆ “ಮಾತ್ರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಒಂದು ಮಾತ್ರೆಯ ಕಾಲ. ಇದಕ್ಕೆ “ಲಘು” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಲಘುವನ್ನು “U” ಈ ಗುರುತಿನಿಂದ ಸೂಚಿಸುವರು. ದೀಘಸ್ವರ ಸಂಯುಕ್ತಾಕ್ಷರದ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರ. ಅನುಸ್ವಾರ, ವಿಸಗ್ರಹಗಳೀಂದ ಕೂಡಿದ ಅಕ್ಷರ, ಸ್ವರಹಿತ ವ್ಯಂಜನದ ಹಿಂದಿನ ಅಕ್ಷರ - ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎರಡು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಕಾಲ. ಇವನ್ನು “ಗುರು” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗುರುವನ್ನು “-” ಈ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲಘು : ಉದಾಹರಣೆ :

ಅಅಅ ಪಪ ಪಪಪ ಪಪಪ

ಒಲವು ಮಿಗೆ ನೃಪತ್ತಿ ಸಲಹುಗೆ

ಗುರು : ಉದಾಹರಣೆ :

ನೀನ್ನೊ ನಂ ಬೈ ಅಃ ದೇ ಮಂ ರ ಷೈ ಪ್ರಾಂ

ಪ್ರಾನ :

ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಲಿನ ಒಂದನೆಯ ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಸ್ವರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ವ್ಯಂಜನ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾಹರಣೆ : “ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಯವರಿತ್ತ ಹಿತ್ತಳೆ /
ಹೊನ್ನೆಂದು ಬಗೆದು ಪ್ರೋಜಿಸುವ”

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಾಲಿನ ಎರಡನೇ ಅಕ್ಷರ ಗಮನಿಸಿರಿ.

ಗಣಗಳು :

ಗಣವೆಂದರೆ “ಗುಂಪು”, “ಸಮೂಹ” ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಮಾತ್ರೆಗಳ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಮೂರು ಮಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಏದು ಮಾತ್ರೆಗಳ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರಾಗಣಗಳಿಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಾತ್ರಾಗಣನಿಯಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಪದ್ಯಗಳು - ಪಟ್ಟದಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಂದಪದ್ಯಗಳು.

ಸುದಾಮೆ

[ನಿಷ್ಠಾವಂತರಾದ ಹಲವರು ನಾಯಾನಂಥರಾಗಿ ಮಹಾತ್ಮರೇಖಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥವರು ನುಷಿದಂತೆ ನಡೆದು ತಮ್ಮ ಜಂಧನವನ್ನು ಸಾಫ್ ಕೊಳ್ಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಣ್ಯಕೊಳಿ ಎಂಬ ನೋಂಬಿನ ಕಾಫೀಯು ನಾಯಾನಂಥರಿಗೆ ಉಜ್ಜಲ ನಿರಾನಂತರಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತ ಪಾತ್ರ ಇಂಥ ನಾಯಾನಂಥರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ನಿರಾನಂತರಾಗಿದೆ.]

ಪಾಟ್ಲೀಪ್ರತ್ಯಮೆಂಬ ಪುರಮಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಟಿ ಸುದತ್ತನೆಂಬೊನಾತನ ಮಗಳ್ ಸುದಾಮೆಯೆಂಬ ಕನ್ನೆಯೊಂದು ದಿವಸಂ ಗಂಗೆಯಂ ಮೀಯಲ್ಲೋಗಿ ಪೂರ್ವಲ್ಲಿ ನೆಗಡ್ಲು ಪಿಡಿದೊಡಾದ ಮಾನುಮಂಜಿ ತಡಿಯೊಳಿದ್ದ ಧನದತ್ತನೆಂಬೊಂ ಸೋದರ ವುಂರ್ಯಂನಂಜಂ ಕುಂಡೆನ್ನಂ ಬೇಗಂ ಬಿಡಿಸೆಂದೊಡಾತನಿಂತೆಂದನ್ನೆನ್ನ ಬೇಡಿದುದನೀವೋಡೆ ನಿನ್ನಂ ಕಾವೆನೆಂದೊಡಾಕೆಯುಮೀವೆನೆಂದು ಪೂರ್ವಾಂಶದೆ ಬೇಗಂ ನೀರಂ ಪೊಕ್ಕು ನೆಗಡಂ.

ಬಿಡಿಸಿದ ಬಂಡಿಕ್ಕು ಹೇಯೇನಂ ಬೇಡುವಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ಬೇಡಿದುದೆಲ್ಲಮನೀವೆನೆಂದು ಕನ್ನೆ ಸುಡಿದೊಡಾತನಿಂತೆಂದಂ ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯೆಂದು ಪ್ರಾಧಮ ದಿವಸದ ಪಸದನಮನೆನಗೆ ವಂದು ತೋಱಲ್ಲೇಯ್ಯಾಮೆಂದು ಬೇಡಿದೊಡಾಕೆಯುಮಂತೆ ಗೆಯ್ಯೆನೆಂದು ಪೂರ್ವಾಂಶಿಂತು ಕಾಲಂ ಸಲೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನೆಗೆ ಯೋವನಂ ನೆಱಿದಂದು ಮದುವೆಯಾದೋಡೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣಾಂಶಂ ನೆನೆದು ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ ಭೂಪಿತೆಯಾಗಿಯಾದಮಾನುಂಜ್ಯೆಗೆಯ್ಯು ಜೆಲ್ಲೆಯಾಗಿ ನಟ್ಟಿನಡುವಿರುಳ್ಳ ಮನೆಯಿಂದಂ ಪೂರ್ಣ ಮಟ್ಟು ಮೃದುನನಿರ್ದಾರಪಣಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರೇನ್ನೆಗೆದೆಯೊಳ್ಳು ಕಳ್ಳಿಸೋವ್ರೆಂ ಕಂಡು ನಿನ್ನ ತೋಟಾಭರಣಮೆಲ್ಲಮಂ ಕೊಟ್ಟು ಪೂರ್ಣಗಲ್ಲಾದಂ ಹೋಗಲೀಯೆನೆಂದೊಡಿಗಳ್ ಪೂರ್ಣಿ ಬಂದಂ ನಿನಗೆನ್ನ ತುಡುಗೆಯೆಲ್ಲಮಂ ಕುಡುವೆನನ್ನೆಗಮಿಲ್ಲಿ ಎನ್ನ ಬರ್ಫನ್ನೆಗಮೆತ್ತುಂ ಪೂರ್ಣದಿರೆಂದು ನಂಬಿ ಸುಡಿದು ಸಂತ್ಸೇಸಿ ಕಿಱುದಂತರಮಂ ಪೂರ್ಣದೊಡೆ ತಳಾಯಂ ಕಂಡೀ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಪೂರ್ಣದಪ್ಪಯ್ಯಾ ಪೂರ್ಣಲ್ಲಮಾನಸಿಯೆ ಎಂದಾತಂ ಪಿಡಿದು ಕಾಡೆ ಪಿರಿದೊಂದು ಮನೆವಾಜ್ಯೆಯುಂಟೆನ್ನಂ ಕಾಡದೆ ಪೂರ್ಣಲೀಯಾನೀಗಳೆ ಪೂರ್ಣಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಪೆಂಬಂದೊಡೆ

ನಿನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯೇನೆಂದು ನಂಬಿ ನುಡಿದು ನನ್ನಿಗೊಟ್ಟು ಕಿಱಿದಂತರಮಂ ಪೋಪನ್ನೆಗಮೆಡೆಯೋಳ್ಳೊ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಂ ಕಂಡು ತನ್ನಂತಿನಲ್ಲೊ ಬಗೆದೊಡೆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಂಗೆಂದಳ್ಳೊ ಹಿರಿಯದೊಂದು ಮನವಾಟ್ಟೆಯುಂಟೀಗಳೇ ಪೋಗಿ ಬಂದಪ್ಪೇಂ ಬಂದ ಬಣಕ್ಕೆನ್ನುಂ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಮಾಡೆಂದು ನನ್ನಿಗೊಟ್ಟು ನಂಬಿಸಿ ಪೋದೊಡಾ ಕಳ್ಳನುಂ ತಳಾಳನುಂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನುಮಂತುಮಿಕೆಯೀ ಪೋಯ್ತು ತುರಿಪದಿಂದಜ್ಞಾಯಾಂದೆತ್ತ ಪೋದಪ್ಪಳೆಂದು ಬಣಿವಟಿಯನೆ ನೋಡುತ್ತಂ ಪೋಪರನ್ನೆಗಂ ಮಯ್ಯನಂ ಪಟ್ಟಿದ್ದ್ವಾಪಣಕ್ಕೆ ಪೋಗಿ ಬಾಗಿಲಂ ತೆಱೆಯಿಮೆಂದಾಗಳವರಾರೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಾಗಳಾನಲ್ಲೇ ಸುಧಾಮೆಯೆನೆಂದೊಡೆ ಬಾಗಿಲಂ ತೆಱೆದಾ ಪಣದೊಳಗಂ ಪೋಕ್ಕಳನೀ ಪೋತ್ತೇಕೆ ಬಂದಯೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ನೀನಲ್ಲೇ ಎನ್ನ ನನ್ನಿಗೊಂಡಯ್ಯೊ ಎನ್ನ ಮದುವೆಯಂದು ಪ್ರಥಮ ದಿವಸದ ಪಾಸದನಮೆನಗೆ ತೋಱಿಲ್ಲೇಯ್ಯಾಮೆಂದು ಬೇಡಿದೊಡಾಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ನೆಱಪಲ್ಲೊ ಬಂದನೆಂದು ತನ್ನಂ ತೋಱಿದೊಡಾತನುಮಾಕೆಯ ರಾಪಂ ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚಿ ವಿದ್ಯಾಧರಿಯ ದೇವಗಣಿಕೆಯ ರಾಪನೆ ಪೋಲ್ಲೇ ಎಂದು ಪೋಗಟ್ಟು ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ನೆಱಪಿದೆ ಒಳ್ಳತ್ತಾಯ್ಯೀ ಪೋಯ್ತು ಪೋಲ್ಲಿದು ವಂದೆ ನಟ್ಟನಡುವಿರುಳ್ಳೊ ಕಳ್ಳರುಂ ತಳಾಳರುಂ ಕಾಡುವರ್ಲೊ ಬೇಗಂ ಪೋಗೆಂದು ನುಡಿದು ಪೋಗಲ್ಲೇಯೆಂಬೆಲ್ಲಮನಾ ಮೂವರುಂ ಪೋಱಗೆ ಕೇಳ್ಳು ಮತ್ತೊಂ ಬೇಗವೇಗಂ ಪೋಗಿ ತಮ್ಮಿದೇಡೆಗಳೊಳಿದರನ್ನೆಗಮಾ ಮದೆವಳ್ಳೊ ರಕ್ಷಸನಿಲಿಗೆ ಬಂದೆನ್ನುಂ ನೀರಂ ಮೆಚ್ಚಿದಂತಂ ಮಾಡೆಂದು ತನ್ನಂ ತೋಱಿದೊಡಾ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ನೀಂತೆಂದು ನೀರಂ ಸತ್ಯವಾದಿಯಯ್ಯೊ ಆದಮಾನುಂ ರಾಪ್ತ ಲಾವಣ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಕಾಂತಿ ಹಾವಭಾವ ವಿಲಾಸ ವಿಭ್ರಮಂಗಳನೊಡೆಯಯ್ಯೊ ನಿನ್ನಂ ತಿಂದಾನಾವ ಗತಿಗೆ ಪೋಪೆಂ ನಿನ್ನ ರಾಪನಷೆಯಲಾಱಿನದಱುನಂಜದೆ ಪೋಗೆಂದು ಪೋಗಲ್ಲೇಯೆಂಬೆಂದೆ ಬರ್ವಳನ್ನೆಗಂತಳಾಳನಂ ಕಂಡಿನ್ನುಂ ನೀರಂ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯ್ಯೊಂದು ನುಡಿದೊಡಾತನಿಂತೆಂದಂ ನೀರಂ ಪೋಲ್ಲ ಮಾನಸಿಯೆ ಎಂದು ಮನದೊಳಿ ಬಗೆದೆಂ ನಿನ್ನಂತೋಳಿದರಾರುಮಿಲ್ಲ ನುಡಿದ ನನ್ನಿಯಂ ತಪ್ಪದೆ ಬಂದೆ ಸತ್ಯವಾದಿಯಯ್ಯೊ ಪೋಗಬ್ಬಾ ಎಂದು ಪೋಗಲ್ಲೇಯೆಂಬೆಂದೆ ಬರ್ವಳನ್ನೆಗಂ ಕಳ್ಳನುಂ ಕಂಡು ತನ್ನ ತೊಟ್ಟಾಭರಣಮನೆಲ್ಲಮಂ ಕಳಿದೊಟ್ಟಿಸೆಯಾತನಿಂತೆಂದನೆನಗೇನೋಂದೆ ಭವಷೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯದಂ ಕೊಂಡಾನೇನಾಚಂದ್ರಾಕ್ಷತಾರಂಬರಂ ಬಢ್ಣಪ್ಪೆನೆ ಎಣಿಕೊಂಡ ಕಸವರಂ ತವನಿಧಿಯಂತೆ ತವದಿದ್ದ್ವಾಪ್ವದೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದಂ ಕೊಳ್ಳೆ ಪೋಗಬ್ಬಾ ಎಂದು ಪೋಗಲ್ಲೇಣನಂತಾ ಮೂವರುಂ ಮದೆವಳ್ಳಂ ಪೋಗಲ್ಲೇಯ್ಯಾ ಪ್ರಾಜಿಸಿ ಕಣಿಪಿದೊಡಾಕೆಯುಂ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಪೋದಳ್ಳೊ.

— ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಂಚಾಯ್

ಕೃತಿ - ಕರ್ತೃ ವಿಚಾರ :

ಈ ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯರು 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ' ಎಂಬ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಪಂಪನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. 920 - 930ರಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ - ವೃದ್ಧರ ಆರಾಧನೆ ಎಂಬರ್ಥದ ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಾಚೀನ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮಹಾತ್ಮರುಗಳ ಜೀವನವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಕಥೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಜನಾಂತರ ಕಥೆಗಳೀಂದ ಕೂಡಿ, ಕಥೆಗಳ ಗುಳಿಕೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಡಿ. ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಚಾರ್ಯರು ಅಷ್ಟುಕಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನುಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ಉಪಕಥೆಯು ಪ್ರಕೃತ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಶ್ರೀಷ್ಟಿ	=	ಶೆಟ್ಟಿ, ವರ್ತಕ.	ಕನ್ನೆ	= ಮುದುವೆಯಾಗದ.
ಮೀಯಲ್	=	ಸ್ವಾನಮಾಡಲು.	ನೆಗಟ್ಟಣ್	= ಮೊನಳಿ.
ಅಂಜಿ	=	ಹೆದರಿ.	ತಡಿ	= ದಡ.
ಪೂರ್ಣಾ	=	ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡು.	ಬಣಿಕ್ಕ	= ಅನಂತರ.
ಪನದನ	=	ಅಲಂಕಾರಗಳು.	ಭೂಷಿತೆಯಾಗಿ	= ಅಲಂಕೃತೆಯಾಗಿ.
ವಂದು	=	ಒಂದು.	ನಟ್ಟಿನಡುವಿರುಳ್ಳೀ	= ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ.
ಪೂರ್ಮಮಂಟ್ಟು	=	ಹೊರಹೊರಟು.	ಆಪಣ	= ಅಂಗಡಿ.
ಅನ್ನೆಗಂ	=	ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ.	ನಂಬಿನುಡಿದು	= ನಂಬಿವಂತೆ ಮಾತಾಡಿ.
ಸಂತ್ಯೇಸು	=	ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡು.	ಕೆಱಿದಂತರ	= ಸ್ವಲ್ಪದೂರ.
ಪೂಲ್ಲಮಾನಸಿ	=	ಕೆಟ್ಟಿ ಹೆಂಗಸು.	ಮನೆವಾಟ್ತೆ	= ಗೃಹಕೃತ್ಯೆ, ಮನೆಗೆಲನ.
ನನ್ನಿ	=	ಸತ್ಯ.	ತುರಿಪ	= ತ್ವರೆ, ಶೀಪ್ತೆ.
ಅಣ್ಣರಿಂದ	=	ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ.	ಪಟ್ಟೆರ್	= ಮಲಗಿದ್ದ.
ನೆಱಪಲ್	=	ನೆರವೇರಿಸಲು.	ಮದೆವಳ್ಳೀ	= ಮುದುಮಗಳು.
ಅಟ್ಟಿ	=	ನಾಶವಾಗು.	ಬಗೆದೆ	= ಯೋಚಿಸಿದೆ.
ಅಭ್ಯಾ	=	ಅಮೃ.	ಅಕ್ಕೆ	= ಸೂಯ್ಯ.
ಅಂಬರ	=	ಆಕಾಶ.	ಬದ್ದ-ಪ್ಪನೆ	= ಬದುಕುವನೆ.
ಕಸವರ	=	ಬಂಗಾರ.	ತವನಿಧಿ	= ನಾಶವಾಗದ ಸಂಪತ್ತು.
ಕಟೆಂಬಿದೊಡೆ	=	ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿ.	ಪೂರ್ಣಾರ್	= ಹೋದಳು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿ:

- ಸುದಾಮೆಯು ಕೊಟ್ಟಿ ವಾಗ್ದಾನವೇನು? ವಾಗ್ದಾನ ಕೊಡಲು ಒದಗಿದ ಸನ್ನಿಹಿತವೇನು?
- ಧನದತ್ತನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ಸುದಾಮೆಯು ಕಳ್ಳೆ, ತಳಾರ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂಬುಗೆಯ ಮಾತುಗಳು ಯಾವುವು?
- ಧನದತ್ತನ ಸುದಾಮೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು?
- ಸುದಾಮೆಯು ಮೈದುನನ ಮನೆಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ, ತಳಾರ ಮತ್ತು ಕಳ್ಳರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೇನು?

II. ಇವುಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ವಿವರಿಸಿ:

- ಈ ಪ್ರೋಜೆಕ್ಟ್ ಪ್ರೋದಪ್ಪಯ್ಯ ಪ್ರೋಲ್ಲಮಾನಸಿಯೆ.
- ನೀ ಸತ್ಯವಾದಿಯಯ್.
- ನಿನ್ನಂತಹ ತೊಳ್ಳಿದರಾರುಮಿಲ್ಲ.
- ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಳ್ಳಿ ಪ್ರೋಗಬ್ಬಾ.

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಪುರಮಲ್ಲಿ, ಪೂಣ್ಯಾಂತು, ಸರ್ವಾಲಂಕಾರ, ಕಳ್ಳನೋವ್ ಎಂದು, ಪೋಗೆಂದು, ಪ್ರೋಗಬ್ಬಾ.
- ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ಮಾಡಿ ಸರ್ವಾಸಗಳ ಹೆಸರು ತಿಳಿಸಿರಿ.
ನಟ್ಟನಡುವಿರುಳ್ಳ, ಪ್ರೋಲ್ಲಮಾನಸಿ, ಮನೆವಾಟ್ಟೆ.
- ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರಿ.
ಸೋದರಿ, ಆಭರಣ, ಸಂತ್ಯೇಸು, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ, ರೂಪ, ಪೂಜಿಸು.
- ತತ್ತ್ವಮ - ತದವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಕನ್ಯೆ, ಪನದನ.

ಚರ್ಚುವಟಿಕೆ

- ಈ ಗಢಭಾಗವನ್ನು ಹೊಸಂಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರಿ.
- ಇಂತಹ ನೀತಿ ಕರ್ತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ನಿಮ್ಮ ಶಾಲಾಖಾಣಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರಿ.

ಪದ್ಯ

ಸುರಿಯಲಿ ತಂಪೆರೆಯಲಿ

ಸುರಿಯಲಿ ತಂಪೆರೆಯಲಿ
ಜೀವನದ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಳೆ,
ಹರಿಯಲಿ ಭೋಗರೆಯಲಿ,
ಬತ್ತಿದೆದೆಗಳಲಿ ಹೊಳೆ,
ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಲಿ ಸ್ವಾಧ್ಯ ದುರಾಸೆ,
ಸ್ವಚ್ಚವಾಗಲೇ ಇಳೆ.

ಚಿಮ್ಮಲಿ ಹಚ್ಚನೆ ಹಸಿರು
ನಿಮ್ಮಲವಾಗಲಿ ಉಸಿರು,
ಮತ್ತೆ ಆಗಲೇ ವಸುಂಧರೆ
ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗಾನರೆ ||

ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಧುಮುಕಿ ಜಲವಾತ
ನೀಡಿ ಜನತೆಗಾಫಾತ
ಹೊಮ್ಮಿಸಲಿ ಹೊಸ ಚೇತನ
ಕ್ರಿಯಾ ಶೀಲತೆಗೆ ಇಂಥನ ||

ತೋನೆಯಲಿ ತನೆ ಹೊಂದೇರು
ಅಡಗಲಿ ಹಸಿವಿನ ಚೀರು,
ಅರಳಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹೊನಗೆ,
ಹಾಯೆನಿಸಲಿ ಭೂತಾಯಿಗೆ.

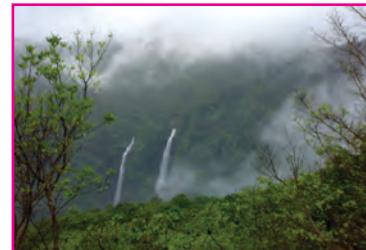
– ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ರಾಜಾ

ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ :

ಬಿ. ಆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ರಾಜಾ ಅವರು ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಅನಂತರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಲವಲವಿಕೆಯ ಚೆಲುವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಕವಿ. ಗೋಪಿ ಮತ್ತು ಗಾಂಡಲೀನ್, ಟುವ್ರತಾರ, ‘ಲಿಲಿಪುಟ್ಟಿಯ ಹಂಬಲ’ ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳು. ಭಾವಗಿತೆ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಇವರದ್ದು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ. ಸಣ್ಣ ಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ರಾಜಾ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಎರೆ	=	ಸುರಿ.	ದುರಾಸೆ	=	ಕೆಟ್ಟ ಆಸೆ.
ಇಳೆ	=	ಭೂಮಿ.	ಬತ್ತು	=	ಇಂಗು.
ನಿಮ್ಮಲ	=	ಸ್ವಚ್ಚ, ಶುದ್ಧ.	ವಸುಂಧರೆ	=	ಭೂಮಿ.
ಸಕಲ	=	ಎಲ್ಲವೂ.	ಧುಮುಕು	=	ಹಾರು.

ನೀಡು	=	ಕೊಡು.	ಜನತೆ	=	ಜನರು.
ಆಫಾತ	=	ಪೆಟ್ಟು, ಕೇಡು.	ಇಂಥನ	=	ಉರಿಯುವ ವಸ್ತು.
ತೋನೆ	=	ಅತ್ಯಿತ್ತ ಚಲಿಸು.	ಹೊಂದೇರು	=	ಹೊಸ್ಸಿನ ರಥ.
ಚೀರು	=	ಕೊಗಾಡು.			

I. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಎಂತಹ ಮಳೆ ಸುರಿಯಲಿ?
2. ಮಳೆಯಿಂದ ಏನು ಕೊಳ್ಳಿ ಹೋಗಲಿ?
3. ನಕಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದು ಅನರೆ?
4. ಹಸಿವಿನ ಚೀರು ಹೇಗೆ ಅಡಗಲಿ?
5. ಜನತೆಗೆ ಯಾವುದು ಆಫಾತವನ್ನು ನೀಡುವುದು?

II. ವಿವರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಳೆ ಏಕೆ ಸುರಿಯಬೇಕೆಂದು ಕವಿ ಆಶಿಸುತ್ತಾನೆ?
2. ಭೂಮಿ ತಾಯಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಹಾಯೆನಿಸುವುದು?
3. ಈ ಕವನದ ಆಶಯವೇನು?

ಭಾಷಾಭಾಷಾನೆ

1. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವೂಂತ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ.
ಸ್ವಾಧ್ಯ, ಧುಮುಕು, ನಿರ್ಮಲ, ಎಲ್ಲೆಡೆ, ಆನರೆ, ಜೇತನ.
2. ಇವುಗಳ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
ಸ್ವಚ್ಛ, ನವ, ನಗು, ಸ್ವಾಧ್ಯ, ತಂಪ್ರ.
3. ಕೆಳಗಿನ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಹೇಸರಿಸಿ.
ತಂಪೆರೆಯಲಿ, ಬತ್ತಿದೆಡೆ, ಜೀವಿಗಳಿಗಾನರೆ, ಜನತೆಗಾಫಾತ, ಹೊಂದೇರು, ದುರಾನೆ.

ಚಟುವಟಿಕೆ

1. ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ತೇರುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ?
2. ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಕಂತಪಾಠ ಮಾಡಿ.
3. ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಪ್ರಾನ ಪದಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.
4. ನಿಮ್ಮಾರಿಗೆ ಸಮೀಕ್ಷಾನದಲ್ಲಿ ರೂಪ ಜಲಪಾಠವೋಂದಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕುರಿತುಬಂದು ಕವನವನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

ಜತ್ತಲೇಖನ ಮಾದರಿ ಪತ್ರ

ದೊಡ್ಡಗಾಜನೂರು.

25.10.2010

ಶ್ರೀತಿಯ ಗೆಳತಿ ಬಿ. ಘಾತಿಮ ಮೇರಿ,

ನಾನು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಬರೆದ ಪತ್ರ ದೊರಕಿತು. ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ತ್ಯೇ ಮಾಸಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ರಜೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಅತ್ಯೇಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗೌರಿ - ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವಿಷೇಶವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಗಣೇಶನ ದೊಡ್ಡ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಉರಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೂರಿಸಿ, ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ವಿಧ ವಿಧವಾದ ತಿಂಡಿ - ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಗಣೇಶನಿಗೆ ಎಡೆ ಇಟ್ಟು, ಪ್ರತಿ ದಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಹೂಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ, ಉರಿನ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರು. ಹಬ್ಬದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಸ ಬಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿಧ ವಿಧವಾದ ತಿಂಡಿ - ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಬಹಳ ಸಡಗರದಿಂದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ರಜೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಅತ್ಯೇಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದೇನೆ.

ಈ ಪತ್ರ ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ನೀನು ನಿನ್ನ ರಜೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ? ಎಂದು ತಿಳಿಸು. ಇನ್ನೇನು ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲ.

ಇತಿ ನಿನ್ನ ಶ್ರೀತಿಯ ಗೆಳತಿ,
ಆರ್. ಸುಧಾ.